

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Kateřina Susová

VLIV INTERNETU NA KOMUNITNÍ ŽIVOT V SUBURBIÍCH

Influence of Internet on community life in suburbs

Diplomová práce

Praha 2009

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím zdrojů uvedených v seznamu literatury.

Dne 14. července 2009

Kateřina Susová

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce RNDr. Martinu Ouředníčkovi, Ph.D. za cenné připomínky a rady při zpracování práce, za podnětné diskuse i čas, který mi při konzultacích věnoval.

Vliv internetu na komunitní život v suburbiiích

Abstrakt

Diplomová práce si klade za cíl popsat možnosti plynoucí z využívání internetu obyvateli prostorově vymezených komunit suburbánních obcí. Sociální prostředí suburbií se výrazně mění příchodem velkého počtu nových rezidentů a jakákoli možnost navazování nových kontaktů se stává potenciálním přínosem pro budování komunity a sociálního kapitálu v těchto dynamicky se měnících oblastech. Práce je zaměřena na internetová diskusní fóra obcí v zázemí Prahy, jež rezidentům suburbií poskytují příležitost k navazování nových kontaktů i k zapojení se do diskusí o obecních záležitostech s dalšími obyvateli obce příp. s představiteli územních samospráv. Jako komunikační prostředek přispívají internetová fóra mimo jiné ke zvýšení občanské či politické angažovanosti i k celkovému růstu sociálního kapitálu.

Klíčová slova: internetová komunikace, suburbanizace, komunita, sociální kapitál

Influence of Internet on community life in suburbs

Abstract

Thesis aims to describe the possibilities arising from the using of the Internet by residents of spatially defined suburban communities. Social environment in suburban areas is amended by arrival of large numbers of new residents, and any possibility of making new contacts becomes a potential benefit for community building and building of social capital in these rapidly changing areas. The work is focused on Internet forums of Prague suburb municipalities, which provide an opportunity for making new contacts between residents as well as participate in discussions on general issues with other locals and with representatives of local administration. Internet forums can significantly contribute to increase of civic or political engagement and the overall growth of social capital.

Keywords: internet communication, suburbanisation, community, social capital

OBSAH

1. ÚVOD.....	8
2. TEORETICKÝ VSTUP DO PROBLEMATIKY	11
2.1 KOMUNITA A ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI.....	13
2.2 INTERNETOVÁ KOMUNIKACE A JEJÍ GEOGRAFICKÉ ASPEKTY	20
3. METODIKA VÝZKUMU	30
3.1 ANALÝZA DISKUSNÍCH FÓR	31
3.2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	38
4. ZKOUMANÉ LOKALITY A JEJICH DISKUSNÍ FÓRA.....	41
4.1 PŘEDSTAVENÍ ZKOUMANÝCH LOKALIT	42
4.2 VLIV INTERNETOVÝCH DISKUSÍ NA KOMUNITU	54
4.2.1 VZTAHY V KOMUNITĚ	54
4.2.2 SOCIÁLNÍ KAPITÁL.....	63
4.2.3 VZTAHY STAROUSEDLÍKŮ A NOVÝCH REZIDENTŮ.....	74
5. ZÁVĚR.....	78
LITERATURA	82
ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	89
PŘÍLOHY	94

Seznam tabulek

Tab. 1 - Charakteristiky diskusních fór obcí v okrese Praha-východ.....	32
Tab. 2 - Charakteristiky diskusních fór obcí v okrese Praha-západ	33
Tab. 3 - Věkové kategorie respondentů dotazníkového šetření v obci Holubice..	48
Tab. 4 - Věkové kategorie respondentů dotazníkového šetření v obci Klecany ...	48
Tab. 5 – Počet známých mezi obyvatele stejné obce	51

Seznam obrázků

Obr. 1 – Dostupnost internetu v jednotlivých zemích světa v roce 2007	21
Obr. 2 - Podíl uživatelů internetu v zemích světa v roce 2007	24
Obr. 3 – Podíl domácností připojených na internet podle krajů ČR v roce 2008 .	25
Obr. 4 – Poloha studovaných obcí.....	41
Obr. 5 – Snímky staré a nové zástavby v obci Holubice	43
Obr. 6 – Úvodní strana diskusního fóra Holubic s vybranými tématy	45
Obr. 7 – Úvodní strana diskusního fóra Klecan.....	47

Seznam grafů

Graf 1 – Jednotlivci používající internet (podíl v dané sociodemografické skupině) v letech 2005 a 2008.....	26
Graf 2 – Uživatelé internetu na 100 obyvatel v rozvinutém a rozvojovém světě v letech 1997 až 2007	27
Graf 3 – Vývoj počtu diskusních fór v obcích okresů PV a PZ po roce 2002.....	34
Graf 4 – Velikostní kategorie různých typů diskusních fór.....	36
Graf 5 – Vývoj počtu obyvatel obce Holubice v letech 1995 až 2008.....	42
Graf 6 – Vývoj počtu obyvatel obce Klecany v letech 1995 až 2008	46
Graf 7 – Počet let strávených respondenty v Holubicích.....	48
Graf 8 – Počet let strávených respondenty v Klecanech	48

Graf 9 – Četnost setkávání s ostatními obyvateli obce v Holubicích a Klecanech...	50
Graf 10 – Frekvence návštěv diskusních fór.....	51
Graf 11 – Důvody návštěv diskusních fór	52
Graf 12 – Četnost setkávání se známými z diskusního fóra	59
Graf 13 – Důvody pozitivního vlivu diskusních fór na společenské vztahy v obci	60
Graf 14 - Vliv diskusních příspěvků na vedení obce Holubice	69
Graf 15 - Vliv diskusních příspěvků na vedení obce Klecany.....	69

Seznam příloh

Příloha 1 – Online dotazník	94
Příloha 2 – Tištěný dotazník	97
Příloha 3 – Satelitní mapa obce Holubice – vymezení bytového souboru Holubí Háj.....	101
Příloha 4 – Satelitní mapa obce Klecany – vymezení nové výstavby	101

1. ÚVOD

Suburbanizaci lze považovat za jeden z hlavních procesů měnících současnou podobu měst a jejich zázemí. Můžeme ji chápat jako součást procesu urbanizace, tedy vývoje měst, charakterizovanou jako fází extenzivní, při níž dochází k víceméně nevratným změnám v prostorovém uspořádání obyvatelstva a sídel. Suburbanizaci a jejím dopadům na sociální a fyzické prostředí se věnuje mnoho autorů světové (Gans 1967, Jackson 1985) i domácí literatury (např. Sýkora 2002, Ouředníček 2003, Cílek, Baše 2005). Proces suburbanizace se začal projevovat již v průběhu 18. století ve Velké Británii v okolí Londýna (Fishman 1987). Po druhé světové válce dochází k masivnímu rozvoji výstavby na předměstích zejména v USA a posléze i v zemích západní Evropy. Proces suburbanizace výrazně změnil prostorové vzorce osídlení. I postkomunistická města prochází od počátku 90. let výraznými proměnami. Suburbanizace je proces, který můžeme považovat za jednu z fází vývoje města, při níž dochází ke změnám v sociálně prostorové organizaci obyvatelstva a ke změnám prostorové struktury sídel (Ouředníček, Temelová 2008). Jak uvádí Sýkora (2003) jedná se o dlouhodobější transformaci s významnými společenskými důsledky. Proces ovlivňuje celou řadu lidských aktivit a mění tak tvář příměstské oblasti. V důsledku suburbánního procesu se mění fyzické a sociální prostředí předměstských obcí a zároveň i prostředí zdrojových čtvrtí města. Sociální prostředí původně venkovských obcí v zázemí velkých měst se mění v důsledku příchodu velkého počtu nových obyvatel a má zásadní vliv na společenský život, komunitu a sociální kapitál. Odborníci se různí ve svých postojích k procesu suburbanizace a jeho vlivu na sociální prostředí suburbií.

Pozitivum, které je někdy se suburbanizací spojováno, je příliv mladých a sociálně silnějších obyvatel. Vlivem příchodu těchto obyvatel může docházet k posilování sociálního kapitálu a oživení obcí. Puldová, Ouředníček (2006) vidí suburbanizaci ve spojitosti se zlepšováním kvality života v suburbánní vesnici. Hlavní negativa jsou spatřována především v narůstající individualitě, ztrátě sociální soudržnosti a oslabování občanské společnosti. Americký politolog Putnam (2000) považuje suburbanizaci dokonce za jeden z hlavních faktorů negativně působících na sociální

kapitál. V důsledku příchodu velkého počtu obyvatel v krátkém časovém období se nemohou přirozeně vytvářet společenské vazby mezi lidmi a noví rezidenti nemají možnost se postupně zapojovat do dlouhodobě utvářených sociálních sítí v rámci jedné komunity. Navíc velká část obyvatel tráví značnou část svého času ve městě nebo se svou rodinou a nepochybně i starostí o dům. Domnívám se, že v takovém případě jsou všechny příležitosti k navazování kontaktů v novém bydlišti vítané. Moderní doba je spojená s řadou technologických inovací. Důležitým prostředkem pro navazování a udržování kontaktů v soudobé společnosti jsou nové komunikační technologie. Na základě uvedených skutečností předpokládám, že internetová komunikace je důležitým prostředkem pro navazování kontaktů a má pozitivní vliv na utváření vztahů a prvků sociálního kapitálu v rámci komunit suburbíí. Tato teze je hlavním východiskem práce a na jejím základě si vytyčuji dílčí hypotézy související s termíny - komunita, sociální kapitál a internetová komunikace.

Prvá hypotéza se týká budování nových vztahů v rámci komunity. Předpokládám, že na internetových diskusních fórech jsou navazovány nové kontakty mezi obyvateli suburbíí. Prostřednictvím diskusního fóra spolu mohou komunikovat obyvatelé obcí, kteří by spolu jiným způsobem do kontaktu nepřišli i ti, kteří se již znají. Za zcela zásadní pro budování komunity ovšem považuji osobní setkávání a kontakty, jenž nemohou být nahrazeny jen vztahy v rovině virtuální. Ve své práci rovněž předpokládám, že kontakty navázané na internetových diskusích obce jsou následovány kontakty fyzickými, což přispívá k rozvoji mezilidských vztahů a vytváří vhodné sociální klima pro budování komunity.

Druhá hypotéza je spojena s termínem sociální kapitál. Předpokládám, že komunikace na virtuální úrovni může posilovat jednotlivé prvky sociálního kapitálu. Mezi zkoumané dimenze tohoto druhu kapitálu, které jsou znakem dobře fungující prostorově ukotvené komunity, patří občanská a politická participace neboli angažovanost ve veřejných záležitostech obce, vzájemná pomoc, ale i schopnost dosažení určitého cíle prostřednictvím společné kooperace.

Třetí hypotéza souvisí se vztahy starousedlíků a nově přichozích obyvatel suburbíí. Domnívám se, že na internetových diskusních fórech je příležitost k navázání kontaktů rezidentů obce bez ohledu na to, jak dlouho v dané lokalitě žijí. Komunikace prostřednictvím nových technologií je charakterizována zejména

jako komunikace bez omezení časem a prostorem. Představuje tedy možnost navázání kontaktů i mezi obyvateli jedné obce, kteří jsou fyzicky vzdáleni a mají odlišný životní styl a denní rytmus.

Nové komunikační technologie jsou nejčastěji spojovány s propojováním společnosti na vyšších řádovostních úrovních a s jejich využíváním klesá důležitost fyzické lokalizace (Ferlander 2003). Obecně jsou tedy nové komunikační technologie vnímány jako prostředek pro překonávání omezení prostoru a času. Tato práce se zaměřuje na jiné aspekty rozvoje nových komunikačních technologií. Jedná se o vliv technologií na řádovostně nižší, lokální úrovni. Cílem práce je zjistit jakou roli hraje internetová komunikace při budování geograficky ukotvených komunit. Důsledky tohoto druhu komunikace budou zjišťovány na příkladu suburbii. Suburbia byla zvolena jako objekt studia zcela záměrně. Jedná se totiž o lokality, jejichž sociální prostředí se v současné době vlivem příchodu velkého množství migrantů zásadně mění. Do komunity dříve venkovského typu charakterizované jako značně kohezní přichází nové obyvatelstvo s odlišným životním stylem i jiným socioekonomickým statusem, čímž dochází ke změně sociální struktury a sociálního prostředí obce. V takto dynamicky se měnícím prostředí mohou být podle mého názoru snáze pozorovatelné vlivy internetové komunikace než v komunitách se stabilním sociálním klimatem.

Pro dosažení vytyčeného cíle práce bylo nejprve nutné prostudovat domácí i zahraniční literaturu věnující se komunitě, sociálnímu kapitálu, procesu suburbanizace a novým komunikačním technologiím. Těmto pojmům je věnována druhá kapitola práce. Důraz byl kladen zejména na vliv nových komunikačních technologií na současnou společnost a na komunitu. Shrnutí odborné literatury věnující se uvedeným tématům představuje teoretický vstup ke kapitole třetí a čtvrté. Ve třetí kapitole jsou popsány použité metody práce, postupy v analýze diskusních fór a v dotazníkovém šetření. Čtvrtou kapitolu tvoří hlavní výzkum založený na podrobné analýze internetových diskusních fór suburbanních obcí a na dotazníkovém šetření ve dvou vybraných suburbiích, jehož cílem je analyzovat vliv internetových diskusí na místní komunity. V samotném závěru jsou shrnuty všechny zjištěné poznatky, ke kterým tato práce vedla.

2. TEORETICKÝ VSTUP DO PROBLEMATIKY

Komunita je zejména na poli sociologického výzkumu jedním z nejčastěji zkoumaných témat. Zabývá se jí ale i mnoho jiných vědeckých disciplín a jednou z nich je geografie. Najít přesnou definici termínu komunita je velice složité. Hillery (1995) analyzoval 94 studií, kde je pracováno s pojmem komunita. Zjistil, že komunita je nejčastěji spojována se společenskými kontakty, geografickou lokací a společenskými vazbami jako základními prvky komunitního života. Sociologové chápou komunitu jako pospolitou skupinu, která má určité vnitřní vazby. Obecně lze o komunitě hovořit jako o skupině lidí navzájem sdílejících stejné hodnoty, historii, prostor apod. Jak uvádí Johnston (2004) v Dictionary of Human Geography, prostorově zakotvená komunita je pouze jednou z forem komunity. Např. sociologové Wellman a Leighton (1979) odlišují geograficky ukotvenou sociální skupinu a pro ni používají termín sousedství. V tomto smyslu popisuje Phillips (1996) komunitu jako skupinu lidí s vysokou mírou sociální koheze sdílející fyzický prostor, společné rysy nebo identitu a kulturu. Na rozdíl od sociologů je pro geografy právě prostorové ukotvení komunity velice důležité. Soudržnost a participaci obyvatel je z geografického hlediska nutné studovat v určitém ohraničeném prostoru (Puldová, Ouředníček 2006). V odborné literatuře lze najít zejména dvě hlavní pojetí komunity. Komunitu lze chápat jako skupinu jednotlivců se stejnými např. kulturními svazky (romská komunita) nebo společnými zájmy (sportovní klub). Jedná se tedy spíše o spojení sociální než prostorové. Jeden člověk může být zároveň členem několika komunit. Komunitu lze chápat i jako kolektivní síť sociálních vztahů mezi jednotlivci uvnitř geograficky ohraničené oblasti. Někdy je v literatuře v tomto smyslu používán termín sousedství (Wellman, Leighton 1979). V posledních několika letech se termín komunita používá i ve spojení s virtuálním světem. Pojem virtuální komunita jako první použil Rheingold (1993) ve své knize *The Virtual Community* a popisuje je ji jako novou formu společenství. Podle Dictionary of Human Geography (Johnston 2004) se jedná o tzv. komunitu bez blízkosti (*community without propinquity*).

Členové virtuální komunity nejsou omezeni fyzickou vzdáleností a mohou spolu komunikovat v reálném čase prostřednictvím elektronických médií, zejména internetem.

Termín komunita je v odborné literatuře často spojován s pojmem sociální kapitál. Podle Bourdieu (1985) je sociální kapitál souhrn sociálních vztahů, sdílených hodnot, postojů a vzájemné důvěry. Sociální kapitál lze také popsat jako soubor mezilidských vztahů, pravidel a norem chování, neformálních kontaktů a důvěry. Pojem sociální kapitál je chápán jako prostředek usnadňující kooperaci mezi aktéry, který může přispívat k výkonnosti společnosti (Putnam 1995, 2000). Sociální kapitál také podle Coleman (1988) usnadňuje kolektivní jednání, a proto má své důležité postavení v debatách o komunitním životě.

Sociální kapitál je charakteristikou jednotlivce nebo skupiny lidí (celé společnosti i komunity) umožňující spolupráci a schopnost společně jednat, což může mít vliv nejen na sociální, ale i ekonomické prostředí lokality, obce nebo regionu. Základem sociálního kapitálu jsou mezilidské vazby, které mohou být utvářeny na různých měřítkových úrovních. Jedná se o silné vazby mezi jednotlivci, napomáhající členům dané skupiny (rodiny, blízkých přátel) bránit se negativním vlivům zvenčí. Popsaný typ sociálního kapitálu je v zahraniční literatuře označován jako bonding. Na vyšší úrovni se jedná o bridging neboli přemostňující kapitál založený spíše na slabších někdy i nestálých vazbách. Bridging kapitál propojuje relativně oddělené sociální skupiny a prostřednictvím vazeb mezi členy těchto skupin dochází k výměně informací a vzájemné pomoci. Tento druh sociálního kapitálu má i významný dopad na vztahy uvnitř lokality. Při vzájemné kooperaci může být dosaženo společných cílů a společnou interakcí je posilována důvěra členů komunity. Sociální kapitál hierarchicky propojující různé úrovně skupin i sociálních sítí je označován jako linking. Pro lokální komunitu a utváření vztahů a důvěry na úrovni obcí má velký význam sociálního kapitál přemostňující (bridging). Indikátory sociálního kapitálu jsou velmi často spojeny se životem a společenskými vztahy v komunitě a participací na občanském a politickém životě určité lokality (Sedláčková, Šafr 2005). Domnívám se, že vzájemnou důvěru, společnou kooperaci a schopnost řešit problémy lze považovat za velice důležité charakteristiky dobře fungující komunity. Z těchto důvodů jsem se i v této práci, primárně zaměřené

na možnosti budování komunity prostřednictvím internetové komunikace, rozhodla pracovat s některými ukazateli typickými pro měření sociálního kapitálu. Jedná se zejména o vzájemnou pomoc, občanskou a politickou participaci a schopnost společné kooperace.

2.1 KOMUNITA A ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI

Sociální prostředí měst a čtvrtí bylo v průběhu vývoje měst vždy významně ovlivňováno a přetvářeno. Urbanizace a jednotlivé její fáze, jak o nich hovoří např. van den Berg, Drewett, Klaasen, Rossi, Vijverberg (1982) jsou vždy spojeny s rozvojem nových technologií a modernizací společnosti. Odborníci se v akademických debatách v rámci studia komunit zpravidla zabývají tím, jak společenský systém dělby práce ovlivňuje organizaci a množství primárních vazeb (Wellman 1979). Ve studiích věnovaných zkoumání městských komunit podle Wellmana existují tři základní koncepty Community Lost, Community Saved a Community Liberated nebo Transformed. Jedná se o koncepty v literatuře souhrnně označované jako Community Question. Autoři se v rámci Community Question snaží zjistit míru sociální koheze v souvislosti s výše popsány změnami.

Studium městských komunit v rámci Community Question je spojeno s hodnocením dopadů industrializace a modernizace na různé formy primárních vazeb. Patří mezi ně vazby v sousedství, příbuzenské svazky, zájmové nebo pracovní skupiny. Prvou myšlenkou spojenou s urbanizačními procesy a jejich vlivem na společnost byl koncept Community Lost (ztracené komunity). Nejednalo se pouze o proces urbanizace, ale rovněž o změny související s modernizací společnosti, s technologickými změnami a se změnami ve společenské dělbě práce. Uvedené změny měly nesporný vliv na proměny lokálních komunit a mezilidských vztahů ve společnosti. Právě o tyto změny se v souvislosti s první fází urbanizace zajímala celá řada sociologů. Komunita byla poprvé zkoumána v prostředí vnitřního města. Všechny práce měly společnou myšlenku úpadku komunit spojovanou s dříve uvedenými změnami. Jednou z nejvýznamnějších postav, které se

proměnami společnosti zabývaly a v budoucnu ovlivnily řadu dalších vědců z různých oborů, byl bezesporu Ferdinand Tönnies a jeho koncept *Gemeinschaft* a *Gessellschaft*. Tönnies ve své knize *Community and Society* (1887) zkoumá dopady modernizace a úpadek tradičních sociálních struktur a dává do protikladu dvě formy společenských vztahů – *Gemeinschaft* a *Gessellschaft*. *Gemeinschaft* je prezentována jako tzv. venkovská pospolitost založená na morálních zásadách a spřízněnosti. Jedná se o skupinu lidí vzájemně provázanou silnými přirozenými vztahy utvářecími se v rámci jedné lokality. Druhou formou organizace společnosti je *Gessellschaft*. Ta vzniká podle Tönniese ve městech jako výsledek modernizace a nové industriální organizace společnosti. Městský typ společenských vztahů je založen na individuálních, převážně konkurenčních zájmech jednotlivých obyvatel města, kde hlavní roli hraje kalkul. Podle Tönniese má proces industrializace a modernizace společnosti vliv na úpadek pospolitosti (*Gemeinschaft*) a naopak je živnou půdou pro vztahy neosobní, vypočítavé a slabé (*Gessellschaft*). Tyto dvě odlišné formy společenských vztahů jsou však pouze ideálními typy mezilidských vztahů a můžeme je najít jak v městském, tak i ve venkovském prostředí, ovšem *Gemeinschaft* je podle autora spojován spíše s prostředím rurálním.

Tradiční sociologické práce zabývající se proměnami komunit a organizací společnosti inspirovali další vědce ke zkoumání městského prostředí a jeho role při utváření společnosti. K rozšíření konceptu *Community* Lost výrazně přispěli zástupci chicagské školy. Chicagská škola stavěla na sociálně-ekologickém přístupu. Přístup vychází ze základních principů sociálního darwinismu Herberta Spencera a „vzájemná soutěž mezi jednotlivci byla chápána jako přirozený prostředek formující společnost i prostorové struktury města“ (Sýkora 1993). Jeden z nejvýznamnějších zástupců chicagské školy, který se zabýval rozdíly venkovského a městského životního stylu byl Wirth (1938) a jeho stať „*Urbanism as a Way of Life*“. V příspěvku Wirth definuje město na základě velikosti, hustoty zalidnění a heterogenity obyvatelstva. V prostředí, kde je koncentrováno velké množství obyvatel a kde je vysoká dělba práce, převažují podle Wirtha nad primárními svazky spíše vztahy neosobní, neformální, charakterizované velkou mírou anonymity a konkurencí mezi jednotlivci. Autor je zastáncem spíše skeptických myšlenek o stavu komunit v městském prostředí, které ničí silné

primární svazky mezi jednotlivci a vedou k rostoucí dominanci svazků sekundárních, k odcizení a dominující konkurenci mezi lidmi. Všechny uvedené skutečnosti pak vedou k úpadku a ztrátě komunity.

V 60. a 70. letech minulého století na uvedené a další autory (např. Janowitz 1952; Elias, Scotson 1965) reagovala řada vědců empirickými studiiemi s cílem vyvrátit myšlenky o úpadku městských komunit a oslabování primárních mezilidských vztahů spojených s urbanizací a pokrokem ve společnosti. Vznikl tak druhý přístup ke studii komunit a sice koncept nazývaný Community Saved neboli zachráněné komunity. Výzkumníci hledali empirické důkazy existence soudržné komunity zejména v dělnických a etnických čtvrtích vnitřního města (Young, Willmott 1957, Gans 1962). I mnozí další našli v empirických výzkumech podporu pro svá tvrzení. Zjistili, že ve zkoumaných městských čtvrtích existují silné a četné primární svazky vybudované na vzájemné důvěře a pomoci (Keller 1968; Suttles 1972). Young a Willmott, a podobně např. i Gans ve svých studiích zjišťují, že silné svazky v komunitě jsou zajištěny zejména dlouhodobým vývojem vztahů rezidentů, což souvisí s nízkou sociální a rezidenční mobilitou a fyzickou blízkostí. Jejich hlavním argumentem pro tvrzení o záchraně komunity byla existence prostorově zakotvených sociálních vztahů v moderní industriální společnosti. V 70. letech Wellman (1979) přichází i s třetí možností charakteru komunity. Tvrdí, že sociální vazby mají ve společnosti stále své místo. Nedochází k jejich vytrácení, ale spíše k jejich diverzifikaci. S rozvojem moderních technologií, relativně levné a efektivní dopravy a nových možností komunikace, nabývají na významu zejména vazby prostorově neukotvené. V souvislosti s novými možnostmi interakce v rámci celé metropole, s větší heterogenitou vazeb a separací určitých skupin obyvatelstva se zachováním původních vazeb, se mění sociální sítě a jejich struktura. Sítě jsou více heterogenní, méně husté a existují spíše na vyšší než lokální úrovni. Na základě těchto skutečností Wellman označuje nové formy komunit jako Community Liberated nebo Transformed. Přesto však nepopírá význam a důležitost místních sousedských vazeb. Pro život v sousedství a pro lokalitu samotnou jsou vazby v lokalitě velice důležité.

V druhé polovině minulého století můžeme pozorovat velké změny ve společnosti, které se staly podnětem pro další výzkum komunit a pro hledání nové definice

komunity. Poválečné období je viděno jako období velkých změn a společně s nimi vyvstaly i nové společenské problémy. Rozšíření automobilové dopravy, nárůst suburbánní výstavby i vznik a rozšíření nových technologií jako např. telefon a televize. Všechny uvedené změny měly vliv na společnost a tradiční komunity. Dochází ke zvyšování individualismu, s růstem předměstského individuálního bydlení se odděluje místo bydliště a pracoviště. Lidé tráví více času v automobilu a ubývá čas, který mohou trávit v rámci své komunity. Většina volnočasových aktivit se odehrává izolovaně od ostatních obyvatel komunity. Jak uvádí např. Putnam (2000), lidé tráví více času sledováním televize než aktivitami se svými sousedy, přáteli a známými. V době stoupajícího vlivu suburbanizace na sídelní systém se pozornost řady vědců zaměřila i na nově osídlované oblasti a jejich obyvatele, komunitu a společenské vztahy (Young, Willmott 1957, Gans 1962). Myšlenky v rámci konceptu Community Question, dříve převážně rozvíjené v souvislosti s prostředím vnitřního města, byly postupně vědci aplikovány i při studiu suburbanizací dynamicky se měnícího prostředí předměstských oblastí. Podobně jako byly zkoumány efekty městského života na společnost, byly a jsou studovány i efekty suburbanizace. Lupi a Musterd (2004) používají stejnou terminologii jako Wellman a snaží se najít odpověď na tzv. Suburban Community Question, tedy jak se změnil a mění komunitní život v oblastech ovlivněných procesem suburbanizace.

Suburbia, zejména americká, jsou často kritizována a spojována s úpadkem společenského života. Kritizován je způsob života, rostoucí individualismus, masivní spotřeba i omezení kreativity (např. Putnam 2000). Ačkoli v České republice nedosáhla takových rozměrů jako např. v USA nebo v západní Evropě, i u nás můžeme najít řadu negativních projevů tohoto procesu. Odpůrci suburbanizace nekritizují jen její prostorové aspekty, jako je např. urban sprawl (Jackson 2002, Hnilička 2005), enormní rozvoj automobilové dopravy (Urbánková, Ouředníček 2006), masivní produkci monotónní architektury a monofunkčnost některých sídel, ale i některé změny v sociální a socioprostorové struktuře obcí v zázemí měst (Puldová, Ouředníček 2006) i zdrojových čtvrtí města. Předměstí jsou často spojována s anonymním a vlažným veřejným životem. Putnam (2000) spojuje suburbanizaci s úpadkem sociálního kapitálu ve společnosti. Kritizuje

americká suburbia zejména za velkou sociální a etnickou homogenitu, čímž se snižuje stupeň angažovanosti občanské i politické.

Putnamovy výtky americkým suburbiím nelze mechanicky přenášet na české prostředí. Jak uvádí např. Puldová (2006), suburbia v Česku nejsou stavěna na zelené louce, ale nová výstavba se uskutečňuje zejména v rámci jednotlivých již existujících obcí v zázemí velkých měst. Příchod nových obyvatel většinou s odlišným socioekonomickým statusem a životním stylem odlišným od původních obyvatel, naopak zvyšuje míru sociální heterogenity a podle Puldové dochází i k větší politické participaci nových obyvatel. Na rozdíl od Putnama nacházejí někteří američtí autoři při studiu suburbií důkazy pro poměrně silnou participaci na komunitním životě. Jedna z prvních studií, která byla zaměřena na komunitní život v suburbiích je studie Ganse (1967). Ačkoli si Gans byl vědom i dalších aspektů života v suburbiích (monofunkčnost, závislost na automobilu, homogenita obyvatel), soudržné komunity podle něj v suburbiích existují. Mezi sousedy existuje určitá míra vzájemné důvěry a pomoci, je vytvářen smysl pro komunitu a sounáležitost s místem bydliště. I novější studie dokazují, že rezidenti suburbií i přes poměrně silné sociální vztahy mimo lokalitu, vytvářejí nové kontakty a známosti a udržují již existující vztahy v lokalitě svého bydliště. Pro Community Saved hovoří i skutečnost, že lidé stěhující se do suburbií jsou většinou rodinné typy a mají kladný vztah k navazování vztahů a budování komunity (Bell 1958).

Podobně jako Wellman zkoumal v 80. letech komunitu v torontském East Yorku a snažil se zjistit podobu sociálních vztahů v místní komunitě, aplikovali Lupi a Musterd (2004) jeho myšlenky na prostředí nizozemských suburbií. Z výsledků jejich studie je zřejmé, že vlivem suburbanizace nedochází k úplné ztrátě soudržnosti, čili vyvrací možnost Community Lost. Suburbia podle jejich názoru nejsou ani extrémně kohezní, jak naznačují zastánci Community Saved. Lost a Saved jsou argumenty prezentující odlišný pohled na výsledek stejných modernizačních procesů, ale podle Lupiho (2005) je důležité a nutné sledovat nové formy soudržnosti. Vztahy v rámci komunity podle něj existují, ale došlo k jejich proměně. Komunitu, kterou v suburbiích našli, podobně jako Wellman i Lupi a Musterd označují za osvobozenou nebo přeměněnou (Liberated, Transformed). Taková komunita je symptomem moderní společnosti, která je charakterizovaná

jakousi novou formou soudržnosti. Podle Lupiho (2005) se za dobu, kdy noví rezidenti v suburbiích žijí, výrazně změnil život a vztahy v komunitě. Podle něj lidé přilnuli k novému prostředí svých domovů a vybudovala se nová pravidla a prvky sociální kontroly. Komunitní život a vztahy uvnitř lokality se změnili. Silné vazby původního venkovského prostředí se postupně vytrácejí a nahrazují je vazby slabší. Podle Granovettera (1972) jsou právě sítě slabých vazeb důležitější pro rozvoj společenství než sítě vazeb silných (rodina, blízcí přátelé). Slabé vazby mezi známými, sousedy nebo např. spolupracovníky mají vliv na rozvoj sociálního kapitálu, neboť propojují širší okruh lidí žijících v různých skupinách a prostředích. Příchodem nových obyvatel většinou s vyšším sociálním a ekonomickým statusem se mohou rozšiřovat a propojovat sítě slabých lokálních vazeb se sítěmi na vyšších řádovostních úrovních. Vznikají tak sítě vztahů, které mohou být udržovány jak skrze kontakty fyzické, uskutečňované díky zvyšující se prostorové mobilitě v rámci celého metropolitního areálu, ale také prostřednictvím nových forem komunikace nabízené moderními technologiemi, tedy např. prostřednictvím internetu. Ačkoli se sociální sítě rozšiřují a mohou se přesouvat na vyšší řádovostní úrovně, souhlasím s již dříve uváděným názorem, že místní svazky v rámci prostorově ukotvené komunity jsou velice důležité pro rezidenty i pro obec jako celek. Nově příchozí obyvatelé do suburbií jsou mnohem mobilnější a ve větší míře používají ke své komunikaci i moderní komunikační technologie. Pro využití potenciálu, který s sebou přináší noví rezidenti, je nutné vytvořit sítě uvnitř dané lokality a posílit komunitní vztahy, aby potenciál neboli sociální kapitál byl přínosem pro celou lokální komunitu předměstské obce. Jednoduše řečeno pro aktivní využívání sociálního kapitálu je třeba zpětná vazba. Aby byl v rámci nově vznikající lokality zajištěn rozvoj vztahů, jsou velice důležité všechny veřejné aktivity poskytující lidem příležitost být v přítomnosti jiných lidí (Gehl 2000). Různé formy navazování kontaktů a setkávání jsou základem pro komplexní formy mezilidských vztahů. Aby byly umožněny veřejné aktivity je nutné v dané lokalitě vytvořit odpovídající podmínky. S rozvojem bydlení a nárůstem velkého počtu obyvatel v suburbiích by měla být úměrně rozšiřována i kapacita míst pro veřejné aktivity, setkávání a udržování kontaktů, což by vedlo k budování komunity a pocitu ztotožnění se s lokalitou. Jak uvádí např. Cílek a Baše (2005) základem

každého sídla by měly být navzájem se doplňující soukromé a veřejné prostory. Suburbia v České republice jsou podle jejich názoru oblasti spíše monofunkční a prostory vhodné pro budování komunity jsou jen velice omezené. Přitom možnost vidět a poslouchat jiné lidi je velice cenná pro získávání informací o lidech v sousedství, o obci apod.

Interakce mezi jednotlivci v rámci jedné komunity mohou být zprostředkovány různými způsoby. Na rozvoj mezilidských vztahů pozitivně působí vhodné fyzické prostředí a infrastruktura. Jedná se o místa v lokalitě, kde její obyvatelé mají možnost navazovat nové kontakty a posilovat ty existující. Mezi místa setkávání patří ulice, parky, náměstí, ale např. i škola, dětská hřiště nebo hospoda. V prostředí suburbánních obcí podobná místa často chybí a možnosti obyvatel rozvíjet vztahy v rámci komunity jsou omezené. Na druhou stranu je možné namítnout, že ne všechna setkání jsou uskutečňována ve veřejných prostorech. Domnívám se, že setkání sousedů a obyvatel jedné obce budou často organizována v prostorech soukromých, v domácnostech rezidentů, při zahradních párty apod. Ačkoli považují možnost setkávání v rámci veřejných prostor za důležitou a občanská vybavenost by měla být v suburbii úměrná počtu obyvatel, možnosti setkávat se a udržovat přátelské vztahy jsou i mimo veřejné prostory. Za zamyšlení stojí i otázka, zda by při zajištění vyhovující občanské vybavenosti a více míst k setkávání v rostoucích předměstských obcích, byly vztahy v komunitě suburbií výrazně odlišné než jaké jsou dnes.

Současná vyspělost informačních a komunikačních technologií otevírá nové příležitosti komunikace. Jak uvádí např. Blades a Kitchin (2001), technologický rozvoj nabízí další možnosti pro vytváření a udržování kontaktů mezi lidmi. Mezi takové technologie patří jednoznačně internet. Komunikace prostřednictvím internetu se stala nedílnou součástí každodenního života, soukromého i pracovního. Domnívám se, že zejména mezi nově přichozími obyvateli do příměstských oblastí je tato forma komunikace velice rozšířena. Sociální struktura nových rezidentů a nejčastějších uživatelů internetu je velice podobná. V obou případech se jedná spíše o mladší věkovou skupinu obyvatel přibližně od 25 do 40 let, podíl středoškoláků a vysokoškoláků je v obou případech vyšší než v celé populaci. Ačkoli se většina kontaktů uskutečněných prostřednictvím internetové komunikace odehrává

mezi lidmi, kteří spolu nesdílejí místo bydliště, podle mého názoru může mít možnost využívání internetové komunikace vliv i na vazby v rámci komunity lokální. Nemyslím si, že by internetová forma komunikace mohla nahradit kontakty fyzické, neboť právě ty mají pro komunitu zásadní význam. Ovšem internetovou komunikaci považuji za další možnost navazování nových kontaktů, prostředek pro získávání informací o lokalitě a nejjednodušší možnost hledání pomoci a podpory od lidí sdílejících společný prostor.

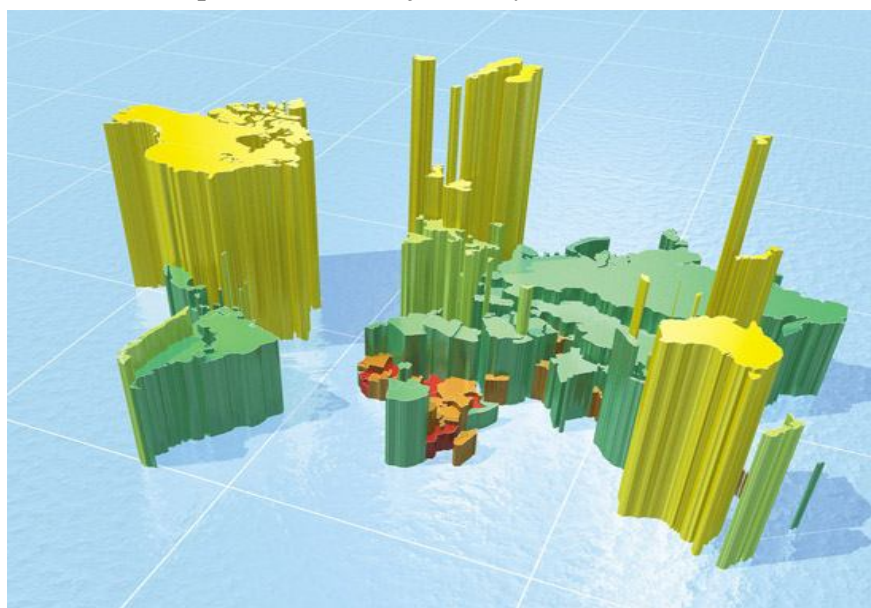
2.2 INTERNETOVÁ KOMUNIKACE A JEJÍ GEOGRAFICKÉ ASPEKTY

Jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole v akademických debatách byly a jsou často diskutovány dopady industrializace, modernizace a rozšíření nových technologií na společnost a lokální komunity. Podobně jsou v posledním desetiletí mezi odborníky zejména společenskovedních oborů diskutovány dopady nových komunikačních a informačních technologií na současnou postindustriální společnost. Tradiční společenské vztahy uvnitř prostorově ohraničených komunit se významně změnily zejména s rozvojem automobilismu a moderních komunikačních systémů. Právě využívání nových technologií v každodenním životě a růst individualismu jsou prvky charakteristické pro postindustriální společnost.

Za největší technologickou inovaci 20. století, která do značné míry umožnila rozvoj globalizace a globální komunikace je vznik a rozšíření internetu. Současnou společnost mnozí jako např. Castells (2001) označují informační, neboť je charakterizovaná zaměřením na informace, znalosti a stále se zvyšující mírou využívání informačních a komunikačních technologií. Přejít k informační společnosti Castells (2001) označuje jako informačně-technologickou revoluci, při které došlo k výraznému zvýšení využívání technologií, které umožňují šíření informací a možností komunikace. Pro společnost současného informačního věku je charakteristická informacionalizace, globalizace a vyšší propojenost. Prostor lze podle Castellse chápat jako prostor toků (space of flows), který je osvobozen od omezení časem a který nahradil prostor míst a prvků prostředí (space of places).

Zájem odborníků o nové informační a komunikační technologie se zaměřuje na vliv internetu na globální společnost jako celek, ale i na komunity nebo jednotlivce. Wellman a Haythornthwaite (2002) tvrdí, že je nutné internet a vztahy dějící se online zahrnout do komunitních studií, neboť mnoho kontaktů se v lidském životě děje izolovaně a kontakty zprostředkované novými komunikačními technologiemi jsou nedílnou součástí života každého člověka. V důsledku využívání nových komunikačních technologií vznikají nové sociální sítě, které jsou uskutečňovány bez ohledu na vzdálenost v reálném čase (Kučera, 2006). Prostor, ve kterém jsou uskutečňovány kontakty prostřednictvím moderních technologií, můžeme označit jako kyberprostor nebo virtuální prostor. Zcela zásadní význam pro komunikaci v rámci virtuálního prostoru má rozšíření internetu. Internet ovšem neumožnil úplné oproštění se od fyzického prostoru, ani konec geografických struktur světa, tak jak si někteří na počátku jeho rozvoje mysleli (Novobilský 2003). Řada omezení a bariér zůstalo zachováno i ve světě plném nových technologií. Na druhou stranu rozsah sociálních sítí se s rozšířením internetu nebyvale zvětšil. V rámci geografie je kyberprostor studován ze dvou hledisek. Jedná se o geografii informační společnosti, která se zaměřuje na geografické rozložení internetové infrastruktury a rozšíření počítačových sítí a kterou se zabývají např. Dodge, Kitchen (2001, 2008) autoři knihy *Atlas of Cyberspace*, a geografii kyberprostoru, která vnímá virtuální prostor jako nové prostředí (Janelle, Hodge 2001).

Obr. 1 – Dostupnost internetu v jednotlivých zemích světa v roce 2007

Zdroj: Internet Geography - <http://internetgeography.blogspot.com>

Odborníci vedou století dlouhé debaty o změnách ve společnosti a jejich dopadech na vazby mezi přáteli, sousedy, příbuznými a spolupracovníky. Nejistota kolem efektů internetu znovuoživuje debaty týkající se Community Question. V odborné literatuře se můžeme setkat se dvěma hlavními přístupy k novým komunikačním technologiím a jejich vlivu na utváření sociálních vazeb v rámci komunit. První skupina chápe nové komunikační technologie jako prostředek napomáhající vzniku a udržování sociálních vazeb mezi jednotlivci, čímž přispívá k rozvoji komunit a sociálního kapitálu (Rheingold 1993, Ferlander 2003). Druhá skupina je názoru, že internet lidi spíše izoluje, snižuje se četnost osobních kontaktů a jsou oslabovány mezilidské vztahy, což vede k novým formám vyloučení a internet pro komunity představuje spíše hrozbu (Stoll 1995, Nie, Erbring 2002). Podle kritiků internetu se lidé oprostí od svých přátel a známých a komunikují s anonymními cizinci skrze internet, zprostředkující a společnost ochuzující médium (Turkle 1996). Internet je médium poskytující běžným uživatelům aktuální a rychle dostupné informace, překonává prostorové a časové bariéry. Lidé ho mohou využívat ke sdílení svých zájmů, poskytuje také možnost diskuse a spolupráce. Ti co označují nové komunikační systémy jako novou formu budování komunity (např. Guy 1996), chápou internet jako prostředek umožňující udržování již existujících kontaktů, ale i budování a rozšiřování kontaktů nových. Velkým zastáncem pozitivního vlivu nových komunikačních technologií je Wellman, který hlavní přínos internetu pro společnost spatřuje zejména v možnosti propojení jednotlivců, udržování a navazování kontaktů a propojení celé společnosti, tedy lidí, institucí a znalostí, což může vést k posilování sociálních vazeb a kontaktů a přispívat tak k růstu sociálního kapitálu. Uvedené názory, jakkoli jsou pravdivé a platné, ještě nenaznačují, co přináší internetová komunikace pro prostorově ukotvené komunity. Odpůrci internetu (Kroker 1994, Kraut, Lundmark, Patterson, Kiesler, Mukopadhyay, Scherlis 1998, Nie, Hillygus 2002) argumentují, že na jedné straně dochází k celosvětové propojenosti, ale na straně druhé jsou eliminovány vztahy uvnitř komunit. Dlouhá (2006) v tomto smyslu uvádí: „Moderní způsoby komunikace a sdílení informací zapříčiňují odcizení a osamostatnění jedince, ztrátu osobní i národní identity v zájmu rychlého globálního rozvoje celé společnosti.“ (Dlouhá 2006, s. 279). Proti těmto tvrzením se někteří autoři (Ferlander 2003, Stern, Dillman 2006) snažili najít argumenty podpořené výstupy empirických studií.

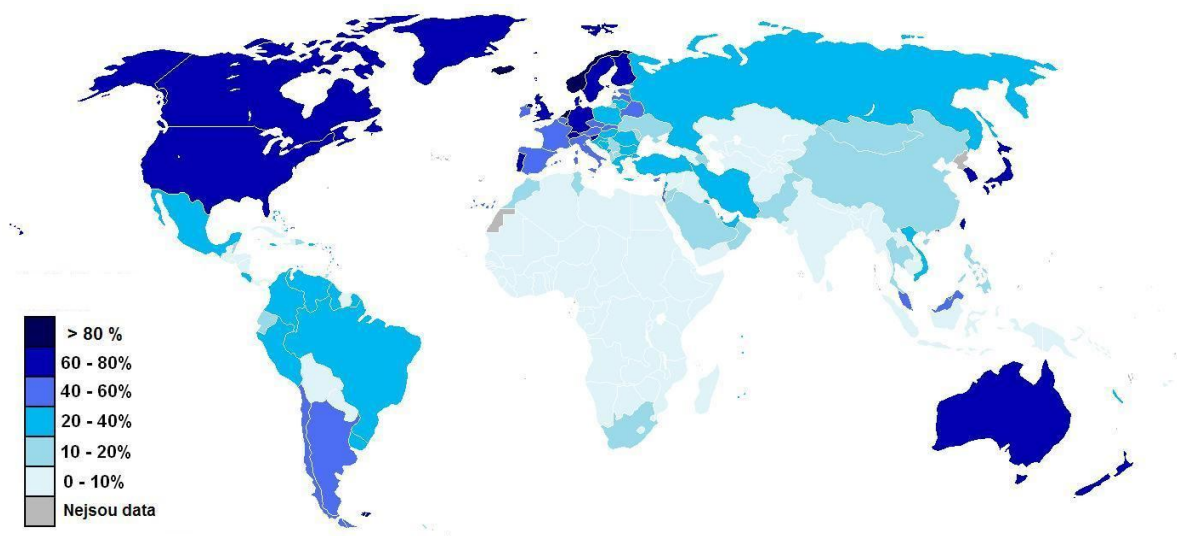
Hampton a Wellman (2002) studovali suburbium nazvané Netville, kde většina domácností byla připojena na internetovou síť, a snažili se ho porovnat s podobným suburbium s nižší mírou připojení. Autoři zjistili, že v Netville se mezi sebou domácnosti lépe znají a častěji spolu komunikují. Internet podle autorů studie podporuje nejen vznik sousedství, ale také usnadňuje diskusi a mobilizaci rezidentů při řešení lokálních záležitostí. S rostoucím využíváním internetu jsou staré sociální vazby v rámci komunity stále udržovány a prohlubovány a rozvíjí se nové (Wellman 2006).

Druhá skupina vědců chápe internet jako médium, které způsobuje omezování mezilidské interakce a současně snižuje zájem o společenské dění, což vede k větší izolovanosti a ztrátě sociální soudržnosti. Jedním z odpůrců nových komunikačních technologií zastávajících názor, že internet vede k větší osamělosti a má negativní vliv na soudržnost ve společnosti, je např. Kroker (1994). Stejně jako v odborné literatuře existují empirické důkazy, že internet napomáhá vztahům v komunitě, existují rovněž studie dokazující pravý opak. Kraut, Lundmark, Patterson, Kiesler, Mukopadhyay, Scherlis (1998) ve své studii zaměřené na vliv internetu na sociální participaci a psychickou pohodu lidí došli k přesně opačnému názoru než např. Hampton a Wellman (2002) a označují ho jako paradox internetu. Ve své studii totiž zjistili, že používání internetu je spojeno s poklesem participace v rámci komunity, zmenšováním okruhu známých a s tím spojeným pocitem samoty a depresí. Paradox tedy spočívá v tom, že internet jako společenská technologie používaný pro komunikaci s jednotlivci a skupinami, je spojen s úpadkem sociálního zapojení v rámci komunity. Prostřednictvím komunikace na internetu jsou totiž posilovány silné vazby s blízkými přáteli, rodiči apod. udržované zejména na velké vzdálenosti. Autoři však tvrdí, že pro komunitu tolik potřebné slabé vazby jsou naopak oslabovány. Obecně tedy můžeme říci, že hlavní argument pro negativní vliv využívání internetu je skutečnost, že lidé tráví více hodin na internetu a méně času v reálných mezilidských vztazích. Dalším argumentem odpůrců internetu a jeho vlivu na společnost, je vyloučení některých osob z možnosti jeho využívání pro komunikaci a získávání informací.

Castells (1996) tvrdí, že existují velké rozdíly mezi lidmi (a společnostmi) v přístupu k internetu a ve schopnostech ho využívat, což může vést až k nové

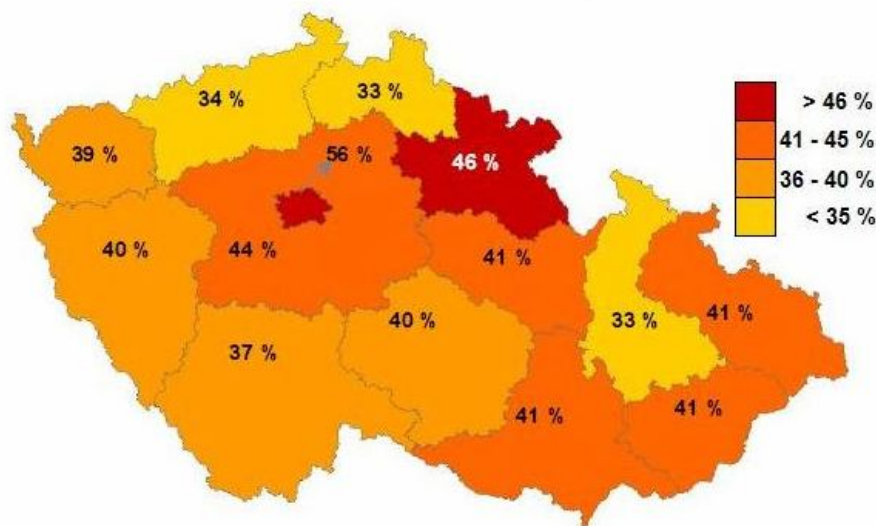
formě vyloučení, která je obvykle označována jako Digital divide. Digital divide je popisován jako propast v přístupu k internetu a je často diskutovaným problémem v debatách týkajících se vlivu nových informačních a komunikačních technologiích na současnou společnost (např. Očko 2005). Druhým a podle van Dijka (2005) zásadnějším důvodem vyloučení je odlišná schopnost strategicky využívat informační technologie a participovat na možnostech a příležitostech, které technologie nabízejí a zapojit se tak lépe do současné informační společnosti. Wellman (2004) popisuje Digital divide jako rozdíl mezi jednotlivci, příp. společnostmi, kteří se odlišnou měrou podílejí na informační době. Přístup k novým informačním technologiím není pro všechny stejný, tudíž nelze jednoznačně tvrdit, že s rozvojem a rozšířením internetu, jsou překonávány všechna omezení prostorem a časem (Cuneo 2002). Odlišné přístupy k používání nových technologií můžeme pozorovat na úrovni globální (obr. 2), regionální (obr. 3) i na úrovni jednotlivců (graf 1).

Obr. 2 - Podíl uživatelů internetu v zemích světa v roce 2007

*Zdroj: NationMaster - World Statistics, Country Comparisons -
<http://www.nationmaster.com>*

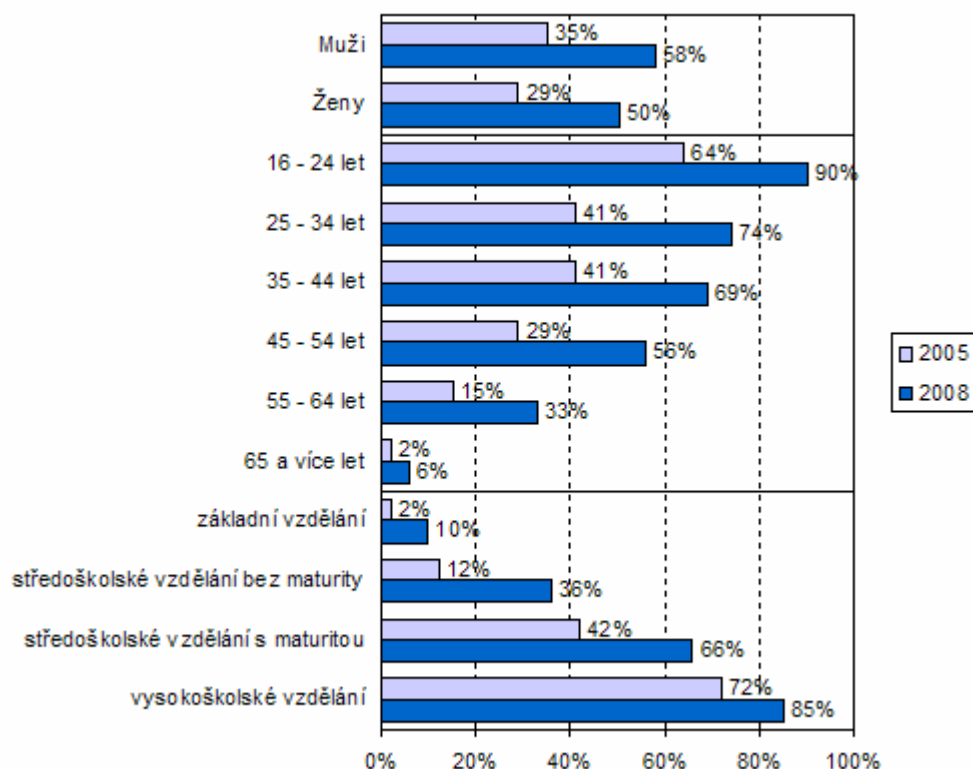
Obr. 3 – Podíl domácností připojených na internet podle krajů ČR v roce 2008

Zdroj: ČSÚ - www.czso.cz

Internet není podle Cunea (2002) rozmístěn náhodně a rovnoměrně ve všech zemích, ale je rozšířen v jasných vzorcích, silně závislých na ekonomice, sociokulturních a politických strukturách. Podobně je tomu i na úrovni států. Využívání a přístup k internetu je odlišný v rámci regionů a výrazné odlišnosti nacházíme i mezi městy a venkovem. Odlišná je v tomto smyslu i kvalita připojení k internetu, důležitá pro prosperitu a dynamický rozvoj hospodářství. Například zajištění přístupu k vysokorychlostnímu internetu ve venkovských oblastech je jednou z priorit rozvoje venkova v rámci společenské zemědělské politiky EU.

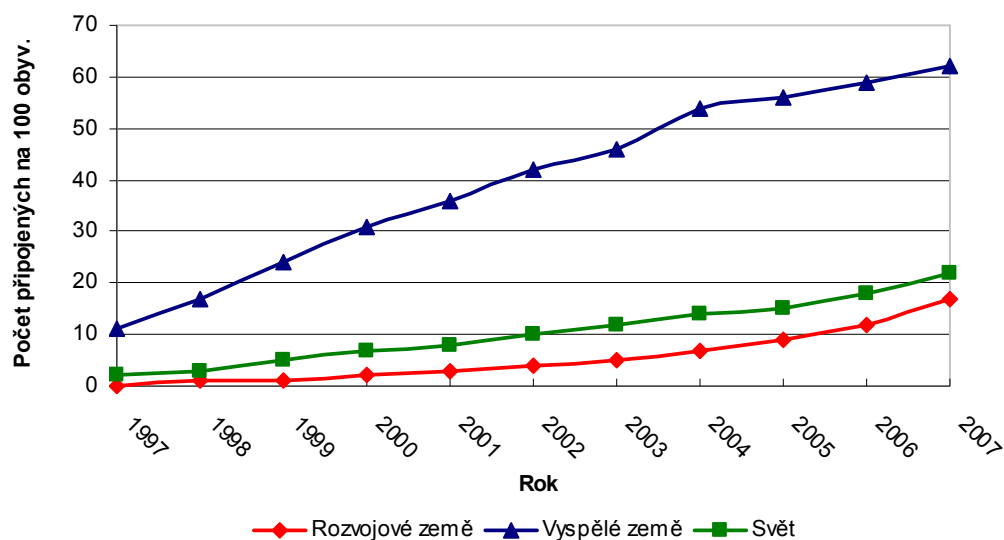
**Graf 1 – Jednotlivci používající internet (podíl v dané sociodemografické skupině)
v letech 2005 a 2008**

Zdroj: ČSÚ - www.czso.cz

Wellman (2004) namítá, že ačkoli počet lidí připojených na internet stále roste, nově připojení mají podobné charakteristiky jako ti lidé, jenž již online jsou. Tudiž se jen prohlubuje vyloučení lidí a společností, kteří přístup na internet nemají. Na globální úrovni je možné Wellmanovi teze demonstrovat grafem 2, na němž je zachycen podíl uživatelů internetu v rozvinutém a rozvojovém světě a jejich vývoj v čase. Na první pohled je jasné, že uživatelů internetu v rozvinutých zemích přibývá několikanásobně rychleji. Pokud vezmeme v úvahu, že připojení k internetu významně souvisí i se socioekonomickým statutem, což dokazuje i graf 1, pak lidé s nízkou úrovní vzdělání, nízkými příjmy nebo horším postavením v zaměstnání budou s rostoucím využíváním internetu stále více vyloučení.

Graf 2 – Uživatelé internetu na 100 obyvatel v rozvinutém a rozvojovém světě v letech 1997 až 2007

(zdroj: ITU, International Telecommunication Union - www.itu.int, 2009)

O prohlubování vyloučení hovoří i van Dijk (2005), který argumentuje myšlenkou, že nerovný přístup k informačním technologiím zpětně zvětšuje tradiční nerovnosti ve společnosti. Navíc podle Fonga, Wellmana, Kew a Wilkes (2001) bude docházet k tzv. Double digital divide spojující vliv geografické lokalizace a socioekonomických charakteristik jednotlivců. Nerovný přístup k připojení a odlišnou kvalitu připojení chápu jako znevýhodnění zejména v ekonomické sféře. Nerovný přístup jednotlivců k používání internetu nechápu jako novou formu sociálního vyloučení. Spíše jako důsledek odlišných socioekonomických charakteristik obyvatel. Lze tedy předpokládat, že např. u lidí ve vyšší věkové kategorii nebo s nižší úrovní vzdělání, bude míra používání internetu podprůměrná (viz graf 1). Otázkou tedy zůstává, zda jsou znevýhodnění obyvatelé bez přístupu k internetu i v zapojení do společenských vztahů v rámci lokálních komunit. Podle mého názoru jsou odlišné možnosti přístupu lidí k internetu potenciální překážkou v komunikaci s novými rezidenty v rámci suburbí, současně však chápu význam komunikace v rámci lokální komunity prostřednictvím internetu jen jako možnost a doplněk k ostatním formám komunikace a navazování kontaktů, nikoli jako dominující.

Jak bylo uvedeno na začátku kapitoly, komunity lze chápat dvojím způsobem. Za prvé jako společenství lidí vzájemně propojené např. společnými zájmy, zálibami nebo náplní práce, jejichž lokalizace není rozhodující. Za druhé jako společenství lidí sdílejících společný prostor, někdy nazývané jako lokální komunity nebo lokální společenství. Pro oba typy komunit ve světě internetu existují možnosti komunikace (Ferlander 2003). V prvním případě se jedná o komunity zájmové, které je možné označit jako čistě virtuální (Rheingold 1993). Jde o novou formu komunikace prostřednictvím moderních komunikačních médií. Jedná se o dobu zájmových komunit, existujících ve většině případů pouze na internetu. Internetová forma komunikace je pro tento typ komunit zcela dominantní. Internetové komunity mohou mít rozličné zaměření (herní klany, komunity fanoušků, stoupenci různých hudebních stylů, diskusní weby matek apod.). Kromě výjimek nemají internetové komunity téměř žádný význam pro vytváření sociálních vazeb v rámci prostorově ukotvené komunity. Druhým typem jsou komunity lokální, jejichž členy spojují veskrze lokální témata. Pro ně je komunikace zprostředkovaná novými technologiemi (internetem) pouze doplňková. Hlavní důvodem pro existenci těchto forem komunikace je možnost zveřejnění informací a umožnění komunikace členů lokality např. prostřednictvím veřejného fóra sloužícího k propojení lidí s podobnými problémy a zájmy. Existuje několik typů systémů, které umožňují počítačem zprostředkovanou formu komunikace. Systémy jsou v zahraniční literatuře označeny jako Computer Mediated Communications (CMC). Guy (1996) uvádí, že počítačem zprostředkované komunikační systémy slouží k poskytování infrastruktury pro rozvoj kontaktů a informací vztažených k dané lokalitě. Jejich důležitost spočívá zejména v tom, že technologie není používána pro soukromé potřeby jednotlivců, ale slouží i pro kolektivní komunitní cíle. Další autoři jako např. Schuler (1996) se domnívá, že elektronické komunikační sítě mohou přinášet stmelení komunit poskytnutím základny pro spolupráci na řešení společných problémů a tím napomáhají k vytváření pocitu lokální identity. Uvedené formy komunikace jsou považovány za zprostředkovatele sociálních kontaktů a spolupráce, a proto podporují sociální kapitál v komunitě. Znamená to, že komunitní sítě jsou pro obyvatele důležité při řešení problémů a potřeb každodenního života. V podmínkách České republiky bychom za internetové formy komunikace mohli označit zejména diskusní fóra a

weby lokalit, obcí nebo měst, která se věnují lokálním tématům a kde mezi sebou mohou diskutovat obyvatelé dané lokality.

Zastávám názor, že tento typ komunikace může jistým způsobem doplňovat komunikaci v rámci komunity nebo podnítit rozvoj některých vztahů. Zároveň nepopírám důležitost fyzických kontaktů pro rozvoj komunity a mezilidských vztahů v rámci jedné lokality či obce. Fyzické kontakty nemohou být internetem zcela nahrazeny, ale pro obyvatele suburbii trávících velkou část dne mimo místo bydliště, může být internet jako další možný komunikační prostředek velice cenný. Příchod nových obyvatel do suburbii se většinou neděje postupně, ale do určité lokality nové výstavby se nastěhuje velké množství obyvatel najednou a nemohou se tedy postupně začleňovat do komunity původní. Navazování jakýchkoli kontaktů je velice složité i v důsledku toho, že aktivity nově příchozích rezidentů se z větší části odehrávají mimo danou lokalitu. Cílem práce je zjistit, do jaké míry může využívání internetu přispívat k rozvoji mezilidských vztahů v rámci komunity a jestli může být v rámci internetové komunikace rozvíjen i sociální kapitál, čili vzájemná důvěra a podpora mezi rezidenty, občanská příp. politická participace.

3. METODIKA VÝZKUMU

Předmětem výzkumu práce jsou prostorově ukotvené komunity suburbánních obcí v zázemí Prahy. Svou pozornost jsem zaměřila na obce v okolí hlavního města prostorově vymezené hranicemi okresů Praha–východ a Praha–západ. Většinou se jedná o obce dynamicky se měnící vlivem nové výstavby a přílivem migrantů z hlavního města i zbytku republiky. Zvolit vhodný přístup ke zkoumání vlivu moderních komunikačních technologií na komunity v suburbii nebylo snadné. V českém prostředí není mnoho prací, které by se podobným tématům věnovaly a jedná se o téma poměrně nové. Ve světové literatuře je naopak velký zájem o témata související s vývojem a změnami sociálního prostředí v moderní společnosti často označované jako informační. Mezi zásadní práce věnující se vlivu internetu na společenské vztahy lokalit patří bezesporu studie nazvaná „Neighboring in Netville: How the Internet Supports Community and Social Capital in a Wired Suburb“ autorů Hamptona a Wellmana (2002). Studie je založena na podrobných rozhovorech s rezidenty suburbia nazvaného Netville, přímým zapojením autorů do online aktivit a pozorováním společenského života v obci. Autoři na základě svých šetření dochází k závěru, že používání internetu nevede ke snižování lokálních kontaktů, jak tvrdí někteří jeho odpůrci, ale naopak se u uživatelů internetu zvyšuje frekvence setkání s ostatními rezidenty, zvyšuje se počet kontaktů a hustota sociálních sítí. Důkazem, že se jedná o téma velice aktuální, je množství prací věnující se tomuto tématu (např. Ferlander 2003, Stern a Dillman 2006 ad.). Metody výzkumu jsou rovněž velice různorodé a patří mezi ně rozsáhlá dotazníková šetření, rozhovory, zapojení se do internetových diskusí, příp. jen jejich pozorování na lokálních internetových sítích. Ve své práci jsem se rozhodla pro analýzu diskusních fór suburbií, platformy sloužící výhradně pro komunikaci obyvatel jedné lokality. Můžeme ji považovat za obdobu ve světě často analyzovaných lokálních počítačových sítí sloužících k diskusi nad lokálními tématy (tzv. LocalNets).

Použít jen jednu metodu výzkumu v českém prostředí, kde online forma komunikace není na lokální úrovni ještě zcela běžná, se pro naplnění všech cílů práce jevílo jako nedostatečné. Rozhodla jsem se pro kombinaci dvou metod s cílem, co nejlépe podchytit možné souvislosti budování vztahů v rámci komunity, sociálního kapitálu a komunikace prostřednictvím internetu. První použitou metodou je již zmíněná analýza diskusních fór obcí, jejíž hlavním cílem je seznámení se s touto formou komunikace a pochopení způsobu vedení diskusí. Analýza je doplněna citacemi z diskusí s cílem přiblížit způsob internetové komunikace. Následně je vytvořena základní typologie diskusních fór, účel vzniku jednotlivých diskusí a jejich vliv na společenské prostředí obcí. Druhou metodu představuje dotazníkové šetření. Respondenty šetření jsou obyvatelé dvou vybraných obcí, které mají v současné době fungující diskusní fóra, na nichž je možné pozorovat odlišné důsledky internetové komunikace rozdílných typů diskusních fór.

3.1 ANALÝZA DISKUSNÍCH FÓR

Analýza diskusních fór (dále jen DF) je metodou analýzy textu. Jelikož neexistují žádné souhrnné informace o existenci těchto fór, bylo nutné zjistit, jaké obce DF mají a jestli jsou veřejnosti přístupná. Nejprve jsem vyhledala DF, která byla součástí oficiálních webových stránek obcí nebo na ně bylo možné jednoduše přejít internetovým odkazem umístěným na těchto stránkách. Popsaným způsobem jsem našla jen část všech diskusí. Zbytek tvořila neoficiální DF obyvatel obcí založená v rámci aktivit různých občanských sdružení nebo jednotlivci. K nalezení neoficiálních stránek s DF jsem použila internetového vyhledávače, do něhož byla postupně zadávána hesla: „diskuse, fórum a blog“ v kombinaci s názvem obce. Výsledkem bylo zjištění, že 28 ze 110 obcí okresu Praha–východ a 21 obcí Prahy–západ má alespoň jedno internetové DF. Navíc celkem 10 obcí z obou okresů mají fóra dvě. V tabulce 1 a 2 jsou uvedeny všechny obce se svými DF.

Tab. 1 - Charakteristiky diskusních fór obcí v okrese Praha-východ

<i>Obec PV</i>	<i>Typ</i>	<i>Oficiální/ Neoficiální</i>	<i>Zakladatel/ důvod vzniku</i>	<i>Počet příspěvků</i>	<i>Aktivita</i>	<i>Datum vzniku</i>	<i>Reakce od obce</i>
Babice	DF	ofi		85	ano	V.2008	ano
Bašť	DF	neofi	OS Klidná Bašť	54	ano	III.2009	ne
Bořanovice	DF	ofi		8	ano	III.2009	ne
Brandýs nad Labem	DF	neofi		3747	ano	VIII.2006	ano
Čelákovice	DF	ofi		2106	ano	VI.2007	ano
Černé Voděradky	DF	ofi		57	ano	X.2007	ano
Dobřejuvice	DF	ofi		19	ne	I.2007	ano
Hovorčovice	KN	ofi		400	ne	VI.2006	ano
Husinec - Řež	KN	ofi		90	ano	I.2008	ano
Husinec - Řež	DF	neofi	Noví rezidenti – Červená skála	269	ano	V.2008	ne
Jenštejn	DF	neofi	OS Jenštejn	1194	ano	II.2008	ne
Klecany	DF	ofi		1008	ano	V.2008	ano
Kostelec nad Černými Lesy	DF	ofi		62	ano	X.2008	ne
Kostelec u Křížku	DF	ofi		6	ne	XI.2003	ne
Kunice	DF	ofi		2656	ano	XI.2006	ano
Květnice	KN	ofi		43	ano	I.2009	ne
Květnice	KN	neofi	OS Květnice vzkvétající	242	ano	III.2007	ne
Květnice	KN	neofi	Nespokojení klienti stavební firmy	201	ano	IX.2008	ne
Mratín	KN	neofi		2600	ano	III.2007	ne
Mukařov	KN	neofi	OS Mukařov-sko	177	ano	I.2006	ne
Odolná voda	KN	ofi		1000	ano	I.2007	ano
Odolná voda	DF	neofi		197	ne	III.2006	ne
Panenské Břežany	DF	ofi		36	ano	III.2008	ano
Přezletice	DF	ofi		160	ano	VII.2008	ano
Přezletice	DF	neofi	Obyvatelé bytové souboru Zlatý kopec	140	ano	II.2008	ne
Říčany	KN	ofi		3000	ano	V.2002	ano
Šestajovice	DF	ofi		458	ano	V.2007	ano
Škvorec	DF	neofi	Obyvatelé lokality "Za Pivovarem"	43	ne	IV.2006	ne
Tehov	KN	ofi		43	ne	I.2007	ne
Úvaly	DF	neofi	OS Otevřené Úvaly	629	ano	I.2007	ne
Úvaly	KN	neofi		93	ano	XII.2006	ne
Veliká Ves	KN	ofi		33	ne	VII.2007	ne
Zdiby	DF	neofi		5854	ano	IX.2005	ano
Zlatá	DF	neofi		50	ano	VII.2007	ne

Zdroj: vlastní šetření

Vysvětlivky: KN = kniha návštěv

Tab. 2 - Charakteristiky diskusních fór obcí v okrese Praha-západ

<i>Obec PV</i>	<i>Typ</i>	<i>Oficiální/ Neoficiální</i>	<i>Zakladatel/ důvod vzniku</i>	<i>Počet příspěvků</i>	<i>Aktivita</i>	<i>Datum vzniku</i>	<i>Reakce od obce</i>
Černošice	DF	ofi		23	ne	II.2007	ano
Černošice	DF	neofi		4907	ano	II.2007	ne
Dobříč	KN	ofi		11	ne	I.2007	ano
Dolní Břežany	DF	ofi		3272	ano	I.2003	ano
Holubice	DF	neofi	Obyvatelé souboru Holubi Háj	20334	ano	VI.2007	ne
Hostivice	DF	neofi		1140	ano	V.2007	ne
Chýně	DF	neofi		11311	ano	IV.2006	ne
Jesenice u Prahy	DF	ofi		768	ano	II.2008	ano
Jíloviště	DF	ofi		10	ano	II.2008	ne
Jinočany	DF	neofi	Obyvatelé lokality Za Hřištěm	891	ano	XII.2007	ne
Měchenice	DF	ofi		6	ne	VI.2008	ne
Měchenice	DF	neofi		2	ne	III.2006	ne
Měchenice	KN	neofi		11	ne	II.2007	ne
Mníšek po Brdvy	DF	ofi		121	ano	XI.2008	ano
Nučice	DF	neofi	OS Prokop - přátelé obce Nučice	36	ano	XII.2006	ne
Nučice	DF	neofi	Obyvatelé nové zástavby RRD	589	ano	VII.2007	ne
Psáry	KN	ofi		35	ano	X.2008	ne
Řitka	KN	ofi		43	ano	XI.2005	ne
Roztoky	DF	ofi		5190	ano	XI.2006	ne
Rudná	DF	ofi		91	ano	XII.2008	ano
Slapy nad Vltavou	DF	ofi		310	ano	II.2007	ano
Třebotov	DF	ofi		43	ano	VII.2007	ne
Velké Přílepy	KN	ofi		6180	ano	V.2003	ne
Velké Přílepy	DF	neofi		2894	ano		
Vestec	DF	ofi		309	ano	III.2008	ano
Vonoklasy	DF	ofi		243	ano	V.2008	ano
Vonoklasy	DF	neofi		60	ne	XII.2007	ne

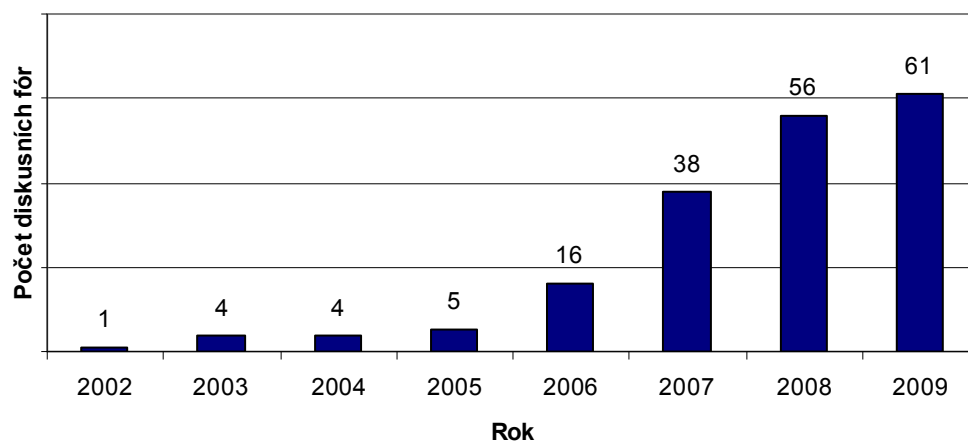
Zdroj: vlastní šetření

Vysvětlivky: KN = kniha návštěv

DF obcí nebo jednotlivých lokalit jsou v České republice již poměrně rozšířeným komunikačním médiem. Slouží k výměně názorů a zkušeností nebo např. k diskusi nad veřejnými záležitostmi a problémy. DF zakládají obce i městské části, nové rezidenční lokality ve městech (Prosecké centrum, Nové Zahravní Město apod.) i malé venkovské obce. Z grafu 3, kde je zachycen počet obcí Praha-východ a Praha-

západ vlastnicích DF v daných letech, je patrné, že převážná část z nich vznikla po roce 2005. Na základě tohoto grafu můžeme usuzovat, že internetové diskuse jsou u nás prostředkem pro komunikaci poměrně mladým a v budoucnu může dojít k jejich dalšímu rozšíření.

Graf 3 – Vývoj počtu diskusních fór v obcích okresů PV a PZ po roce 2002

Zdroj: vlastní šetření

Pozn.: Rok 2009 – údaje za 1. čtvrtletí

Možností jak rozdělit DF je několik (viz tabulka 1). První již zmíněný způsob je rozdělení podle umístění diskuse, s čímž souvisí i skutečnost, kdo je zřizovatelem diskuse. Diskuse mohou být umístěny na oficiálních webových stránkách obcí nebo na neoficiálních internetových stránkách založených jednotlivci nebo např. občanskými sdruženími. V okresech Praha-východ a Praha-západ z celkového počtu 61 DF je 57 % oficiálních a 43 % neoficiálních. Zřizovatelem oficiálních fór jsou obce a správcem fóra zpravidla bývají firmy spravující celé webové stránky. Zastupitelé obcí k fóru zaujímají různý postoj a do diskusí přispívají, odpovídají na dotazy nebo sami diskusi vyvolávají. Je ale i mnoho DF, do kterých se nezapojují a DF pak slouží jako platforma pro komunikaci samotných obyvatel obce. Ve dvou zvolených okresech ležících v zázemí hlavního města najdeme mezi oficiálními 63 % fór moderovaných obcí. Menší část z nich pak tvoří diskuse nemoderované, od nichž se zastupitelé distancují. Naproti tomu existují DF, kde vedení diskuse s občany nad problémy obce je jejich hlavním cílem. Mezi nimi je i DF obce Mníšek pod Brdy, kde starosta obce uvádí:

„...Toto fórum umožní, zeptat se "přímo" vedení města na problémy, které vás zajímají a to bez ohledu na téma... občané, kteří nemají čas, nebo možnost zajít na úřad, nebo mě nezastihli se mohou tímto způsobem pohodlně zeptat a nemusí nutně využívat podatelny našeho úřadu.“

V těchto diskusích mají rezidenti obcí zpravidla možnost hlásit a informovat o závadách (např. nefunkčním osvětlení), problémech obce (např. zpoždění autobusů hromadné dopravy, nově vznikajících skládkách, znečišťování ovzduší apod.). V několika případech jsou občané dokonce zastupiteli vyzváni k vyslovení se k záležitostem budoucnosti obce nebo obecního majetku. Na druhou stranu je nutno podotknout, že zdaleka ne všechna fóra plní účel, pro který byla zřízena. Ze strany občanů jsou v mnoha případech zcela anonymně vznášeny bezpředmětné připomínky. Ze strany městských nebo obecních úřadů jsou mnohdy příspěvky občanů zcela ignorovány. Jsem toho názoru, že pokud diskusní fórum dobře funguje a splňuje svůj hlavní účel, tedy informuje občany, umožňuje diskusi nad záležitostmi obce mezi občany nebo dokonce zjednodušuje diskusi mezi občany a zastupiteli, pak má nepochybně svůj význam a jeho přínos pro obec je nezanedbatelný, neboť diskuse může být vedena bez výraznějších omezení odkudkoli pouze s přístupem na internet.

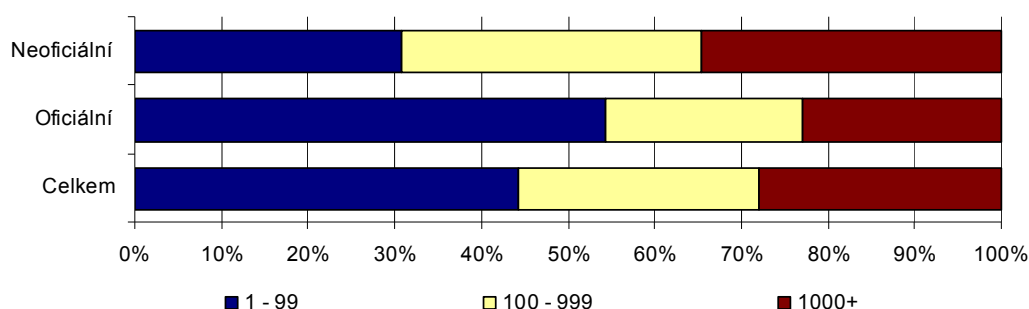
Druhým typem jsou DF, jejichž zřizovatelem není obec, ale jiný subjekt. Nejčastěji jsou zakládána občanskými sdruženími (dále jen OS), která mají fórum jako součást svých webových stránek, kde prezentují své aktivity. Mezi ně patří např. OS Klidná Bašť, OS Mukařovsko, PROKOP – přátelé obce Nučice, o.s. nebo např. OS Jenštejn, které si dalo za cíl vytvořit prostor pro:

„...komunikaci obyvatel Jenštejna, výměnu názorů, zkušeností a kontaktů prostřednictvím diskusních fór, článků, anket i oznámení o zajímavých akcích. Jedním z cílů založení tohoto internetového portálu je cestou diskuse a informování o aktuálních i výhledových možnostech rozvoje obce Jenštejn a života v něm najít společné zájmy, které bychom mohli co nejlépe a efektivně prosazovat.“

Dalším zřizovatelem DF jsou fyzické osoby, obyvatelé obcí, kteří mají zájem o dění v obci a chtějí ostatním obyvatelům zprostředkovat diskusi. Ve většině případů jsou tyto diskuse zakládány pro obyvatele nových rezidenčních celků. Z nich je možné jmenovat např. již zmíněný obytný soubor Červená skála, lokalitu Za Pivovarem v obci Škvorec, novou výstavbu v Nučicích, Velkých Přílepech apod.

Jednotlivá oficiální i neoficiální diskusní fóra obcí se výrazně liší ve svém rozsahu, v počtu témat i v počtu příspěvků. Velikost DF podle počtu příspěvků ilustruje graf 4. Jsou na něm zachyceny podíly velikostních kategorií DF. Mezi malá lze považovat DF obsahující méně než 100 diskusních příspěvků. Dalšími kategoriemi jsou středně velké fóra (100 – 1000 příspěvků) a velká fóra, kde počet příspěvků může být až několik tisíc. Mezi malými je zastoupeno větší množství oficiálních DF, zatímco u neoficiálních je podíl všech velikostních kategorií téměř shodný.

Graf 4 – Velikostní kategorie různých typů diskusních fór

Zdroj: vlastní šetření

Mezi malá DF, kde je umístěno jen malé množství příspěvků, patří např. DF obcí Bořanovice, Měchenice nebo Jíloviště. Velikost DF souvisí samozřejmě s datem jejich vzniku, neboť některá z nich byla založena teprve v nedávné době a diskuse se na nich ještě nerozběhla. V jiných případech jsou DF zahlceny nevyžádanými zprávami (spam) zcela znemožňujícími vést souvislou diskusi (Dobřejovice, Hovorčovice). Jinde se občané do diskuse nezapojili a DF nebylo nikdy funkční (Kostelec u Křížku, Dobříč). Existují ale i fóra, kde starší příspěvky nebo celá diskuse byla administrátory smazána a diskutující z tohoto důvodu odmítají v další diskusi pokračovat (Řitka). Na druhou stranu je celá řada DF fungující řadu let, kde diskuse je stále aktuální a denně je navštěvuje množství obyvatel. Není výjimkou, že do těchto fór obyvatelé přispěli i více než 2000 příspěvky.

Pokud bychom se zaměřili na fyzickou podobu DF, pak můžeme identifikovat dvě základní formy diskuse. Jedná se o klasické diskuse strukturované do témat, v rámci nichž jsou teprve diskutovány jednotlivé záležitosti obce, případně jsou ještě vytvořena další podtémata vztahující se k jednomu tématu (např. téma: doprava a

podtéma: parkování a hromadná doprava). Druhou méně přehlednou formou jsou návštěvní knihy, kde jsou příspěvky řazeny pouze podle data vložení. Knihy návštěv jsou zpravidla nepřehledné a orientace v nich je mnohem náročnější než ve strukturovaných DF. Diskutovaná témata samozřejmě souvisí s typem fóra. Zatímco na oficiálních DF je převážná část témat věnována záležitostem obce, na neoficiálních fórech se většinou diskutují záležitosti spojené s činností svých zakladatelů (občanských sdružení) nebo záležitosti spojené s výstavbou a diskuse je vedena novými rezidenty obce. Při podrobné analýze všech internetových diskusí byla nalezena témata, která se v různé obměně stále opakují. V následujícím textu jsem se pokusila je rozdělit do pěti kategorií:

Chod obce

Do této skupiny patří zejména témata věnující se obecním záležitostem nebo např. problémům spojených s veřejnou dopravou, parkováním, nakládání s odpady atd. Dále jsou diskutována témata týkající se občanské vybavenosti (kapacita mateřských a základních škol, služby), veřejných prostor a obecního majetku nebo kriminality a v neposlední řadě i problémů spojených s novou a plánovanou výstavbou. Všechna uvedená témata bezprostředně souvisí s každodenním životem obce a v oficiálních DF patří k nejdiskutovanějším. Příspěvky jsou často směřovány k zastupitelům obcí, případně k hledání společných řešení a možností změny současného stavu. Pokud nejsou připomínky a podněty diskutovány přímo se zastupiteli, jako je tomu např. ve Vonoklasech, mohou jim být zprostředkovávány administrátory webových stránek (např. Slapy nad Vltavou) nebo jsou podněty sbírány a následně předány vedení obce samotnými občany (např. Holubice).

Správa obce

Jedná se o témata související s vedením obce, zastupiteli a jejich politickými rozhodnutími. K těmto tématům můžeme zařadit diskuse týkající se práce zastupitelstva, informace o jejich zasedání (oznámení, zápisy z jednání, informace o průběhu jednání apod.). Jsou zde diskutovány záležitosti týkající se voleb do místních zastupitelstev, jednotliví kandidáti a politické strany prezentují své volební programy a mohou je diskutovat s návštěvníky fóra. V neposlední řadě do této kategorie patří i diskuse nad peticemi, které se bezprostředně týkají obce a jejího okolí.

Společenské a kulturní dění

Mezi témata týkající se společenského a kulturního dění v obci patří ty, kde se občané mohou dozvědět o konání různých akcí (plesy, poutě, výstavy, koncerty, sportovní klání apod.), ale i témata, na nichž přispěvatelé organizují různé menší společenské akce všeho druhu (filmový večer, šipky, petanque, výlety na kole, rybaření apod.).

Inzerce

Na DF lze najít i příspěvky sloužící jako určitá forma inzerce. V rámci nich si obyvatelé vyměňují kontakty a doporučení na řemeslníky a firmy z obce a okolí. Skrze internetové fórum se navzájem informují o nabídce služeb (kadeřnice, kurzy tance), shání podnájem, zřizují rubriky často nazvané – prodám, koupím, daruji apod.

Stavba

Velice často se témata zejména DF nových lokalit věnují probíhající výstavbě rodinných domů a bytů. Noví rezidenti si navzájem vyměňují zkušenosti a informují o průběhu stavby, o jednání se stavební a dodavatelskou firmou, diskutují o podmínkách smlouvy nebo společně postupují v případě reklamaci.

3.2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Druhou použitou metodou práce je dotazníkové šetření, které proběhlo ve dvou vybraných obcích v zázemí Prahy. Obce byly vybrány po podrobné analýze popsané v předchozím textu. Pro šetření byly zvoleny obce tak, aby reprezentovaly odlišný typ DF. Jedná se o fóra na oficiálních a neoficiálních stránkách obce, tak jak byla popsána v kapitole 3.3. Vybraná DF nelze považovat za zcela standardní, na druhou stranu je možné říct, že mezi DF bylo velké množství rozdílů a nebylo možné vybrat dvě fóra reprezentující nejčastější typ. Pro analýzu byla vybrána nadstandardně rozsáhlá DF s velkým množstvím návštěvníků, témat i příspěvků tak, aby bylo možné podchytit jejich potenciální přínos pro komunitu. Cílem dotazníkového šetření je doplnit analýzu textu, která sloužila k identifikaci možností a příležitostí navazování nových vztahů, budování komunity a sociálního

kapitálu prostřednictvím komunikace na DF. Dotazníkové šetření proběhlo v obci Klecany, jejíž DF bylo založeno obcí a lze předpokládat, že má jiný vliv na sociální prostředí obce než DF založené na neoficiálních stránkách obyvateli nově vystavěné lokality obce Holubice, jejíž obyvatelé se také stali respondenty dotazníkového šetření.

Dotazník byl sestaven tak, aby doplňoval prvou výzkumnou metodu a zároveň vedl k hlavním cílům této práce. Pro účely práce byly vytvořeny dvě varianty dotazníků. První varianta dotazníku umístěná na webových stránkách sloužící k vyplnění online měla 14 otázek (viz příloha 1). Druhá tištěná varianta dotazníku měla o čtyři otázky více (příloha 2). Tyto otázky mohly být u online dotazníků vyřazeny, neboť informace v nich zjišťované byly předem známé a jejich použití by bylo nelogické, např.: „Jste uživatelem internetu?“. Dotazník byl vytvořen s ohledem na čas vyplnění respondenty a bylo v něm použito více typů otázek. Použity byly otázky uzavřené i otevřené (Disman 2002). Ačkoli jsou otevřené otázky na zpracování technicky náročnější a většinou bývají respondenty vyplněny v různém rozsahu, přesto byly do dotazníku zahrnuty. Jejich cílem bylo zjistit všechny možnosti odpovědi bez ovlivňování respondenta jejich pouhým výčtem. Otázky v dotazníku bychom mohli rozčlenit do čtyř tematických okruhů. Jedná se o otázky týkající se zapojení do společenského života, možnosti přístupu na internet a otázky spojené s DF a jejich vlivem na komunitu, tak aby bylo možné potvrdit, případně vyvrátit, platnost hypotéz.

Online dotazníky byly umístěny na webových stránkách vytvořených pouze za účelem sběru dat. Respondenti oslovení skrze soukromé zprávy na DF našli ve zprávě kromě základních informací o výzkumu, prosby o vyplnění dotazníku a kontaktních údajů i přímý odkaz na zmiňované webové stránky. Na těchto stránkách byl umístěn průvodní dopis s hlavními cíli šetření a samotný dotazník. Dotazník byl sestaven tak, aby jeho vyplnění respondentům trvalo v průměru 7 – 10 minut. Tištěné dotazníky byly osobně distribuovány a ve většině případů ponechány v poštovních schránkách se zpětnou adresou a frankovanou obálkou. V Holubicích byly dotazníky rozneseny výhradně ve staré části obce s cílem oslovit pouze starousedlíky, jelikož respondenti oslovení skrze soukromé zprávy DF byli výhradně obyvatelé nové výstavby. V Klecanech byl zvolen jiný přístup, neboť

oslovení skrze soukromé zprávy pocházeli jak z nové, tak ze staré části obce. Tištěné dotazníky byly v případě Klecan rozneseny ve všech typech zástavby bez ohledu na její stáří (původní venkovská stavení, rodinné domy, staré i nové bytové domy).

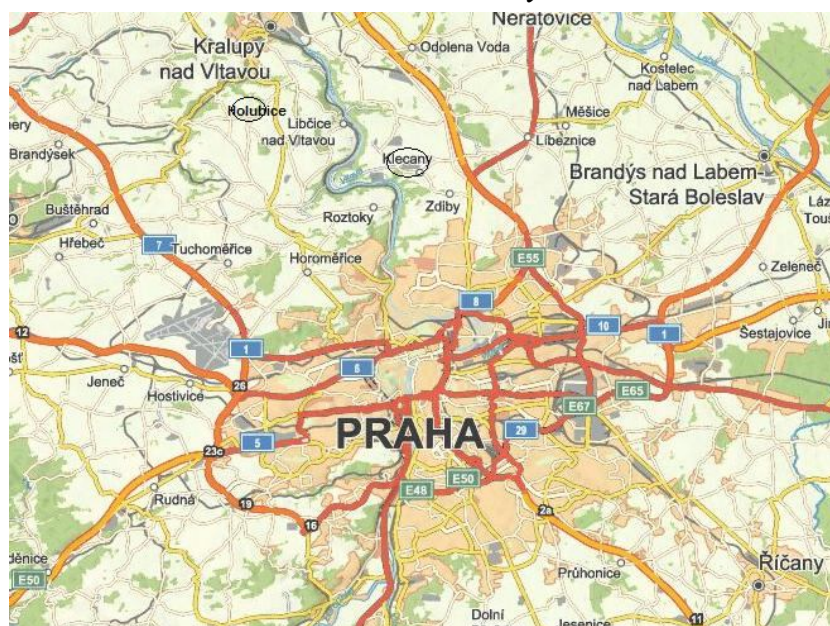
Dotazníkové šetření probíhalo v březnu a dubnu roku 2009 a zúčastnilo se ho 85 obyvatel Holubic a 38 obyvatel Klecan. V obci Holubice bylo soukromou zprávou osloveno celkem 200 registrovaných uživatelů DF, kteří byli vybráni náhodně. Pro nedostatek zkušeností s návratností dotazníků vyplňovaných online, bylo soukromých zpráv s odkazy na webové stránky s dotazníky rozesláno v případě Holubic mnohem více než u obce Klecany. Prostřednictvím tištěných dotazníků bylo celkem osloveno a požádáno o vyplnění 20 obyvatel staré části. Návratnost dotazníků odeslaných prostřednictvím soukromých zpráv na internetu byla 37 %, celkem bylo vyplněno 75 online dotazníků. Návratnost tištěných dotazníků byla 40 %, zpracováno tedy bylo 8 dotazníků od starousedlíků.

V obci Klecany se dotazníkového šetření zúčastnilo celkem 39 obyvatel. Jelikož jsou mezi uživateli DF Klecan zastoupeni starousedlíci i novousedlíci, je i jejich zastoupení v dotazníkovém šetření vyrovnanější než v případě Holubic. Po zkušenostech s distribucí online dotazníků v Holubicích a s vyšší návratností než byla původně očekávána, bylo skrze soukromé zprávy v Klecanech osloven již menší počet uživatelů registrovaných na DF. Soukromá zpráva byla odeslána 88 registrovaným uživatelům, návratnost byla v tomto případě 36 %, tzn. že prostřednictvím internetu bylo vyplněno celkem 32 online dotazníků. Návratnost tištěných dotazníků, které byly v počtu 20 ks náhodně distribuovány v různých částech obce Klecany, byla 35 %, celkem bylo tedy shromážděno 7 tištěných dotazníků.

4. ZKOUMANÉ LOKALITY A JEJICH DISKUSNÍ FÓRA

V této části kapitoly jsou nejprve představeny zkoumané obce, jejichž DF byla vybrána k podrobnějšímu výzkumu realizovaného prostřednictvím dotazníkového šetření. V obou případech se jedná o obce, kde proces suburbanizace změnil fyzické i sociální prostředí. Ačkoli suburbanizace v obcích Klecany i Holubice probíhala již dříve, velké projekty nové výstavby se začaly realizovat až v roce 2006 (Holubice), resp. v roce 2007 (Klecany). V posledních dvou letech obce zaznamenaly, a s pokračující stavbou ještě v budoucnu zaznamenají, velký přírůstek obyvatel, což má v tuto chvíli zcela zásadní vliv na sociální prostředí. I z tohoto důvodu byly obce vybrány pro podrobnější analýzu, neboť se domnívám, že budou lépe patrné možné vlivy internetové komunikace na rozvoj mezilidských vztahů, sociální kapitál komunity a v neposlední řadě i na vztahy starousedlíků a nově příchozích. Lze předpokládat, že novousedlíci ještě nemají vybudované pevné sociální vazby a kompletní sociální síť (Cílek, Baše 2005) v komunitě a že v tomto může komunikace prostřednictvím internetu sehrát svou roli.

Obr. 4 – Poloha studovaných obcí

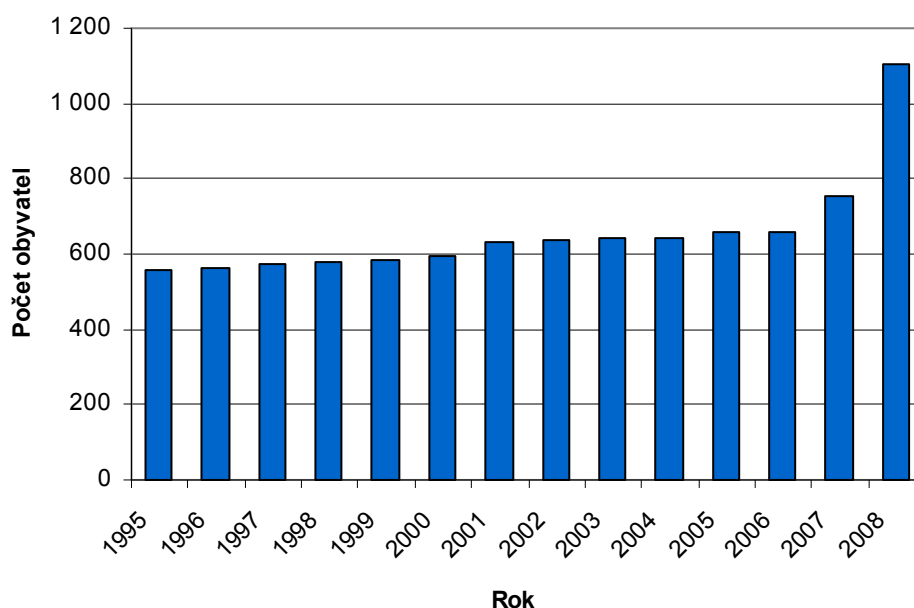

Zdroj: <http://mapy.1188.cz>

4.1 PŘEDSTAVENÍ ZKOUMANÝCH LOKALIT

Obec **Holubice** se nachází ve Středočeském kraji ve vzdálenosti 6 km od administrativní hranice Prahy, je součástí okresu Praha–západ a ORP Černošice. Tvoří ji dvě části obce Holubice a Kozinec, které jsou zároveň i základními sídelními jednotkami. Na rozdíl od řady obcí v zázemí Prahy, kde se proces suburbanizace začal ve větší míře projevovat již v druhé polovině 90. let, rozsáhlá výstavba v Holubicích a s ní spojený nárůst počtu obyvatelstva můžeme pozorovat až v roce 2007, kdy začala výstavba komplexu bytových a rodinných domů nazvaných Holubí Háj (viz Příloha 3).

Graf 5 – Vývoj počtu obyvatel obce Holubice v letech 1995 až 2008

Zdroj: ČSÚ - www.czso.cz

Obr. 5 – Snímky staré a nové zástavby v obci Holubice

Zdroj: Obec Holubice - www.holubicekozinec.cz

Diskusní fórum Holubí Háj - www.holubicekozinec.net/forum

Roof Star, s.r.o. - www.roofstar.cz

Celý projekt výstavby má dvě fáze, přičemž pouze první z nich je zcela dokončena. V prostoru mezi sídly Holubice a Kozinec je postaveno 21 bytových domů s 347 byty v současné době již obydlených jejich novými majiteli. Podle ankety na DF týkající se počtu členů rodin nové výstavby, ve které hlasovalo 70 budoucích rezidentů, se do obce stěhují nejčastěji rodiny o dvou členech (47 %), dále rodiny s jedním potomkem (20 %) a jednotlivci (20 %). Největší růst počtu obyvatel můžeme pozorovat v roce 2008, kdy se do obce nastěhovala většina nových obyvatel bytových domů. Podle oficiálních statistik ČSÚ vzrostl počet obyvatel o třetinu (graf 5). Na základě výše uvedených čísel lze ovšem předpokládat, že skutečný počet obyvatel je vyšší, neboť množství rezidentů nemá v obci trvalé bydliště. V roce 2009 by mělo být podle projektu výstavby dokončeno 144 rodinných domů, čímž dojde k dalšímu růstu. Kromě obytného komplexu Holubí Háj bylo již v minulosti vystavěno několik nových rodinných domů a v jižním cípu Holubic se v současnosti staví nové rodinné domy (viz příloha 3).

DF obce Holubice patří mezi nejrozsáhlejší ze všech analyzovaných fór. Bylo založeno jedním z tehdy budoucích obyvatel obce v polovině roku 2007, tedy v průběhu výstavby lokality Holubí Háj, přibližně rok před samotným příchodem většiny obyvatel. Je na něm registrováno celkem 385 uživatelů, kteří zaslali celkem 20330 příspěvků (ke dni 4.5. 2009). Diskuse je rozdělena do hlavních témat seskupených podle předmětu diskuse: Projekt Holubí Háj, Rodinné domy, Obec Holubice – Kozinec a Fórum. Velké množství témat na tomto DF se bezprostředně týká výstavby rodinných a bytových domů. V době, kdy stavba probíhala, byla diskuse nejintenzivnější, poté se přesunula do jiných tematických okruhů. Na DF Holubího Háje mohli jeho budoucí rezidenti najít informace o probíhající stavbě, dále pak fotogalerii. Jejím prostřednictvím mohli sledovat průběh stavebních prací. Jedno z hlavních témat čítajících téměř 2,5 tisíce příspěvků se týkalo vybavení a zařízení bytu. Rozsáhlá byla i diskuse věnující se předávání bytů, smluv a jednání s developerem. Diskusní fórum mělo významnou úlohu při výměně zkušeností a diskutující se často s prosbou o radu či o pomoc obraceli na ostatní budoucí obyvatele.

Další témata jsou zaměřena na sousedské vztahy a vztahy obyvatel obce, jejichž hlavním cílem je navazování a udržování těchto vztahů. Občané se navzájem informují o různých společenských akcích (srazy budoucích obyvatel, softbalový turnaj, LanParty, Mikulášská besídka apod.) i akce prostřednictvím internetové diskuse organizují. Nejvíce příspěvků bylo na DF vytvořeno v rámci tématu „Hledám souseda z mého domu“, které bylo rozděleno podle jednotlivých domů a slouží k navázání kontaktů se sousedy, poskytuje možnost řešit otázky společného bydlení, příp. organizovat různá setkání.

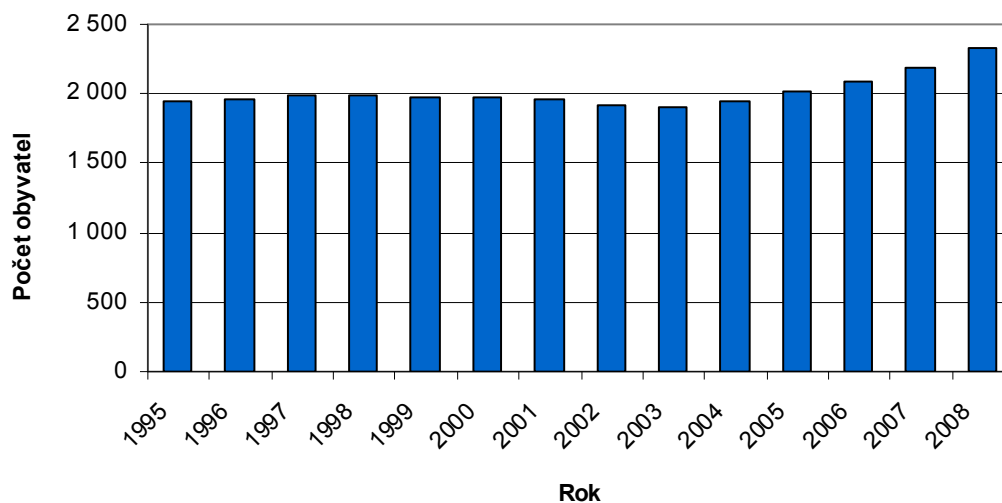
Obr. 6 – Úvodní strana diskusního fóra Holubic s vybranými tématy

Projekt Holubí Háj		Témata	Příspěvky
	!!! Důležité !!! - přihlášení k trvalému pobytu Pozor, pozor, od počtu přihlášených obyvatel v obci se odvíjí množství peněz, které bude mít obec k dispozici v následujících letech. Proto se co nejdříve přihlašte k trvalému bydlišti, nejlépe do konce roku. Kdo může učinit tak. Úřední hodiny jsou každé úterý od 8:00 do 18:00 a každý čtvrtek od 8:00 do 16:00 (přestávka na oběd 11:30-12:00), ve čtvrtek 27. prosince mimořádně do 18:00. Bližší info najde v příspěvku. Moderátoři Site Admin , Mega soused - moderator	6	163
	Akce Informace o akcích budoucích obyvatel Holubiho Háje-srazy,večírky atd. !!! Sraz (již čtvrtý) před přebírkou prvních bytů se uskuteční 3.7. v restauraci Anubis na Praze 3 od 18:00 Moderátoři Site Admin , Mega soused - moderator	17	380
	Foto z výstavby Fotogalerie z výstavby projektu - aneb to co najdete i nenajdete na oficiálních stránkách projektu. Pokud máte nějaké (hlavně aktuální fotky) šup sem s nimi :-). Pokud nevíte jak podívejte se do návodu nebo je pošlete na admin@holubicekozinec.net Moderátoři Site Admin , Mega soused - moderator	132	1100
	Standardní a nadstandardní vybavení bytu Aneb tipy, triky a inspirace :-) ohledně standardního a nadstandardního vybavení od Refida. Moderátoři Site Admin , Mega soused - moderator	41	2348
	Vybavení bytu Nabídky na další vybavení bytu - kuchyně, skříně, koupelny, podlahy apod. Moderátor Mega soused - moderator	17	662
	Předání bytu, smlouva, zálohy atd. Stěhování se blíží aneb předání bytu, kupní smlouva, zálohy apod. Moderátor Mega soused - moderator	46	1901
	Ópravy, úpravy, dodělej si sám apod. Aneb potřebné informace pro ty co již bydlí v HH :-). Moderátor Mega soused - moderator	35	703
	Informace Aneb mohlo by se hodit a jinak se to nevešlo :-) Moderátoři Site Admin , Mega soused - moderator	95	2380

Zdroj: Diskusní fórum Holubí Háj - <http://holubicekozinec.net/forum>

Klecany jsou nejmenším městem ORP Brandýs nad Labem – Stará Boleslav. Mají čtyři části obce: Klecany, Klecánky, Drasty a bývalou zemědělskou usedlost Zdibsko. Obec leží ve vzdálenosti 8 kilometrů od administrativní hranice Prahy, tedy v pásmu intenzivní suburbanizace. Kolem roku 2000 byla zastavěna západní část a v současné době je ve fázi výstavby projekt nazvaný Astra Park (viz příloha 4). Jedná se o projekt 4 bytových domů s více než 370 byty, z něhož je v současnosti dokončena pouze polovina. Druhá část výstavby je ve stadiu realizace, která bude pokračovat až do roku 2011. Podle informací z webových stránek obce, je připravován projekt další výstavby rodinných domů v severovýchodní části obce. Lze tedy předpokládat, že se nadále bude měnit fyzické i sociální prostředí Klecan přílivem velkého počtu nových obyvatel.

Graf 6 – Vývoj počtu obyvatel obce Klecany v letech 1995 až 2008

Zdroj: ČSÚ - www.czso.cz

Klecanské fórum lze považovat za typického představitele oficiální DF obcí. Možnost diskuse je obcí zprostředkována a je součástí jejich oficiálních webových stránek. Primárně má sloužit k diskusi nad problémy obce, občané mohou informovat zastupitele, zastupitelé naopak občany. Fórum Klecan podobně jako fórum Holubího Háje slouží i k diskusi samotných občanů. Pro ni je na DF vyčleněn především panel nazvaný „volná diskuse“. V minulosti existovalo jiné oficiální fórum na webových stránkách obce, ale bylo pro svou menší přehlednost nahrazeno DF novým, aktivním od konce roku 2007. Staré diskusní fórum fungující od poloviny roku 2006 čítá více než 2000 příspěvků, nové pak kolem 1000 příspěvků. Z tohoto důvodu můžeme DF Klecan zařadit mezi rozsáhlá DF.

Fórum je strukturováno do dvou skupin témat. První z nich je zaměřeno na město Klecany, kde se v jednotlivých tématech mohou občané vyjadřovat k městským financím, bezpečnosti ve městě, dopravě, nakládání s odpady nebo např. k územnímu či strategickému plánu a jeho projednávání, případně mohou přispívat svými návrhy ke zlepšení komunikace s městským úřadem a městským zastupitelstvem. Klecanské fórum patří mezi ty, na jejichž moderování se podílí i zástupci radnice. Z DF jsou starosta a zastupitelé informováni o problémech v obci a mohou na ně podle doporučení občanů reagovat. Druhý panel je věnovaný volné

diskusi, kde mohou být diskutována libovolná témata. Tato část DF není moderována obcí a slouží výhradně k diskusi občanů. V tomto panelu jsou diskutována témata týkající se různých společenských akcí. Nejrozsáhlejší část diskuse, čítající více než 600 příspěvků, se věnuje nové lokalitě Astra Park. Diskutují zde zejména noví a budoucí rezidenti. Diskuse je velmi podobná jako u diskuse na jiných DF nových lokalit, tedy i výše popsaného Holubího Háje v obci Holubice.

Obr. 7 – Úvodní strana diskusního fóra Klecan

MĚSTO KLECANY	TEMATA	PŘÍSPĚVKY	POSLEDNÍ PŘÍSPĚVEK
Finance pro město	3	15	od Ivo Kurhájec Čtv 7. Kvě 09, 19:07
Bezpečnost v Klecanech	1	21	od Stanislav Pon 30. Bře 09, 06:34
Co ještě není v Klecanech a mělo by být	2	15	od Ivo Kurhájec Stř 1. Říj 08, 17:17
Co mi v Klecanech vadí, co by bylo dobré změnit	1	9	od Salome Pon 18. Srp 08, 18:01
Doprava	6	72	od Ledvis Stř 18. Bře 09, 08:43
Klecanský zpravodaj	1	1	od Stanislav Pon 30. Bře 09, 10:29
Klecanští podnikatelé	0	0	Žádné příspěvky
Kulturní akce - Vaše názory a nápady	2	9	od Salome Čtv 7. Kvě 09, 06:00
Odpaď	5	30	od Prim Úte 5. Kvě 09, 11:35

Zdroj: <http://www.klecany.cz/> – 22.5.2009

Jak již bylo uvedeno v metodice práce, dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 85 obyvatel Holubic a 39 obyvatel Klecan. V tabulkách 3 a 4 jsou zachyceny věkové kategorie, které byly různou měrou v šetření zastoupeny. Při pohledu na obě tabulky je zřejmé, že se svou věkovou skladbou liší respondenti, kteří dotazník vyplnili online a ti, kteří odevzdali vyplněné dotazníky v tištěné podobě.

Tab. 3 – Věkové kategorie respondentů dotazníkového šetření v obci Holubice

	Online	Tištěné	Celkem
celkem	77	8	85
15-19	0	1	1
20-29	43	2	45
30-39	29	0	29
40-49	5	1	6
50-59	0	3	3
60+	0	1	1
průměrný věk	31,1	37,9	34,5

Zdroj: vlastní šetření

Tab. 4 – Věkové kategorie respondentů dotazníkového šetření v obci Klecany

	Online	Tištěné	Celkem
celkem	32	7	39
15-19	2	0	2
20-29	13	3	16
30-39	9	0	9
40-49	6	0	6
50-59	1	2	3
60+	1	2	3
průměrný věk	34,4	47,1	40,8

Zdroj: vlastní šetření

Mezi oslovenými prostřednictvím soukromé zprávy DF jsou nejvíce zastoupeni rezidenti ve věkové kategorii 20 - 29 let. V případě Holubic jich bylo více než 50 % z celkového počtu dotazovaných a v Klecanech tato skupina tvořila 41 %. Lze předpokládat, že podíl jednotlivých věkových kategorií obyvatel, kteří vyplnili online dotazníky, je v případě Holubic shodný se skutečným stavem v nové lokalitě – Holubím Háji. Obyvatelé staré části obce Holubice jsou většinou zástupci starších věkových kategorií, svědčí o tom i průměrný věk dotazovaných, který byl v případě respondentů tištěných dotazníků mnohem vyšší.

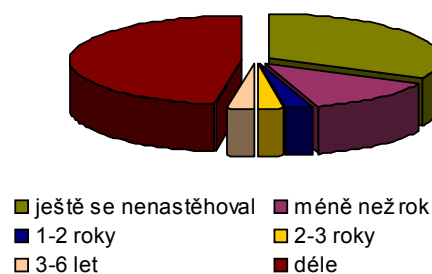
Podobně jako v Holubicích i v Klecanech jsou mezi dotazovanými zastoupeny zejména mladší věkové kategorie, ale jejich podíl není tak vysoký jako v prvním případě. V dotaznících bylo zjišťováno, po jakou dobu respondenti v obcích bydlí a jestli mají vybudované sociální sítě s ostatními rezidenty v obci (grafy 7, 8).

Graf 7 – Počet let strávených respondenty v Holubicích

Zdroj: vlastní šetření

Graf 8 – Počet let strávených respondenty v Klecanech

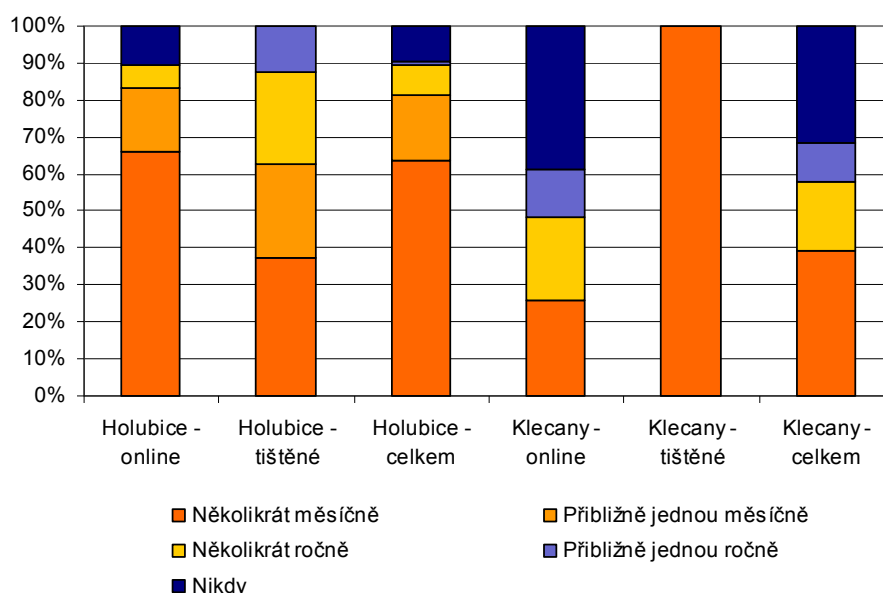

Zdroj: vlastní šetření

Podle očekávání byli mezi oslovenými z Holubic nejčastěji zastoupeni obyvatelé bydlící v obci 1 – 2 roky a ti, kteří zde bydlí méně než rok. Souvisí to s etapami výstavby v nové Holubím Hájí. V roce 2007 dokončena 1. etapa výstavby bytových domů a v minulém roce etapa druhá. Mezi respondenty z Klecan byl naopak podíl starousedlíků mnohem vyšší a dosahoval téměř 48 % všech dotazovaných. Druhou velkou skupinou reprezentující 33 % všech respondentů, tvoří budoucí obyvatelé Klecan, kteří byli náhodně vybráni do dotazníkového šetření jako registrovaní uživatelé DF.

V dotaznících byly dvě otázky zaměřeny na sociální prostředí obcí, konkrétně na společenské vazby respondentů šetření. První z nich se týkala frekvence fyzických kontaktů s dalšími obyvateli obce. Z odpovědí dotazovaných vyplynulo, že častěji se svými přáteli, známými a sousedy z jedné obce setkávají respondenti z Holubic. Tuto skutečnost demonstruje i graf 9. Při porovnání třetího a šestého sloupce zachycujícího podíly jednotlivých odpovědí zjistíme, že častěji se spolu setkávají obyvatelé Holubic (vyšší podíl odpovědí „několikrát měsíčně“ a „přibližně jednou měsíčně“). Při hlubší analýze dotazovaných bylo zjištěno, že tento výsledek do jisté míry zkresluje zapojení budoucích obyvatel Klecan do dotazníkového šetření, neboť jsou registrovanými uživateli DF a byli v průběhu šetření také osloveni soukromou zprávou. Celkem 33 % dotazovaných se teprve v budoucnu do Klecan nastěhuje. Je tedy logické, že dosud nemají vybudované sociální síť a s ostatními obyvateli nejsou v kontaktu (vysoký podíl odpovědí „nikdy“ - viz graf 9). Pokud bychom tuto skupinu lidí vyloučili, pak výrazně stoupne podíl odpovědí „několikrát měsíčně“ a to až na 58 %. Četnost společných kontaktů je tedy vysoká a sociální prostředí vybraných obcí je možné považovat za poměrně kohezní. K podobnému závěru došli i Puldová a Ouředníček (2006). Na základě své studie uvádí: „sociální soudržnost v rámci sousedství nových rodinných domů je neobyčejně těsná... To je zřejmě ovlivněno i možností volby svého souseda v případě nové zástavby a podobnou sociální i demografickou skladbou sousedství.“ (Puldová, Ouředníček 2006, s. 140). Jakou měrou k této situaci přispívá DF, bude zjišťováno v další kapitole.

Graf 9 – Četnost setkávání s ostatními obyvateli obce v Holubicích a Klecanech

Zdroj: vlastní šetření

Druhá otázka týkající se sociálních sítí místních obyvatel se dotazovala na počet obyvatel obce, které znají jménem i příjmením neboli rezidenty, s nimiž mají vybudovány alespoň slabé sociální vazby. Přítomnost slabých vazeb mezi obyvateli je např. podle Granovettera (1973) velice důležité pro dobře fungující komunitu. Jedná se totiž o slabé vazby, jenž hrají klíčovou roli při propojování shluků silných vazeb a pro zapojení jedince do společnosti. Pozitivní vliv používání internetu na množství slabých sociálních vazeb potvrdil i výzkum Hamptona a Wellmana (2002). Ve studii dokázali, že lidé komunikující s ostatními obyvateli lokality prostřednictvím nových komunikačních médií jsou vybaveni více kontakty než ti, co k internetové komunikaci nemají přístup.

Podle tabulky 5 zachycující relativní počty odpovědí dotazovaných je patrné, že více sociálních vazeb mají vybudováni obyvatelé Klecan. Mezi počtem známých a dobou, po níž rezidenti v obci žijí můžeme najít pozitivní vztah, není však příliš silný (Puldová, 2006). Najdeme řadu obyvatel, kteří v obci žijí poměrně krátce a znají velký počet obyvatel nebo ty, které bychom mohli považovat za starousedlíky a v obci znají méně než 10 obyvatel.

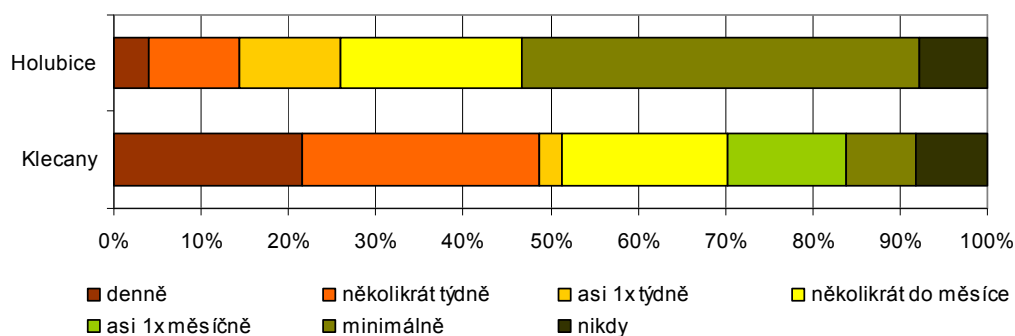
Tab. 5 – Počet známých mezi obyvatele stejné obce

Počet známých	0	1 - 10	11 - 20	21 - 30	31 - 50	51 - 100	101 a více
Holubice	3,6	33,7	38,6	10,8	4,8	7,2	1,2
Klecany	13,5	35,1	8,1	2,7	10,8	21,6	8,1

Zdroj: vlastní šetření

Většina respondentů dotazníkového šetření byla oslovena prostřednictvím DF, tudíž jejich možnostech připojení k internetu není nutné polemizovat. Pokud bychom se zaměřili pouze na připojení dotazovaných prostřednictvím tištěných dotazníků, zjistíme, že většina z nich má možnost přístupu na internet. V případě Holubic je to dokonce 100 % všech dotázaných, v případě Klecan více než 70 %. Z těchto dotazovaných většina (80 %) o diskusních fórech ví, ale více než polovina z nich je nenavštěvuje. V dotazníkovém šetření byla rovněž zjišťována frekvence návštěv DF (graf 10). Relativně vysokou intenzitu návštěvnosti má klecanské DF. Navštíví ho alespoň jednou týdně více než 50 % dotazovaných. V případě holubického fóra je největší podíl těch, kteří zaškrtnuli odpověď minimálně (45 %). Důvody pro toto poněkud překvapivé zjištění vzhledem ke skutečnosti, že DF Holubic je jedno z nejfrekventovanějších z analyzovaných fór, můžeme najít v dalších odpovědích dotazovaných. Návštěvnost podle jejich názoru byla největší v době před nastěhováním a několik měsíců po příchodu do nového bydliště. Intenzita návštěv se s dobou v obci strávenou snižuje. A proto je v současné době vysoký podíl obyvatel, kteří DF navštěvují jen minimálně, zatímco dříve sledovali diskusi denně nebo velmi často.

Graf 10 – Frekvence návštěv diskusních fór

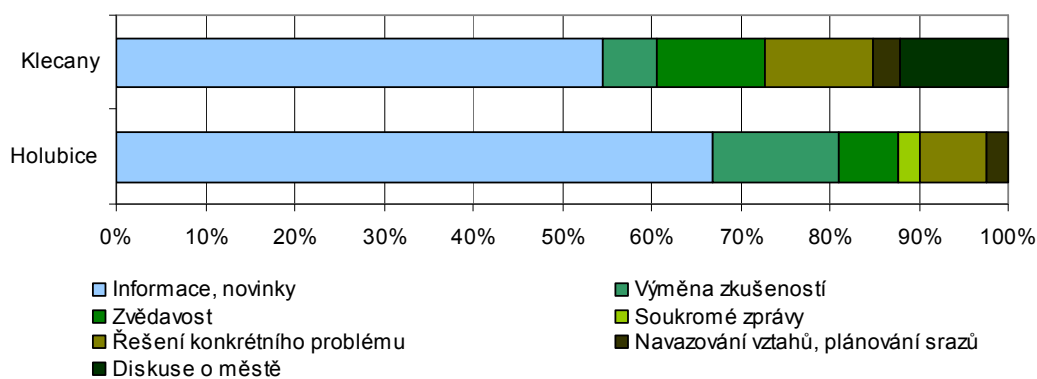

Zdroj: vlastní šetření

Dotazovaní navštěvují DF svých obcí s různým záměrem a za různým účelem, někteří se do diskusí aktivně zapojují, druzí užívají fóra jen jako zdroje informací. V dotazníku bylo zjišťováno, co je hlavním důvodem návštěv a zda se tyto důvody liší u oficiálního fóra Klecan a neoficiálního fóra Holubic. Respondenti mohli svými slovy popsat účel návštěv a zároveň ho komentovat. Odpovědi byly pro účely práce rozděleny do sedmi skupin, tak jak je patrné z grafu 11. Jelikož se v jedné odpovědi velmi často objevovalo více důvodů, byla často také odpověď jednoho z dotazovaných přiřazena k více skupinám odpovědí.

První a nejčastější důvod návštěv DF je souhrnně označen jako „Informace a novinky“. Respondenti se na fórum chodí informovat o různých záležitostech nebo naopak svými příspěvky informují ostatní. V případě Holubic se jedná nejčastěji o informace týkající se průběhu stavby a lokality Holubí Háj, na DF Klecan se naopak věnují spíše aktuálním novinkám ve městě, informují se o různých omezeních apod. Fórum je tedy podle respondentů často využíváno jako důležitý informační kanál a slouží k diskusi o aktuálních tématech. Pokud se do diskuse zapojují i členové vedení obce, pak mohou prostřednictvím fóra informovat o činnosti zastupitelstva, zároveň se při čtení příspěvků mohou dozvědět důležité informace o životě obyvatel. Dokazuje to i odpověď jednoho z členů zastupitelstva, který byl rovněž osloven v dotazníkovém šetření. Ve své odpovědi uvádí, že se prostřednictvím DF seznamuje s názory ostatních a může jako člen zastupitelstva některé informace objasnit.

Graf 11 – Důvody návštěv diskusních fór

Zdroj: vlastní šetření

Další odpovědi byly zahrnuty do skupiny nazvané „Výměna zkušeností“. Tato forma diskuse funguje většinou na bázi otázek a odpovědí. Uživatelé fóra si takto vyměňují zkušenosti nabyté během stavby, zařizování bytu apod. Mezi respondenty uvádějící výměnu zkušeností jako hlavní nebo jeden z hlavních důvodů návštěv fóra jsou většinou obyvatelé nové zástavby. V případě Klecan jde zejména o obyvatele Astra Parku, kteří v jednom z panelů svého DF diskutují nad podobnými záležitostmi jako obyvatelé Holubího Háje.

Dalším důvodem návštěv je podle vlastních slov respondentů „zvědavost“. Návštěvníci fóra se na něm mohou dozvědět, co je nového, kdo řeší jaké problémy, kam se ubírají diskuse nad různými tématy, ale i co zajímavého se odehrálo na zasedání zastupitelstva. Většina z těch, kdo zvolili tuto odpověď, do diskuse nijak nepřispívají a jsou spíše jejími pozorovateli. Někteří navštěvují DF za účelem posílání soukromých zpráv dalším uživatelům aniž by jejich diskuse byla zveřejněna na internetu. Soukromé zprávy podle odpovědí využívají spíše obyvatelé Holubic, což dokazují i některé příspěvky na jejich DF. Jejich další diskuse se přenesla z prostředí veřejné diskuse do prostředí více soukromého. Řešení konkrétního problému a možnost společné kooperace je dalším důvodem návštěv DF. Jakým způsobem mohou návštěvníci DF řešit své problémy skrze internet napovídá odpověď jednoho z respondentů:

„Abych jim mohla sdělit moje zkušenosti a postřehy a to samé se i dozvěděla od nich. Je to vcelku dobrý způsob, jak se domluvit na nějakém řešení či návrhu, je to jednodušší, než se někde sejít ve více lidech a problémy řešit.“

Za hlavní důvod svých návštěv považuje 6 % respondentů z Klecan možnost diskuse o městě s členy zastupitelstva, kteří mohou odpovídat na dotazy a reagovat na podněty přispěvatelů.

Posledním ze zmíněných důvodů je navazování vztahů s ostatními obyvateli obce a možnost organizování společenských akcí. V Klecanech byl podíl těchto odpovědí poměrně nízký, na druhou stranu není cílem tohoto diskusního fóra umožnit navázání kontaktů, ale spíše řešit záležitosti obce. Poměrně překvapivý byl nízký podíl těchto odpovědí i mezi respondenty v Holubicích, neboť z diskusních příspěvků a z ostatních odpovědí respondentů v šetření je právě toto důležitou funkcí jejich DF. Pokud se podrobněji podíváme na odpovědi těchto respondentů,

zjistíme, že důvodem návštěv sice není navázání kontaktů s ostatními rezidenty, ovšem i přesto k němu dochází (dokazujete to další rozbor otázek v dotazníků i analýza příspěvků DF). Druhým vysvětlením pro takto nízký podíl může být i skutečnost, že důvody návštěv se v průběhu času pro návštěvníky DF změnily. Zatímco dříve na nich lidé živě diskutovali o svém budoucím bydlišti, řešili problémy spojené se stavbou domu nebo hledali své nové sousedy a pořádali různá přátelská či oficiální setkání, v současné době se na fóru diskutují jiné záležitosti, které jsou spíše spojené s každodenním životem v obci. Respondenti podle svých slov již dávají přednost osobnímu setkání, ačkoli jim dříve DF napomohlo k seznámení a navázání nových kontaktů. V tomto smyslu se o DF vyjadřuje i jeden z dotazovaných, který uvádí: „Bez něho bych se s mnoha lidmi vůbec neznal.“

4.2 VLIV INTERNETOVÝCH DISKUSÍ NA KOMUNITU

V této kapitole jsou shrnuty všechny poznatky získané při analýze DF a dotazníkovém šetření. Jednotlivé podkapitoly jsou rozděleny podle tří základních hypotéz práce a za pomoci analýzy DF a dotazníkového šetření je zjišťována jejich platnost. Prvá z podkapitol je zaměřena na vliv komunikace v rámci DF na společenské vztahy v komunitách suburbií a dopady na fyzická setkávání. Druhá podkapitola se věnuje jednotlivým dimenzím sociálního kapitálu a jejich indikátorům. Poslední podkapitola je zaměřena na vliv internetové diskuse na vztahy starousedlíků a nových rezidentů obce.

4.2.1 VZTAHY V KOMUNITĚ

Mezilidské vztahy obyvatel suburbií můžeme obecně rozdělit do tří základních typů a sice na vztahy mezi starousedlíky, mezi starousedlíky a novousedlíky a vztahy mezi nově příchozími. Vztahy mezi starousedlíky, které se budovaly po mnoho let, jsou založeny na vzájemné znalosti, sdílení společných hodnot a zvyků. Jedná se o komunitu s prvky sociální kontroly. Vlivem suburbanizace se mění mimo jiné i sociální prostředí těchto dříve venkovských komunit. Vznikají nové typy vztahů a

do vzájemného kontaktu přicházejí lidé s odlišnými postoji, zvyklostmi a životním stylem. Ačkoli se vlivem velkého množství nových obyvatel venkovských obcí sociální prostředí vesnic přibližuje v některých ohledech městskému (životní styl, větší individualismus apod.), nesouhlasím s tvrzením, že „novousedlíci se na komunitu téměř neváží... a kladou důraz zejména na spojení mimo komunitu v oblasti svého bydliště“ (Sadílek, str. 14). Přikláním se spíše k myšlenkám Potočného (2006), který nové obyvatele suburbii rozděluje podle jejich přístupu k novému bydlišti na dva odlišné typy. V prvním případě považují nové bydliště za svůj domov a chtějí v něm strávit zbytek života. V případě druhém nemají potřebu navazovat nové vztahy a nemají zájem budovat si ve svém přechodném bydlišti sousedské vztahy. Od způsobu, jakým rezidenti k novému bydlišti přistupují, jsou pak odvislé i jejich přístupy k budování sousedských vazeb a identifikaci s lokální komunitou. Kromě výše jmenovaných dvou typů je možné vymezit i typ třetí. K tomuto typu na pomezí dvou výše zmíněných bychom mohli zařadit rezidenty, jejichž přístup k novém bydlišti a ke komunitě není ani příliš odměřený, ale rozhodně jejich komunitní život nelze označit jako silně soudržný (Lupi, 2005). U třetího typu rezidentů bude podle mého mínění poměrně velký zájem o komunikaci na internetových fórech, neboť budou moci diskutovat nad záležitostmi obce aniž by museli vyvíjet výraznější aktivitu a v případě zájmu mohou navazovat vztahy s dalšími obyvateli obce apod.

Ačkoli přístup novousedlíků je jedním z důležitých faktorů ovlivňující budování komunity, lze najít i řadu dalších aspektů. Důležité jsou možnosti, které svým rezidentům nabízí obec. Fyzické prostředí řady suburbii není zcela příznivé pro navazování nových kontaktů (Cílek, Baše, 2005). Většina novousedlíků také tráví velkou část dne mimo obec, se svou rodinou nebo starostí o dům. Domnívám se, že možnost komunikovat s dalšími obyvateli obce prostřednictvím DF odkudkoli po internetu, může usnadnit navazování kontaktů, přispět k domluvě o společném trávení volného času apod. Ve své práci předpokládám, že prostřednictvím nových komunikačních technologií jsou navazovány kontakty napomáhající novým rezidentům k vytvoření sociálních vazeb v novém bydlišti a zároveň se domnívám, že kontakty navázané na internetových diskusích obce jsou následovány kontakty fyzickým, jež mají pro společenské vazby zásadní význam a nemohou být v rámci

dobře fungující komunity nahrazeny jen vztahy v rovině virtuální. Fyzické kontakty pak mohou být základem pro jiné komplexnější formy vztahů, čímž posilují komunitu a zároveň jednotlivé prvky sociálního kapitálu členů i lokální komunity jako celku. Popsané předpoklady jsou základními myšlenkami první hypotézy práce. Platnost hypotézy bude dokazována prostřednictvím analýzy diskusních fór suburbii i dotazníkovým šetřením. Při analýze DF bude kladen důraz na témata týkající se navazování kontaktů a budování vztahů mezi obyvateli obcí. Dalším cílem analýzy je najít kontakty přesahující rovinu virtuální a následované kontakty fyzickými.

Při analýze diskusí byly nalezeny dva okruhy příspěvků, jež mohou přispívat k rozvoji vztahů. Za první se jedná o navazování kontaktů prostřednictvím přímé komunikace přes internet. DF jsou zároveň platformou nabízející možnost šíření informací o různých společenských akcích v obci, prostřednictvím nichž jsou společenské vztahy navazovány a udržovány. Pro novousedlíky, kteří v obci nemají vybudované vztahy s ostatními rezidenty, může mít účast na takových akcích zcela zásadní význam. Dozvědět se o pořádaných akcích či je organizovat je pro ně z důvodu omezených kontaktů problematické. Nové komunikační technologie přispívají k lepší informovanosti. O plánovaných akcích se mimo jiné mohou dozvědět z webových stránek obce nebo z příspěvků jiných rezidentů prostřednictvím DF.

Mezi fóra, na kterých jsou navazovány nové vztahy, patří zejména neoficiální DF nových lokalit obcí. Převažují v nich příspěvky obyvatel, kteří se do obce zatím nenastěhovali nebo v ní žijí jen krátce a mají zájem seznámit se s dalšími rezidenty. Hlavním cílem těchto příspěvků je najít přátele a známé v podobné situaci stěhující se do stejné lokality a sdílející společný prostor. Možnost kontaktovat ostatní obyvatele a seznámit se s nimi lze považovat za prioritní cíl některých DF.

„DF slouží... k vytvoření komunity lidí, kteří by se jinak třeba neseznámili a přitom bydlí v jedné obci - je docela možné, že tohle má větší význam, než vše ostatní...“ (DF Zdiby)

Základním předpokladem úspěšného navazování kontaktů je dostatečný počet návštěvníků. Zakladatelé ve snaze rozšířit povědomí o DF snaží propagovat své webové stránky různými cestami. Např. DF obce Holubice – Kozinec (PZ) vybízí návštěvníky k distribuci letáků s cílem rozšířit komunitu a poskytnout novým

rezidentům možnost seznámit se s ostatními. Zvláštní skupinou, která se prostřednictvím diskusních fór snaží kontaktovat ostatní, jsou ženy v domácnosti, tzv. zelené vdovy trávící v obci většinu času. Internetová komunikace je pro ně vhodnou možností, jak oslovit další ženy v podobné situaci, navázat s nimi kontakt a společně plánovat trávení času. Přes internet si pak domlouvají společné procházky, návštěvy apod. V souvislosti s příchodem do nové lokality rezidenti hledají i kamarády a nové spolužáky pro své děti. Rodiče si uvědomují, jaký dopad bude mít na vývoj jejich potomka změna prostředí a prostřednictvím internetové diskuse se snaží kontaktovat rodiče nebo samotné děti ještě dříve než se nastěhují, případně v brzké době po nastěhování. Na fóru Velkých Přílep si v tomto duchu vyměňují své příspěvky i starší děti, kteří se s rodiči do obce stěhují a snaží se navázat kontakty v novém bydlišti:

„Je v obci nějaká zábava, disko nebo něco kromě toho kina? Mám se tam nově přistěhovat a nemyslím si, že tam bude moc velká zábava pro 16letou holku. Je ve vesnici i nějaká mladší kategorie?“

„Jsou tu mladší lidi. Buď nás najdeš v parku a nebo na bowlingu. Jestli máš dneska čas tak se stav v parku u školy...“

Na DF jsou rovněž zakládána témata a diskusní panely s cílem navázat kontakty s nejbližšími sousedy z okolí nebo z jednoho domu. Podobně jako v předchozím bodě i tento typ příspěvků se vyskytuje převážně u DF na neoficiálních stránkách obce založených obyvateli nové výstavby. K identifikaci obyvatel sousedů slouží rozdělení témat DF podle čísel a označení domů, případně ulic. Návštěvníci mají rovněž možnost, v některých případech i povinnost, si ve svém profilu objevující se u příspěvků uvést název ulice a číslo domu. Pro budoucí i skutečné rezidenty nových lokalit je jednodušší identifikovat své sousedy, lidé z jednoho domu nebo patra. V jednotlivých tématech lze diskutovat nad aktuálními záležitostmi (např. řešení společných prostor domu a okolí), domlouvat srazy apod.

Společné trávení volného času obyvatel jedné lokality má bezesporu pozitivní vliv na rozvoj komunitních vztahů. Při analýze DF byla sledována témata přímo související s volnočasovými aktivitami všeho druhu. Jejich hlavním cílem je kontaktovat ostatní obyvatele za účelem společného trávení volného času a organizování aktivit. Prostřednictvím internetové komunikace na DF jsou

domlouvány různé akce soukromého charakteru, kterých se účastní jen omezený počet rezidentů.

„Zdravím všechny, najde se mezi vámi někdo kdo rád hraje deskové hry?... Tak mě napadlo, jestli by nechtěl kdokoli z vás se srazit třeba v hospodě a hru si zahrát. (DF Zdiby)“

Druhý typ příspěvků odkazujících na větší společenské akce, do nichž se zapojují lidé z celé obce, má charakter spíše informativní. Mezi společenské akce, o jejichž konání se rezidenti mohou dozvědět na DF, je např. pálení čarodějnic, Silvestr, případně akce pro děti (např. pohádkový den, Mikuláš).

„Jdeme Pod Les přijďte na pívko ať je nás více rakety,světlice sebou!!!!!!!!!!!!“ (DF Černošice)

Mimo jiné někteří návštěvníci využívají DF k organizaci společenských akcí, s dalšími uživateli se pak mohou prostřednictvím online diskuse dohodnout na termínu a místě konání a jednoduše zjistit, jaký bude zájem o pořádanou akci.

„Dobrý den všem, měl by někdo chuť a čas účastnit se soutěže v petanque? Podle zájmu připravíme vše potřebné. uvažujeme o konci srpna.“ (DF Jenštejn)

Přes diskuse jsou organizovány i nejrůznější sportovní aktivity. Mezi ně patří soutěže nebo výlety do okolí, na DF lze najít informace o možnostech sportovních aktivit v obci (kurzy bojových sportů, cvičení pro ženy), ale např. podněty k založení vlastního sportovního družstva. Nabídky trávení času společně jsou většinou pozitivně přijímány a z odpovědí lze usuzovat, že kontakty navázané prostřednictvím DF jsou následovány kontakty fyzickými.

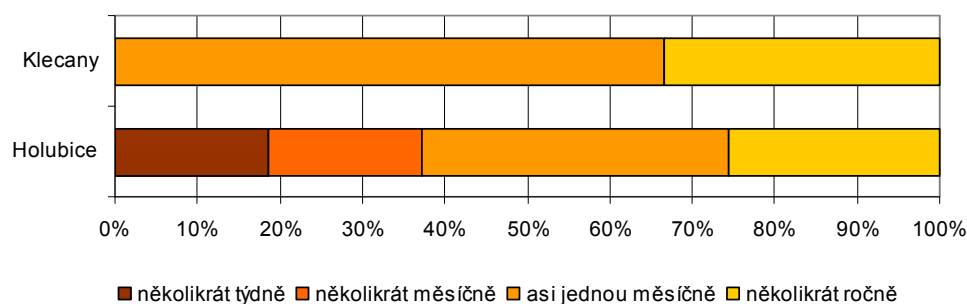
„Když už se nám tu zřídilo fórum na basketbal, tak volejbal nemůže zůstat pozadu :-)
Hrajeme každou středu od 19.30 v Sokolovně, tak kdo chce, přijďte si zahrát!“ (DF Úvaly)

Z reakcí přispěvatelů je patrné, že je o sportovní aktivity velký zájem a že tento typ komunikace poskytl rezidentům obcí možnost, jak poměrně snadno kontaktovat lidi s podobnými zájmy. Všechny akce, kde se lidé setkávají a jsou v kontaktu s ostatními mají dopad na rozvoj mezilidských vztahů a pozitivně přispívají k budování komunity. Navíc některé aktivity mohou mít příznivý dopad i na sociální kapitál. Je zvyšována neformální sociabilita a důvěra mezi lidmi. Zapojení do kolektivních a zejména sportovních aktivit má velký význam pro

schopnost týmové spolupráce, rozvoj tolerance a budování sebedůvěry, což podle Uslanera (1999) posiluje sociální kapitál.

Jakou měrou DF přispívají k rozvoji sociálních vztahů v obci bylo rovněž zjišťováno v dotazníkovém šetření. Konkrétně měli respondenti uvést, zda se prostřednictvím tohoto média seznámili s dalšími obyvateli obce. Z odpovědí dotazovaných vyplynulo, že přispění k rozvoji mezilidských vztahů v obci úzce souvisí s typem a zaměřením fóra, což dokazují rozdílné odpovědi respondentů z Holubic a z Klecan. Zatímco dotazovaní z Klecan ze 79 % se prostřednictvím DF s žádným dalším obyvatelem obce neseznámili, 53 % respondentů z Holubic prostřednictvím internetové diskuse našlo nové přátele a známé. Výsledky tedy jednoznačně korespondují s účelem diskusí. Dalším faktorem je i složení návštěvníků. DF Holubic navštěvují téměř jen noví rezidenti. V novém bydlišti nemají vybudované žádné sociální vazby a internet jim dává možnost, jak snadno s ostatními kontakty navázat. DF Klecan navštěvují obě skupiny, jak starousedlíci, tak nově příchozí, a jak již bylo řečeno, slouží primárně k diskusi nad záležitostmi obce a navazování vztahů je druhořadé, což se projevuje i na výsledcích dotazníků. Mezi respondenty Klecan, kteří navázali nové kontakty, jsou novousedlíci, starousedlíci i budoucí obyvatelé obce. Nelze tedy tvrdit, že nově příchozí se na DF seznamují častěji, rozhodujícím faktorem se jeví spíše účel fóra a diskutovaná témata. Zda jsou nově navázané online vztahy následovány kontakty fyzickými a jaká je intenzita těchto návštěv bylo rovněž zjišťováno v dotazníkovém šetření. Bylo zjištěno, že častěji se s ostatními rezidenty, s nimiž navázali kontakt skrze fórum, setkávají respondenti z Holubic než z Klecan. Jak je patrné z grafu 12, s novými známými se více než třetina obyvatel Holubic setkává vícekrát měsíčně nebo i několikrát týdně. Obyvatelé Klecan naopak častěji volili odpovědi „přibližně jednou měsíčně“, příp. „několikrát ročně“.

Graf 12 – Četnost setkávání se známými z diskusního fóra

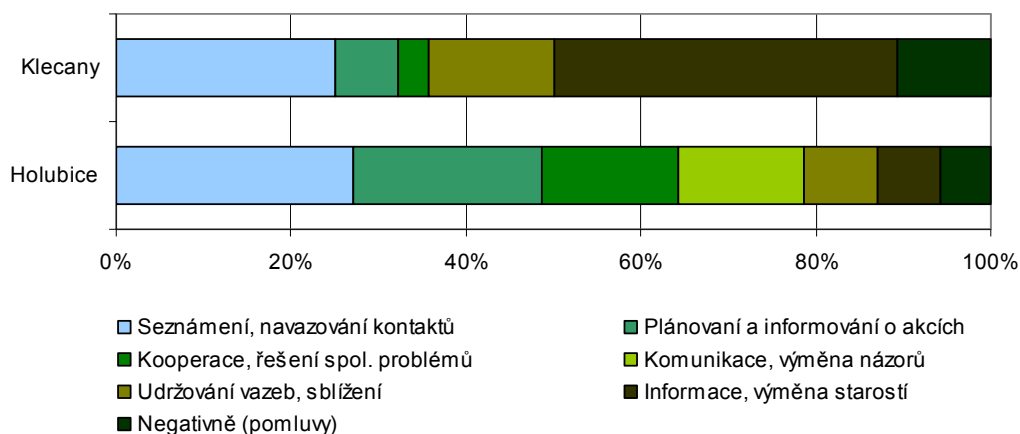
Zdroj: vlastní šetření

V dotazníku bylo rovněž zjišťováno, jaký postoj zaujímají respondenti k DF jakožto prostředku přispívajícímu k rozvoji společenských vztahů. Odpovědi obyvatel Klecan a Holubic se od sebe výrazně nelišily. Většina dotazovaných uvedla, že DF má na rozvoj společenských vztahů pozitivní vliv. V případě Klecan kladnou odpověď v dotazníku označilo 79 %, v případě Holubic 73 %. Při podrobnějším pohledu zjistíme, že důvody, jež vedly respondenty k tomuto tvrzení, se v případě Holubic a Klecan různí (graf 13). Více než čtvrtina respondentů z obou suburbii se domnívá, že hlavním pozitivem DF je možnost seznámení se s ostatními rezidenty a navázání kontaktů. Důležitý je podle nich zejména první kontakt, což dokazuje i příspěvek jednoho z respondentů, který na otázku odpověděl:

„Lidi se sblíží a budou o sobě vědět. Je to lehčí forma seznámení, než třeba na někoho zazvonit a seznamovat se.“ (respondent z Klecan)

Podle postojů dotazovaných slouží diskuse i k prohlubování a udržování kontaktů a sblížování s ostatními.

Graf 13 – Důvody pozitivního vlivu diskusních fór na společenské vztahy v obci

Zdroj: vlastní šetření

Podle některých respondentů má pozitivní vliv na rozvoj vztahů možnost plánování a informování o společenských akcích. Lidé se mohou z DF dozvědět o pořádané akci nebo jednoduše domlouvat termíny schůzek. Mnohem častěji se v tomto smyslu vyslovovali dotazovaní z Holubic, na jejichž DF byl těmto aktivitám věnován větší prostor než na oficiálním fóru Klecan.

Další skupinu odpovědí bychom mohli obecně označit jako schopnost společné kooperace a řešení problémů. Spolupráce, prostřednictvím níž se vytváří důvěra mezi lidmi, je prostředkem pro budování dobrých sousedských vztahů. V dotazníkovém šetření byla za důležitou považována více než 15 % dotazovanými z Holubic. I z analýzy DF Holubic jasně vyplynulo, že noví rezidenti jsou schopni dohodnout se na společném postupu skrze i prostřednictvím online komunikace.

„...vzájemná spolupráce a pomoc ohledně otázek bydlení, potřeb apod. Možnost rychlého jednání a domluvy ohledně různých potřeb a problémů. Toto fórum je prostě skvělá věc.“
(respondent z Holubic)

„Abych se dozvěděla s jakými problémy se potkávají noví obyvatelé (moji sousedé) z Astraparku. Abych jim mohla sdělit moje zkušenosti a postřehy a to samé se i dozvěděla od nich. Je to vcelku dobrý způsob, jak se domluvit na nějakém řešení či návrhu, je to jednodušší, než se někde sejít ve více lidech a problémy řešit.“ (respondent z Klecan)

Na rozdíl od Holubic, obyvatelé Klecan až na výjimky DF nevyužívají ke kooperaci. Nepochybně to souvisí i s problémy řešenými v diskusích. Zatímco noví rezidenti Holubiho Háje řeší problémy se stavbou, se zařizováním bytu apod., jež se týkají všech nových obyvatel, obyvatelé Klecan většinou diskutují záležitosti obce.

Obyvatelé Holubic při rozvoji společenských vztahů prostřednictvím fóra ve svých odpovědích zdůrazňují možnost komunikace skrze internet s ostatními rezidenty, s nimiž by jinak neměli možnost diskutovat a vyměňovat si názory. Možnost vzájemně se informovat a sdílet s ostatními své starosti je pro některé rezidenty rovněž velice pozitivní vlastností fóra. Domnívám se, že zejména tuto možnost ocení noví rezidenti, kteří skrze DF mohou diskutovat nad každodenními problémy a starostmi. Tuto skutečnost dobře vystihuje jedna z odpovědí:

„Lidé zde sdílejí stejné zážitky, jsou si navzájem bližší sdílením jednotlivých potíží a radostí spojených se stěhováním do nového, neznámého prostředí.“ (respondent z Holubic)

Respondenti z Klecan v tomto smyslu hodnotí pozitivně spíše způsob vzájemného informování o záležitostech a problémech v obci. Jejich názor je možné demonstrovat jednou z odpovědí:

„Od zavedení fóra existuje něco jako zpětná vazba na činnost organizací i městského úřadu. Zapojením mohou občané vyjádřit své názory na dění v obci a tím se také seznamují s názory ostatních. To myslím může přispět k rozvoji vzájemných vztahů mezi lidmi.“

Ačkoli se velké množství dotazovaných domnívá, že vliv internetové diskuse na rozvoj společenských vztahů v obci je pozitivní, najdou se i respondenti, kteří vidí diskusi na fórech negativně nebo si kromě kladů uvědomují i některé zápory velmi často způsobené anonymitou internetových diskusí. S anonymitou diskuse chápánou jejími odpůrci často jako významné negativum souvisí i nevhodné příspěvky a možnost schovat své názory a myšlenky za anonymní přezdívku. Ačkoli by možnost diskutovat anonymně měla být omezena registrací uživatelů a moderováním diskuse ze strany správce fóra, i přesto není možné zcela vyloučit příspěvky, které mohou jiným obyvatelům uškodit a jimž se lze přes internet jen těžko bránit. Jeden dotazovaný z Klecan uvádí, že anonymita umožňuje lidem projevit svoje jinak utajené závisti a nenávisti. Podobně se o fóru vyjadřuje i jeden dotazovaný z Holubic:

„Prostřednictvím diskusního fóra se mnohdy vyřizují osobní účty, lidé se napadají, urážejí a kolikrát řeší problémy, které by měly být řešeny osobně a pouze s lidmi, kterých se problém týká a ne veřejně.“

Kromě důsledků anonymity jsou fóra kritizována za přílišnou separaci od ostatních, nenavštěvujících diskusí. V případě Holubic se jedná zejména o vyloučení starousedlíků, jejichž možnosti přístupu na internet jsou omezené a nemají zájem diskusí navštěvovat. Negativní vliv na vztahy mezi obyvateli staré části a nové lokality si uvědomují obě skupiny obyvatel. Jeden ze starousedlíků uvádí, že ačkoli fórum přispívá k rozvoji společenských vztahů, tak zároveň separuje jednu část obyvatel, protože je pro ně příliš uzavřené.

Výše popsané názory na separaci určité skupiny lidí bychom mohli označit jako určitou formu Digital divide, tak jak je popisována v druhé teoretické kapitole práce. Jsem toho názoru, že nelze odlišný přístup k internetu hodnotit jako novou formu sociálního vyloučení, neboť chápu internetovou komunikaci spíše jako prostředek zjednodušující komunikaci. I přesto je vhodné odstraňovat bariéry nerovného přístupu na internet a umožnit všem obyvatelům majícím o tento typ komunikace zájem zapojení do diskuse o lokálních záležitostech s lidmi sdílejícími

společný prostor. Možností, jak zapojit do internetové diskuse větší podíl rezidentů obce, může být např. zpřístupnění internetu na veřejných prostranstvích (knihovna, úřad, internetové kavárny apod.), zvýšení počítačové gramotnosti a orientace ve virtuálním prostředí. Podle Ferlander a Timmse (2004) právě tato opatření napomohla k odstranění nerovného přístupu k lokálním internetovým sítím a tím i k budování komunitních vztahů jedné lokality ve Švédsku. Domnívám se, že zcela zásadním předpokladem pro užívání internetu jako prostředku komunikace na lokální úrovni je zejména zájem místních lidí a kvalita DF. Kvalitu spatřuji především ve vhodném strukturování fóra do jednotlivých tematických panelů, oddělení moderované a nemoderované diskuse, nabídnutí diskusních témat ze strany vedení obce a celkový její zájem o obsah diskuse. Při podrobné analýze jsem dospěla k názoru, že velice podnětná je zpětná vazba zastupitelů obce a úředníků. Ke kvalitě dle mého názoru přispívá i provedení webových stránek fóra a grafická úprava. Na kvalitní DF by pak neměl chybět odkaz z oficiálních webových stránek obce, pokud nejsou přímo její součástí. Jak vyplynulo z analýzy DF i z dotazníkového šetření, pro nové rezidenty je fórum důležitý nástroj komunikace a na navazování nových kontaktů má zcela jistě pozitivní vliv. Jsou skrze něj navazovány kontakty, často přecházející z virtuálního do fyzického prostředí, a proto je možné první hypotézu práce považovat za platnou.

4.2.2 SOCIÁLNÍ KAPITÁL

Druhá hypotéza se vztahuje k pojmu sociální kapitál, v této práci chápaného jako určitá vlastnost komunity nikoli jednotlivce. Sociální kapitál je rozvíjen a udržován formálními i neformálními interakcemi mezi členy sociální skupiny, v tomto případě komunity. Jakou roli hraje komunikace prostřednictvím internetu je zjišťováno v této části kapitoly. Sedláčková a Šafr (2005) uvádí, že existuje množství indikátorů i způsobů měření sociálního kapitálu. K potřebám této práce byly vybrány indikátory, jenž mají vést k postihnutí vlivu internetové komunikace

na rozvoj sociální kapitálu. Na DF byla analyzována témata a příspěvky přímo související s těmito dimenzemi sociálního kapitálu:

- Občanská participace
- Politická participace
- Komunitní dobrovolnictví
- Vzájemná spolupráce
- Neformální sociabilita

Jaký vliv mají nové komunikační technologie na rozvoj vztahů v rámci komunity bylo popsáno v předchozím textu. Proto již dále nebude věnována pozornost poslední ze jmenovaných dimenzí kapitálu - neformální sociabilitě, ale pouze dimenzím ostatním. Občanská a politická participace, komunitní dobrovolnictví a schopnost společné kooperace jsou pojmy, které spolu úzce souvisí a není snadné určit mezi nimi jasnou hranici. U každé dimenze budou hledány jiné indikátory, ale není možné zcela vyloučit jejich prolínání.

Občanská angažovanost je v práci chápána jako schopnost občanů zapojit se do veřejných záležitostí. Jedná se o angažovanost, která úzce souvisí s činností občanských sdružení (dále jen OS), klubů a organizací. Sdružováním jsou vytvářeny mezi členy sdružení sítě vztahů. Členové svým působením v podobných organizacích prostřednictvím vzájemné spolupráce posilují pocit solidarity a zároveň zvyšují pocit důvěry v ostatní. S touto dimenzí sociálního kapitálu je spojena i činnost některých DF, neboť jejich zakladatelem jsou občanská sdružení, příp. podobné organizace. Ačkoli se poslání OS různí, jejich fóra slouží k informování o svých aktivitách, k diskusím nad veřejnými záležitostmi i ke společnému řešení problémů, které se sdružení rozhodla řešit. Příkladem může být např. fórum OS Jenštejn, jehož činnost je zaměřena na zlepšování životního prostředí v obci a jejím okolí a současně i na rozvoj aktivit občanské společnosti (sportovní, kulturní, společenské apod.). Na DF občané naleznou pozvánky na různé společenské akce pořádané sdružením, dobrovolnické a veřejně prospěšné akce (např. úklid cesty). Podle reakcí příspěvů DF a přiložených fotek je možné zjistit, že do akcí se zapojuje poměrně velké množství místních obyvatel. Podobná

DF mají na svých webových stránkách i OS Otevřené Úvaly, Klidná Bašť nebo Květnice vzkvétající. Na diskusích lze samozřejmě najít i množství témat, která s činností sdružení nesouvisí a věnují se jiným záležitostem, podobně jako v jiných typech DF. Na druhou stranu téměř všechna DF můžeme spojovat s vyšším zájmem o věci veřejné, neboť alespoň část příspěvků se vždy věnuje záležitostem obce, místním problémům a možnostem jejich řešení. Další možností, jak se obyvatelé mohou angažovat v místních záležitostech, je přímé dotazování zastupitelů obce a hledání řešení pro obecní problémy.

„Vážení 24.1.2007 je naplánováno zasedání přestupkové komise, které budou Vaše připomínky a názory předány. O dalším způsobu vyřizování budete informováni.“ (DF Klecany)

Většinu příspěvků lze označit pouze za informativní. Informátory mohou být členové zastupitelstva nebo jiní zástupci obce (ne vždy navštěvují DF nebo do nich přispívají). Informace ale vychází i od samotných občanů. Jejich příspěvky mohou mít ryze informativní charakter – informují ostatní občany (např. o objížďce, o správném třídění odpadu), nebo své připomínky a dotazy směřují přímo na zástupce obce s cílem upozornit a medializovat určitý problém a najít pro něj řešení. Nejčastěji se jedná o záležitosti obce, mezi které patří např. opravy místních komunikací, odpady, upozornění na černé skládky, místní osvětlení, školy, školky apod.

„Ale i od toho je k dispozici fórum - pokud máte námět na to, kde by mohli pracovníci obce uklidit, není nic jednoduššího, než to napsat - na místo se podívám a případně je tam pošlu.“ (DF Mukařov)

Význam těchto příspěvků velmi často souvisí s typem DF. Oficiální DF vznikla právě za tímto účelem, zástupci obce pak reagují na příspěvky obyvatel a DF může být velice důležitým prostředkem pro usnadnění komunikace. Takto funguje např. DF Babice, Klecany, Mukařov, Šestajovice aj. Pokud se občané aktivně zapojují do diskusí a pokud jsou zástupci obce ochotni vést debaty, je to ku prospěchu obou zúčastněných stran. V několika případech svými příspěvky občané otevřeli na DF témata, o nichž zastupitelstvo nemělo žádné zprávy a nemohlo na ně nijak reagovat (Klecany).

Na druhou stranu existují DF, od kterých se zástupci obce distancují, na příspěvky reagují jen výjimečně nebo vůbec. Na takové jednání negativně reagují uživatelé DF, jako je tomu např. v Jesenici u Prahy:

„Já se domnívám, že řada důležitých otázek týkajících se života v jesenických obcích by měla být diskutována VEŘEJNĚ... Zástupci odmítají reagovat... minimálně si názoru svých voličů neváží a dávají to najevo například tím, že je až na ojedinělé výjimky ve veřejné diskusi ignorují. Co by bylo vhodnější půdou pro svobodnou diskusi, než DISKUSNÍ FÓRUM oficiálních stránek Jesenice???“

„...Většina obyvatel Jesenice nemá čas fyzicky se účastnit diskuzí o věcech veřejných. To platí o veřejných schůzích všeho druhu. Pro mě je to jeden z důvodů existence tohoto fóra. Je to jen jiný typ komunikace. Kvalita obsahu informací, otázek a odpovědí by měla být pokud možno stejná.“

Opačným případem jsou fóra, kde jsou občané vyzýváni k diskusi a snaha vzbudit zájem a zapojit občany do veřejného dění přichází přímo od starostů a zastupitelů. Ti prostřednictvím DF oslovují obyvatele obcí a zjišťují tak jejich názory. Občané jsou v diskusi vyzváni, aby se zapojili do rozhodování o budoucnosti obce, vyslovili se k variantám připravovaných projektů apod. Například starosta obce Čelákovice vyzval občany k připomínkám přestavby bývalé školy a k vyjádření názorů na návrhy rekonstrukce náměstí. Podobně starosta obce Dobřejovice na DF napsal:

„Do programu obnovy venkova na rok 2008 jsou navrženy 3 možnosti: požádat o dotaci na: 1. doplnění čekárny autobusu na návsi; 2. opravit kapličku, křížky a památník padlým z 1. sv. války, 3. upravit park za poštou. Které možnosti máme dát pro rok 2008 přednost?“

Podobně se řeší např. nové názvy ulic a návrhy jsou diskutovány veřejně na DF. V obci Husinec - Řež se obyvatelé vyjadřovali ke strategickému plánu v diskusních tématech k tomu přímo určených a tím vstupovali do debat o budoucnosti obce. Na DF Černošic byla vedena debata o místním referendu týkajícím se budoucí výstavby a jejího rozložení do etap a jejich podmínek. Pro starostu to byla diskuse podnětná, což dokazuje i jeho příspěvek:

„s kýmkoliv samozřejmě mohu pokračovat v diskusi i na besedě konané pouhé tři dny před konáním referenda v obřadní síni OÚ, kam se však vejde pouze zhruba 5% oprávněných voličů... Jistě uznáte, že tím, jak předávám chybějící informace Vám, předávám je cestou obecního webu též jiným občanům.“

Pokud bychom měli hodnotit, jakým způsobem přispívají DF k vyšší míře občanské participace, je vhodné podívat se i na odpovědi respondentů dotazníkového šetření na otázku, zda návštěvy DF zvýšily jejich zájem o dění v obci. Podle předpokladu kladnou odpověď zvolilo více respondentů z Klecan, jejichž fórum je z větší části zaměřeno právě na diskusi o záležitostech obce. DF vzbudilo zájem o dění v obci u 75 % dotazovaných obyvatel Klecan. Méně jich bylo v případě obce Holubice, kde kladně odpovědělo 53 % respondentů. Výsledek není překvapivý, neboť DF obce Holubic je zaměřeno spíše na diskuse týkající se nové lokality, nikoli celé obce. Příspěvků vztahujících se k diskusím o celých Holubicích je přibližně 5 %.

Jednou z možností, jak měřit participaci občanů na veřejném životě je míra **politické participace**. V mnoha ohledech bychom politickou participaci mohli považovat za součást participace občanské, neboť v obou případech se jedná o zapojení do věcí veřejných. Pro účely práce je politická angažovanost chápána jako zapojení do politického života, které je možné vysledovat z diskusí na internetu. V analýze jsou sledovány prvky angažovanosti na politickém dění v obci. Na DF lze v tomto smyslu najít příspěvky týkající se jednání zastupitelstva obce, zapojení do diskusí o volbách do místních zastupitelstev, kandidátech a výsledcích voleb i do debat o budoucnosti obce, v některých případech dokonce spoluúčast při rozhodování.

Nejčastějším prvkem zapojení do dění v obci jsou diskuse o zasedání zastupitelstev. Lze je považovat za jedny z nejčastěji se vyskytujících témat všech DF a to bez rozdílu, zda se jedná o DF na oficiálních stránkách obce nebo na stránkách neoficiálních. Množství příspěvků týkajících se veřejných zasedání představitelů obce dokazuje velký zájem občanů o dění v obci. Tyto příspěvky můžeme rozdělit do tří typů:

- Informace o času a místa konání schůzí – ačkoli obyvatelé obcí mohou tyto informace najít i jinde (např. na aktualitách webových stránek obce, v periodikách nebo na obecní nástěnce), DF je velmi často využíváno k informování o termínech schůzí.
- Informace o projednávaných tématech – podobně jako jsou na DF zveřejňovány informace o termínech konání schůzí obce, jsou občané

informování i o projednávaných tématech často s cílem upoutat pozornost ostatních a zvýšit jejich zájem.

„Dobrý den, chtěl bych vyzvat všechny majitele pozemků v Klecanech kterým není lhostejné jak se bude tvořit územní plán aby dnes přišli na zasedání zastupitelstva, a pomohli nastavit správný směr územního plánu.“ (DF Klecany)

- Informace o průběhu schůze – třetím typem příspěvků vztahujících se k jednání zastupitelstev a zástupců obce jsou informace o samotném průběhu schůzí. Jedná se o odkazy na oficiální zápisy z jednání, ale především o komentář k samotnému průběhu jednání. Podle některých příspěvků obyvatel je patrné, že ne všichni mají možnost docházet na zasedání a DF je pro ně prostředkem, jak se o projednávaných věcech dozvědět, případně na ně i reagovat.

„Tak musím říci, že včerejší zasedání obce, na kterém se projednávalo zhodnocení činnosti zastupitelstva od roku 2006 bylo hodně smutné... Nemám z toho vůbec dobrý pocit, co po těchto pánech zůstane v Květnici, když ještě budou u moci minimálně přes rok.... Lidi musíme vyvíjet na obecní zastupitele větší tlak, aby se více prosazovaly zájmy obce nad zájmy jednotlivců v zastupitelstvu !!!“ (DF Květnice)

Další diskutovanou problematikou lokální politiky na DF jsou volby. Na DF se mohou prezentovat kandidáti do místních zastupitelstev formou svých volebních programů (DF Mukařov), zveřejňovat informace o společných setkáních kandidátů a voličů (DF Zdiby). Zásadní význam podle mého názoru mají dotazy na kandidáty voleb a diskuse nad volebními programy. Tento typ diskusí je ovšem na DF zcela ojedinělý. Zájem o dění v obci zvyšují i příspěvky komentující práci zastupitelstva. V některých případech se ovšem může jednat o matoucí informace vyjadřující jen jeden názor. Naproti tomu některé připomínky napomáhají k medializaci činnosti zastupitelstva i k větší kontrole práce zastupitelů, což zvyšuje neformální sociální kontrolu.

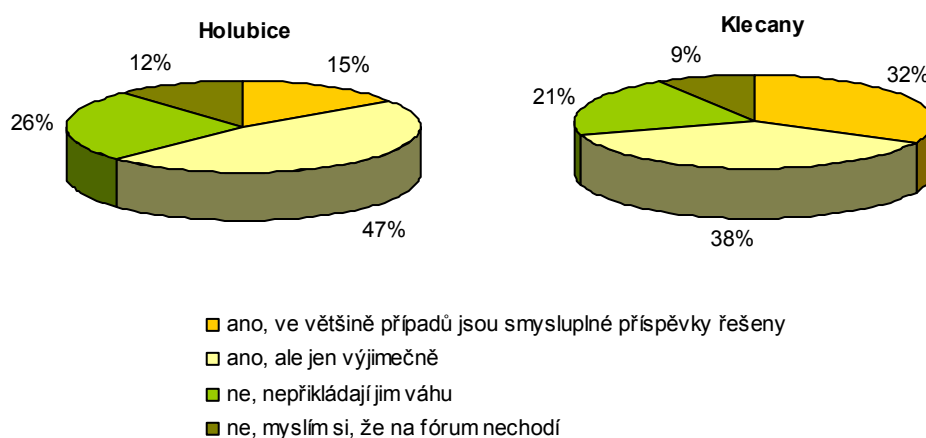
Jaký vliv mají diskusní příspěvky na DF na rozhodování zástupců obce a na jejich jednání bylo rovněž zjišťováno v dotazníkovém šetření. V dotazníku mohli respondenti vyjádřit svůj názor na zpětnou vazbu vedení obce a říci, zda se domnívají, že příspěvky na fóru mají na vedení obce nějaký vliv. Dotazování měli možnost volit ze 4 odpovědí, 2 kladných a 2 záporných (viz příloha 1). Kladnou

odpověď zaškrtno v dotaznících celkem 62 % obyvatel Holubic a 70 % obyvatel Klecan (graf 14). Je tedy zřejmé, že DF jsou podle respondentů důležitým prostředkem pro vyjadřování svých názorů a komunikaci se zástupci obce. Celkem 32 % dotazovaných z obce Klecany se domnívá, že většina smysluplných příspěvků je řešena a 38 % se domnívá, že alespoň částečně mají příspěvky v diskusích vliv na vedení obce. Z analýzy vyplynulo, že DF Klecan patří mezi ta fóra, kde je vedena smysluplná diskuse nad problémy a záležitostmi obce a kde na jednotlivé příspěvky zastupitelstvo města (v případě Klecan starosta) reaguje a situaci řeší. Menší podíl kladných odpovědí by bylo možno očekávat od respondentů z Holubic. Většina příspěvků se týká pouze nové lokality a z větší části je diskuse vedena mezi samotnými rezidenty, nikoli se zástupci obecního úřadu. I přesto má vedení obce zájem řešit problémy, o kterých se přispěvatelé na DF zmiňují, viz následující příspěvek od člena zastupitelstva:

„...registroval jsem se zde na fóru: jednak proto, že si ho již dlouho pravidelně pročítám a našel jsem zde mnoho zajímavého i užitečného a chci se zapojit do diskuze, jednak proto, abych zde informoval o záležitostech obce (ne vše se vejde do zápisu či novin), případně zodpověděl dotazy či je předal paní starostce. Rádi bychom, aby se alespoň z této části fóra stala platforma pro celou obec, kde se dá zjistit, co se v obci právě děje, vysvětlit nejasnosti ap.“ (DF Holubice)

Mimo jiné obec v březnu tohoto roku na své oficiální webové stránky vložila přímý odkaz na DF, což by mohlo mít za následek větší zapojení starousedlíků a rozšíření diskuse o nová témata a nové pohledy.

Graf 14, 15 - Vliv diskusních příspěvků na vedení obce

Zdroj: vlastní šetření

Dobrovolnická činnost je podle Putnama (in Sedláčková, Šafr, 2005) jednou z důležitých dimenzí sociálního kapitálu. Na DF nenajdeme mnoho příspěvků, které by měly spojitost s dobrovolnickými aktivitami, ale informace o této činnosti zde přesto můžeme vysledovat. Ve většině případů se jedná o poměrně snadný způsob medializace dobrovolnických akcí. Jejich dopad na skutečnou dobrovolnou činnost je z analýzy DF nezjistitelný. Ríše informativní charakter mají příspěvky odkazující na konání sbírek (např. sbírka hraček pro děti – DF Hovorčovice). Na DF jsou občané vyzýváni k účasti na brigádách (Kunice, Velké Přílepy, Zdiby, Zlatá). DF představuje i poměrně jednoduchý způsob, jak se z vlastní iniciativy zapojit do veřejných akcí. Příkladem mohou být následující citace příspěvků z DF:

„Nabízím zde svou pomoc v roli konzultanta pořizovatele při korekci zpracovatele před projednáním návrhu změny s DOSS, věřte, že má motivace je zcela nezištná.“ (DF Jesenice u Prahy)

Tyto příspěvky lze ovšem považovat spíše za výjimečné a nelze jednoznačně říct, jakou roli mohou DF v tomto smyslu hrát. Navíc je nutné podotknout, že tento druh činnosti není v českém prostředí příliš rozšířen, a proto se domnívám, že omezený počet příspěvků věnující se tématu je zcela úměrný počtu dobrovolných akcí.

Vzájemná spolupráce může nabývat různých forem. Jedná se o vzájemnou výpomoc mezi sousedy nebo obecně mezi obyvateli jedné lokality. Za vzájemnou spolupráci lze ovšem považovat i schopnost společné kooperace s cílem řešení problémů, které v mnoha případech může bezprostředně souviset s občanskou a politickou angažovaností nebo s komunitním dobrovolnictvím. Pro dobré fungování vztahů v rámci komunity a zvyšování sociální koheze je důležitá vzájemná pomoc mezi občany. Pomoc od ostatních rezidentů obce hledají zejména obyvatelé nových lokalit. První společné problémy nových obyvatel jsou spojeny zejména se stavbou, jednáním s developerem apod. Vyměňují si navzájem postřehy a rady pro své jednání týkající se nového domu nebo bytu, smlouvy apod.

...v létě proběhne předávání bytu v domech AI-AIII, tak mě napadlo, že bychom se mohli sejít a probrat, na co si dát při tom pozor, apod.“ (DF Holubice)

Pomoc přichází i při zařizování domů a bytů. Většina z nových rezidentů řeší podobné problémy a obrací se na fórum s žádostí o pomoc, případně s nabídkou

výpomoci. Jedná se zejména o klasickou sousedskou pomoc (zapůjčení nářadí, společná objednávka zboží), ale např. i pomoc při zajištění dopravy apod.

„Dobrý den hledám maminku, která vozí své dítě do Dejvic do školky případně školy, zda bychom se v odvozu nemohly v týdnu střídat (jeden den bych odvážela já a jeden druhá maminka).“ (DF Roztoky)

Návštěvníci hledají a poskytují na DF pomoc i ve formě podpory a projevů soulnéžitosti. Na DF Holubic je otevřeno téma diskuse věnující se životní situaci, v níž se všichni noví příp. budoucí rezidenti ocitli. Mohou se svěřovat se svými pocity a obavami z důležitého rozhodnutí, přestěhování se na vesnici. O diskusi nad podobnými problémy a starostmi projevilo zájem velké množství obyvatel a může být základem pro další vývoj vztahů. Zda obyvatelé obcí využívají a poskytují vzájemnou pomoc svým sousedům a ostatním rezidentům obce, bylo zjišťováno i v dotazníkovém šetření mezi obyvateli obce Klecany a Holubice. Dotazovaným byla položena otázka, zda někdy využili pomoc prostřednictvím DF. Jak již vyplynulo z analýzy DF popsané v předešlém textu, pomoci a podpory využívají zejména obyvatelé nových lokalit, kteří řeší podobné problémy jako ostatní návštěvníci fóra. Dokazují to i výsledky šetření. V Holubicích využilo jakékoli formy pomoci více než 55 % dotázaných, zatímco v Klecanech byl jejich podíl o polovinu nižší (téměř 23 %). Dle předpokladu se nejčastěji jednalo o pomoc při stavbě a zařizování domu či bytu, různé opravy, úpravy apod. Takto odpovídali nejen obyvatelé Holubic, ale i respondenti z Klecan. Převážně se jednalo o budoucí nebo nové obyvatele bydlící v obci jen krátce. Prostřednictvím DF se domlouvají s dalšími rezidenty na osobní výpomoci. Další druhem pomoci byly poskytnuté rady, tipy a zkušenosti, které si mohou rezidenti vyměňovat prostřednictvím příspěvků na fórech. Mezi dalšími uváděnými druhy pomoci a podpory patří např. pomoc při řešení problémů se stavbou a v jednání s developerem. Této pomoci využilo asi 11 % dotazovaných obyvatel Holubic. Za určitou formu pomoci považují respondenti i získání kontaktů a doporučení na řemeslníky a služby v obci a blízkém okolí. Jedna z dotazovaných obyvatelek Holubic navíc o DF uvedla:

„Jsem na mateřské dovolené - seznámila jsem se díky němu s dalšími matkami. Pro mne velká pomoc v samotě.“

Pomoc mohou na DF hledat i ti, kteří se do diskusí jinak nechtějí zapojovat a do diskusí nepřispívají. V příspěvcích mohou najít potřebné informace k řešení vlastních problémů nebo se poučit ze zkušeností druhých. V tomto smyslu odpovídala i jedna respondentka z Klecan:

„Další možností je to, když vidí, že ostatní se svěřují se svými zkušenostmi a tím pomáhají se ostatním vyhnout nějakým peripetiím (např. se zjišťováním nějaké věci), tak je velká pravděpodobnost, že se také podělí o informace, které budou i dalším lidem prospěšné.“

Mezi respondenty existují ovšem i názory, že DF slouží převážně k informování o záležitostech v obci a k diskusím o nich, nikoli k hledání pomoci a podpory, ty je třeba hledat spíše mezi sousedy a důležitý je fyzický kontakt, nikoli převážně anonymní prostředí internetu.

Schopnost kooperace a dosažení společných cílů je jednou z charakteristik sociálního kapitálu. Při studii vlivu internetu jako nového komunikačního média bylo zjišťováno, zda může komunikace na DF přispět k rozvoji kooperace. V tomto smyslu se vyjadřuje Schuler (1996), podle něhož elektronická komunikace poskytuje základnu pro spolupráci a umožňuje tak kolektivní řešení problémů, čímž přispívá k vytváření pocitu lokální komunity. Zda je tomu tak i v případě DF českých suburbii bylo zjišťováno v podrobné analýze diskusí a v dotazníkovém šetření. Bylo zjištěno, že známky kooperace a organizace společného postupu na DF jsou v mnoha případech spojeny s problémy, které řeší noví rezidenti ve spojitosti se svým domem, stavební firmou nebo developerem. Na DF pak zveřejňují všechny své problémy, hledají ostatní v podobné situaci a domlouvají společný postup (např. hromadná reklamace, žaloba). Za tímto účelem vzniklo DF nových obyvatel obce Květnice, kde společnými silami postupují proti developerské firmě.

„Chtěla bych vyzvat všechny, kteří mají také zahrádku menší, než jak stojí ve smlouvě, připojte se, bude to silnější.“ (DF Jinočany)

Kooperace občanů je patrná i při řešení záležitostí týkajících se obce. Nejčastěji se jedná o nesouhlas s postupy obecních zastupitelstev, příp. boj proti nějakému ohrožení zvenčí (např. OS Klidná Bašť). Prostředkem pro společnou kooperaci, na kterou se DF často odkazují, je využívání petic. Na fórech jsou umísťovány odkazy na petice a diskutován jejich obsah, čímž se dostává do popředí zájmů.

Kromě petic jsou DF nespokojenými občany využívány i k řešení problémů a organizaci společného postupu. Takto jsou diskutovány problémy týkající se dopravní situace v obci, zamezení nové výstavbě, připomínky ÚP nebo nedostatek kapacity mateřských a základních škol apod.

„Prosím všechny, komu není lhostejný problém s nedostačující kapacitou zdejších mateřských školek, aby se připojili do této diskuze. Připravujeme návrh pro městské zastupitelstvo na veřejnou diskuzi. Zájemcům pošleme tento návrh emailem! Děkujeme!!!“
Roztoky

I v dotazníkovém šetření z výpovědí respondentů bychom mohli najít důkazy, že DF má určitý vliv na schopnost spolupráce a řešení problémů. Podobně jako z analýzy DF bylo zjištěno, že zejména noví obyvatelé využívají DF ke vzájemné spolupráci a pomoci ohledně otázek bydlení apod. Na DF mohou poměrně snadno jednat o svých potřebách a problémech a řešit je online, případně se mohou dohodnout na osobních setkáních.

Zjistit, zdali mají DF pozitivní vliv na rozvoj sociálního kapitálu, bylo cílem této části kapitoly. Na základě analýzy diskusí a dotazníkového šetření bylo zjištěno, že internetová diskuse má pozitivní vliv na tento druh kapitálu a na základě výzkumu je možné potvrdit správnost druhé hypotézy. Jednoduché konstatování o její správnosti ovšem nestačí a je nutné ho doplnit o další poznatky. Na jednotlivé dimenze sociálního kapitálu mají různé typy fór odlišný vliv. Oficiální DF, jejichž hlavní náplní je diskuse nad veřejnými záležitostmi obce mají bezesporu pozitivní vliv na míru občanské a politické angažovanosti, což samotné obci může přinášet řadu výhod. Jejich obyvatelé mají možnost zapojovat se do diskusí o obci, do kterých by se jinak nezapojili. Pro zastupitele obcí mohou být DF zdrojem informací o názorech a postojích k obecním záležitostem. Na druhou stranu DF sloužící výhradně k diskusi nad tématy týkajícími se obce mají jen malý vliv na neformální sociabilitu, omezený vliv na dobrovolnickou činnost a vzájemnou spolupráci. Vliv neoficiálních DF na jednotlivé dimenze sociálního kapitálu je přesně opačný. Neoficiální fóra zejména nových lokalit mají nesporný vliv na neformální sociabilitu, na vzájemnou spolupráci návštěvníků a u fór založených občanskými sdruženími můžeme pozorovat jistý vliv na dobrovolnickou činnost.

Za ideální typ bychom v tomto smyslu mohli považovat DF, kde by byla diskuse strukturována do jednotlivých témat tak, aby byl dostatečný prostor pro neformální konverzaci nad libovolnými tématy, do kterých by obec nevstupovala. Další část by byla obcí moderována a sloužila by k diskusi nad veřejnými záležitostmi a do jisté míry i jako komunikační prostředek mezi vedením obce a jejími občany. Na analyzovaných fórech většinou převládal jeden typ diskuse, zatímco ten druhý byl spíše okrajový.

4.2.3 VZTAHY STAROUSEDLÍKŮ A NOVÝCH REZIDENTŮ

Do popředí zájmu českých i světových studií se často dostávaly a dostávají proměny sociálního prostředí suburbií související s přílivem nových migrantů. V rámci jedné lokality se střetávají dva odlišné typy životního stylu i denního rytmu. Jak uvádí Puldová (2006), mezi dvěma odlišnými sociálními skupinami lze pozorovat izolovanost jako důsledek fyzické a zejména sociální vzdálenosti. Z výzkumu Puldové mapující sociální prostředí suburbií v zázemí Prahy vyplynulo, že míru zapojení do společenského života v obci a vztahy v komunitě pozitivně ovlivňuje rezidenční stabilita (doba strávená novými rezidenty v lokalitě). V tomto smyslu lze předpokládat, že v budoucnu se budou vztahy mezi staro- i novousedlíky pozitivně vyvíjet a bude docházet k propojování sociálních sítí. Na základě studie uskutečněné v nizozemských suburbiích (Lupi, 2005), jejíž cílem bylo zjistit, jaké dopady má život v suburbiích na obyvatele a na společnost a zda převažují argumenty pro myšlenky tzv. *community lost* nebo spíše *community saved*, můžeme usuzovat, jakým způsobem se bude vyvíjet sociální klima obcí v zázemí Prahy. Můžeme totiž předpokládat, že život v českých suburbiích by se mohl vyvíjet podobně jako v nizozemských. Na základě výsledků Lupiho studie nelze komunity označit ani za plně atomizované, ani za výjimečně soudržné. Lupi hovoří spíše o nové formě lokálních vztahů, které označuje jako *local community light*, a o vzniku komunity s novými prvky kontroly a s novými pravidly, kde vazby mezi jednotlivci jsou poměrně slabé a nestálé. V současné době je řada českých suburbií v prvních fázích svého rozvoje a bariéry bránící vytváření vztahů starousedlíků a nových rezidentů jsou stále velké. Jednou z možností, jak mezi sebou mohou

navázat kontakt je prostřednictvím internetu. Na DF spolu mohou komunikovat obyvatelé obce bez omezení prostorem a časem. Určitá omezení ovšem existují i v případě internetové komunikace. Patří mezi ně nerovný přístup k internetu, rozdíly ve schopnostech využívat internet ke komunikaci a samozřejmě i ochota diskutovat, jejíž úlohu bych viděla jako velice důležitou. Wellman (2006) zdůrazňuje, že nejdůležitější je v tomto smyslu aktivní role člověka. Lze předpokládat, že přístup starousedlíků k internetu a neschopnost využívat nabízené možnosti, může být překážkou, kterou ovšem užitými metodami výzkumu nelze jednoznačně podchytit. Můžeme se jen domnívat, že určitá omezení, tak jak byla popsána v teoretické části, existují a mohou hrát určitou roli.

Na DF bylo nalezeno jen poměrně malé množství příspěvků související s tématem vztahu staro- a novousedlíků. O zásadním vlivu internetových diskusí na vztahy mezi jmenovanými skupinami rezidentů nelze hovořit. Podle analyzovaných příspěvků jsou starousedlíci většinou vyloučeni z diskuse na fórech obyvatel nových lokalit, což je zcela logické. Tato DF mohou mít na rozvoj dokonce vliv negativní. Dochází totiž k cílené separaci novousedlíků, před kterou varují např. na DF oficiálních stránek Velkých Přílep, kde se část nových obyvatel rozhodla založit si vlastní diskusi a tím i ukončila diskusi se starousedlíky. Z analýzy příspěvků založených obcí příp. nějakou organizací lze usoudit, že podíl nových a původních obyvatel na DF je vyrovnaný. Navazování vztahů prostřednictvím online komunikace není ale hlavní náplní těchto diskusí. Mnohem více prostoru je na nich věnováno tématům týkajících se obce a diskuse o veřejných záležitostech. Nové vztahy se na nich navazují jen v omezené míře nebo se vůbec nevytváří. Pokud se příspěvky dotýkají vztahů mezi obyvateli nových a starších částí obce, jsou většinou pouze informativní. Na několika DF lze najít dotazy na vztahy nových rezidentů se starousedlíky. Nejčastěji se na ně dotazují nově příchozí. Je tomu tak i na DF Velkých Přílep, kde na podobný dotaz jeden s diskutujícími odpovídá:

„My se ženou máme velmi dobrou zkušenost. Nastěhovali jsme se taky relativně nedávno, ale do komunity "starých" Přílepáků jsme se dostali velmi rychle. Znamená to ale hodně se tomu věnovat a nesesedět zavření ve svých nových bytech a domech. Chodil jsem zpočátku téměř každý den do hospody (tam se seznámíte nejlépe), navštěvujeme skoro všechny plesy, zábavy a společenské akce... Dneska znám mnohem více staropřílepáků než novopřílepáků, se kterými sousedím.“

Jaký vliv má DF na rozvoj vztahů mezi starousedlíky a novými rezidenty bylo zjišťováno i v dotazníkovém šetření. V případě holubického fóra, kam chodí jen několik starousedlíků z celkového počtu 380 registrovaných uživatelů, bylo zřejmé, že noví a původní obyvatelé na DF vztahy budovat nemohou. Fórum bylo založeno pro diskusi o nové lokalitě a pro nové rezidenty Holubic. K budování vztahů obyvatel nové a staré části Holubic nepřispívá. Jak uvádí jeden z dotazovaných, k rozvoji společenských vztahů v obci mezi původními a nově přistěhovanými obyvateli přispívají především kulturní a sportovní akce pořádané obcí a vstřícný postoj obce k oběma skupinám obyvatel. I přesto, že podle dotazovaných společenské vztahy mezi nově přistěhovanými obyvateli se rozvíjejí velmi pozitivně a v hojně míře, k čemuž DF velkou měrou přispělo, tak na vztahy mezi staro- a novousedlíky nemá téměř žádný vliv. Někteří dotazovaní se dokonce domnívají, že DF má negativní vliv na vztahy těchto dvou skupin. Novousedlíci se podle jejich mínění separují, neboť starousedlíci nemají možnost diskutovat (nemají připojení na internet) nebo na fóru nenachází témata k diskusi. Situaci by mohl změnit nový koncept DF, který by byl více otevřený diskusi o obci a záležitostech týkající se všech. Podle řady návštěvníků DF totiž fórum postupně ztrácí na svém významu. Většinou jsou totiž vazby mezi novými obyvateli již vybudovány a tím ztrácí důvod tyto vztahy udržovat online:

„Myslím, že později již má smysl spíš sousedské vztahy mít osobní a ne si psát přes počítač. Jsem možná v tomto staromódní, ale není nad osobní kontakt.“

Na DF fóru Klecan je podíl nových a původních obyvatel obce poměrně vyrovnaný. Z tohoto důvodu lze předpokládat, že fórum by v navazování vztahů mezi těmito dvěma skupinami mohlo sehrát určitou roli. Realita je ovšem jiná. Z těch, kteří se skrze DF seznámili s jinými obyvateli obce (20 % všech dotazovaných) se až na jedinou výjimku seznámilo s obyvateli ze stejné části obce, čili z části nové nebo staré.

Z analýzy diskusních fór bylo zjištěno, že k navazování vztahů mezi novousedlíky a starousedlíky na DF nedochází. Potvrdilo to i dotazníkové šetření, do něhož byli zapojeni obyvatelé nově vystavěných lokalit i starých částí obce. DF vytvořená za účelem komunikace výhradně nových rezidentů mohou dokonce na vztahy působit negativně, neboť dochází k vyloučení jedné skupiny obyvatel z diskuse.

Vyloučení jsou všichni ti, kteří nemají přístup k internetu, ale i ti, pro něž jsou diskutovaná témata cizí a nemají zájem se do diskuse zapojovat. Většinou se jedná o obyvatele starých částí obce, u kterých můžeme pozorovat jev, označovaný např. Wellmanem jako Digital Divide. Na rozdíl od DF nových lokalit se diskuse na oficiálních webových stránkách obcí věnují tématům, k nimž se mohou vyjadřovat všichni bez ohledu na to, v jaké části obce bydlí. Ačkoli jsou tato fóra bezesporu přínosem pro komunitu, zejména svým přispěním k vyšší míře občanské a politické angažovanosti, nebyly nalezeny důkazy jejich pozitivního vlivu na rozvoj mezilidských vztahů mezi starousedlíky a novousedlíky. Třetí hypotézu, v níž bylo uvažováno o DF jako o prostředku přispívajícího k rozvoji vztahů bez ohledu na to, v jaké části obce obyvatelé bydlí, lze považovat za nesprávnou a na základě analýzy fór a dotazníkového šetření je možné ji vyvrátit.

5. ZÁVĚR

Vliv moderních komunikačních a informačních technologií na společnost i na prostorově ukotvené komunity je dlouhodobě analyzován odborníky z různých společenských vědních oborů. Nové komunikační technologie a zejména internet otevírají debaty o vlivu na sociální prostředí, soudržnost nebo např. na sociální kapitál. Ačkoli je internet podobně jako jiné nové komunikační technologie často spojován zejména s dopady na společnost vyšší než lokální úroveň a lze ho považovat za jeden z prostředků globálního propojování světa, cílem této práce je popsat vlivy internetu jako nového komunikačního média na společnost lokální a zjistit, jaké dopady má jeho využívání na prostorově ukotvené komunity suburbánních obcí. I když ve světové literatuře můžeme najít mnoho prací věnujících se právě tématu vlivu internetových komunikací na lokální komunity, v českém prostředí jde o téma poměrně nové a prozatím neprozkoumané.

Vliv internetu na budování komunity a sociálního kapitálu byl v práci studován na příkladu suburbánních obcí v zázemí Prahy. Suburbia lze považovat za oblasti, kde příchodem velkého množství obyvatel dochází k významným změnám sociálního prostředí. Do prostředí dříve venkovských komunit, které bývají charakterizované jako pospolité s vysokou mírou sociální koheze a sociální kontroly, přichází obyvatelstvo s odlišnou socioekonomickou strukturou, s jinými hodnotami i životním stylem. Navazování nových kontaktů mezi obyvateli suburbii může být z řady důvodů (malé množství veřejných prostor, velká část dne strávená mimo obec apod.) velice komplikované. Jednou z možností komunikace eliminující časová a prostorová omezení je komunikace prostřednictvím internetu. V České republice se v posledních několika letech objevují internetová fóra lokalit sloužící k debatám nad lokálními tématy nabízející možnost zapojení se do těchto diskusí odkudkoli pouze s podmínkou připojení na internet. Diskusní fóra se stala objektem zájmu této práce a jejím hlavním cílem bylo zjistit, do jaké míry ovlivňuje nová forma komunikace sociální prostředí komunit. Kromě teoretické části zaměřené na studii zejména zahraniční literatury, věnující se zkoumanému tématu, byly

použity další dvě výzkumné metody. Mezi ně patří podrobná analýza diskusních fór 49 obcí okresů Praha-východ a Praha-západ a dotazníkové šetření mezi obyvateli dvou vybraných obcí, jehož cílem je podrobné seznámení se s vlivem internetové komunikace. Pomocí uvedených metod byla zjišťována pravdivost hypotéz souvisejících s mezilidskými vztahy v lokální komunitě a budováním sociálního kapitálu. Celkem bylo analyzováno 61 diskusních fór obcí nebo lokalit. Po podrobné analýze všech diskusí obsahující desítky, ale i tisíce příspěvků, byly identifikovány dva hlavní typy fór, jejichž vliv na komunitní vztahy a sociální kapitál se v mnohém liší. Prvním typem jsou oficiální diskusní fóra, která slouží k diskusi nad obecními záležitostmi. Ve většině případů se diskusí účastní i zastupitelé a zaměstnanci úřadů. Druhý typ diskusních fór je v práci označen jako neoficiální. Zřizovatelem těchto diskusí jsou fyzické osoby (jednotliví rezidenti) nebo různá sdružení či organizace. Na neoficiálních fórech jsou diskutovány zejména záležitosti týkající se jen určité skupiny lidí (novousedlíků) nebo jsou fóra věnována tématům spojených s činností občanských sdružení.

Hlavní teze vztahující se k vlivu internetových diskusí prostorově ukotvených komunit byla rozdělena na tři dílčí hypotézy. Prvá hypotéza se týká vlivu internetových diskusí na vztahy mezi rezidenty suburbánních obcí. Na základě obou použitých výzkumných metod bylo zjištěno, že prostřednictvím diskuse na internetových fórech rezidenti navazují nové kontakty, vzájemně se informují o konání různých společenských akcí a organizují společná setkání. Platforma diskusních fór jim dává příležitost k budování vztahů, které jsou v mnoha případech následovány kontakty ve fyzickém prostředí. Podle mínění samotných obyvatel suburbii diskusní fóra přispívají k rozvoji společenských vztahů, které by jinak vznikaly obtížně. Z analýzy rovněž vyplynulo, že kontakty jsou navazovány zejména na neoficiálních fórech nových lokalit a mezi nově příchozími rezidenty. Ti své sociální vazby a sítě v komunitě zatím budují a možnost komunikace prostřednictvím internetu je velice vítaná a přínosná. S dobou strávenou rezidenty v lokalitě se význam diskusních fór mění. Většina rezidentů po určité době strávené v obci dává přednost kontaktům fyzickým a diskuse na internetových fórech slouží jiným účelům. Malý vliv na společenské vztahy v komunitě mají oficiální fóra obcí sloužící zejména k diskusi nad veřejnými záležitostmi obce.

Druhá hypotéza práce se týká vlivu diskusí na budování sociálního kapitálu a jeho dimenzí. Mezi zkoumané dimenze byla zařazena občanská a politická participace, komunitní dobrovolnictví a vzájemná spolupráce. Na základě výzkumu je možné konstatovat, že diskuse na internetových fórech obcí a lokalit přispívá k rozvoji jednotlivých dimenzí sociálního kapitálu. Je důležité zdůraznit, že vliv na dimenze sociálního kapitálu je u různých typů diskusních fór odlišný a nelze jednoznačně říci, že všechny dimenze jsou prostřednictvím tohoto typu komunikace pozitivně ovlivňovány. Oficiální diskusní fóra obcí mají jednoznačně pozitivní vliv na rozvoj občanské a politické participace, neboť obyvatelé obcí vstupují do diskusí o lokálních tématech, mohou prostřednictvím internetu komunikovat s představiteli obce a ti zas oslovit občany k vyjádření svých názorů nad veřejnými záležitostmi. Na druhou stranu na těchto oficiálních diskusích jsou jen v omezené míře navazovány mezilidské vztahy a nedochází ke zvyšování dobrovolnické činnosti. Zjednodušeně bychom mohli konstatovat, že neoficiální fóra mají vliv zcela opačný. Jednoznačný přínos diskusních fór je pozorovatelný u míry vzájemné spolupráce. Zejména novousedlíci využívají diskusních fór jako prostředku sousedské výpomoci a k hledání řešení společných problémů a ke kooperaci při jejich realizaci. Oficiální diskusní fóra a fóra založená občanskými sdruženími často napomáhají společné spolupráci a hledání řešení pro konkrétní problémy obce.

Ačkoli mají diskusní fóra pozitivní vliv na budování vztahů v lokalitě, na vztahy mezi starousedlíky a nově příchozími obyvateli vliv nemají. Ačkoli by bylo možné předpokládat, že virtuální prostředí internetových diskusí překonává bariéry mezi těmito dvěma skupinami obyvatel, do hry vstupují i jiné faktory, které navazování vztahů neumožňují. Mezi ně patří zejména skutečnost, že do diskusí přispívající k rozvoji společenských vztahů se starousedlíci nezapojují, neboť slouží převážně k diskusi obyvatel nových rezidenčních celků a z nich jsou starousedlíci do jisté míry vyloučeni. Fóra, v nichž je zastoupení starousedlíků a nových rezidentů vyrovnané, slouží především k jiným účelům a budování vztahů není jejich posláním.

V závěru práce je vhodné uvést, že ne všechna fóra přispívají k budování komunity stejnou měrou a ačkoli můžeme vliv internetových diskusí celkově označit jako

pozitivní, mezi studovanými fóry lze najít i velké množství těch, jejichž vliv na sociální prostředí suburbánních lokalit je značně omezený. Velké rozdíly mezi diskusními fóry neumožnily zobecnit jejich vliv na lokální komunity. V této práci není možná jednoznačná generalizace výsledků, ale to ani nebylo jejím cílem. Hlavním cílem bylo zjistit, zda internetové prostředí může přinášet nové možnosti komunikace na lokální úrovni a může mít pozitivní vliv na sociální prostředí suburbií. Bylo zjištěno, že možnosti komunikace nabízené novými komunikačními technologiemi mají pozitivní přínos pro lokality, ale záleží i na dalších okolnostech, což dokazují i značné odlišnosti mezi jednotlivými analyzovanými diskusními fóry. Při výzkumu bylo zjištěno, že velice záleží na samotném provedení diskusních fór, jejich strukturování do jednotlivých tematických panelů, grafické úpravě i umístění diskusních fór. Dobré diskusní fórum by mělo mít jasně oddělenou část věnující se obecním záležitostem, kde by byla diskutována lokální témata, a která by měla být moderována zástupci obcí. V takovém případě by sloužila jako další možnost komunikace mezi občany a zástupci územní samosprávy. Další část diskuse by měla být věnována komunikaci mezi samotnými rezidenty dávající možnost seznámit se s dalšími obyvateli obce, organizovat různé společenské, sportovní a kulturní akce, navzájem se informovat i vzájemně spolupracovat. Kromě provedení samotného fóra je velice důležitý i zájem občanů, jejich možnosti a schopnosti internet využívat a další vlivy, které nebylo možné v této práci podchytit a které mohou být analyzovány v jiných studiích věnovaných podobným tématům.

Na základě zahraničních zkušeností lze předpokládat, že i v našem prostředí bude tato forma komunikace stále více využívána a pokud bude na fórech věnován dostatečný prostor pro diskusi o veřejných záležitostech i pro volnou diskusi občanů, může obcím přinést řadu pozitiv. Na samotném závěru práce bych ráda poukázala na skutečnost, že právě diskusní fóra mohou být zajímavým zdrojem informací o životě v suburbiích pro další výzkum.

LITERATURA

BAUMGARTNER, M. P. (1988): The Moral Order of a Suburb. Oxford University Press, New York, 172 s.

BELL, W. (1958) Social Choice, Life Styles, and Suburban Residence. In Dobriner, W.M. (ed.): The suburban community. G. P. Putnam's sons, New York, s. 209-224.

BERG, L. van den, DREWETT, R., KLAASSEN, L.H., ROSSI, A., VIJVERBERG, C.H.T. (1982): A Study of Growth and Decline. Urban Europe, č. 1, Pergamon Press, s. 24 – 45.

BLADES, M., KITCHIN, R. (2001): The Cognition of Geographic Space. I.B. Tauris, London,

BOURDIEAU, P. (1985): Forms of Capital. In Richardson J.G. (ed.): Handbook of Theory and Research in Sociology of Education. Greenwood Press, New York, , s. 241 – 258.

CASTELLS, M. (1996): The Rise of the Network Society. The Information Age: Economy, society and culture. Blackwell, Oxford, 480 s.

CASTELLS, M. (2001). The Internet Galaxy: Reflection on the Internet, Business, and Society. Oxford University Press, Oxford,

CÍLEK, V., BAŠE M. (2005): Suburbanizace pražského okolí: Dopady na sociální prostředí a krajinu [online] [cit. 2009-01-21]. Dostupné z: <<http://www.vesteckazvonicka.cz/files/active/0/Suburbanizace%20pra%C5%BESk%C3%A9ho%20okol%C3%AD..pdf>>.

COLEMAN, J. (1988): Social Capital in the Creation of Human Capital. Americal Journal of Sociology č. 94, s. 94 – 120.

CUNEO, C. (2002): Globalized and localized digital divides along the Information Highway: A fragile synthesis across bridges, ramps, cloverleaves, and ladders. The 33rd Annual Sorokin Lecture, 77 s.

DIJK, J. van (2005): The Deepening Divide: Inequality in the Information Society. Mass Communication and Society, 11, č. 2, s. 221 – 224.

DISMAN, M. (2002): Jak se vyrábí sociologická znalost. Karolinum, Praha, 374 s.

DLOUHÁ, J. (2006): Ekonomická funkce vědy. In: Dlouhá, J., Dlouhý, J., Metrický, V. (eds.): Globalizace a globální problémy. Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu „Globalizace a globální problémy“ 2005-2007, Centrum pro otázky životního prostředí UK, Praha, s. 275 – 282.

DODGE, M., KITCHIN, R. (2001): Mapping Cyberspace. Routledge, London, 260 s.

DODGE, M., KITCHIN, R. (2008): Atlas Cyberspace [online] [cit. 2009-03-21]. Dostupný z <<http://www.kitchin.org/atlas/index.html>>.

ELIAS, N., SCOTSON, J. L. (1965): The Established and the Outsiders. A Sociological Enquiry into Community Problems. Cass and Co., London.

FERLANDER, S. (2003): The Internet, Social Capital and Local Community. Disertační práce. Centre for Research and Development in Learning Technology, University of Stirling, Stirling, 411 s. [online] [cit. 2008-11-19]. Dostupné z: <<http://www.crdlt.stir.ac.uk/publications.htm>>.

FERLANDER, S., TIMMS, D. (2004): Different Solutions to Digital Exclusion: Local Nets versus Internet Café. Centre for Research and Development in Learning Technology, University of Stirling, Stirling 10 s. [online] [cit. 2009-06-10]. Dostupné z:

<<http://www.el4ei.net/first/conferences%20-%20conferencies%20-%20conferencias/Local%20Net%20vs%20IT-Cafe%20Ferlander-Timms.v1.pdf>>.

FISHMAN, R. (1987): *Bourgeois Utopias: the Rise and Fall of Suburbia*. Basic Books, New York, 241 s.

FONG, E. WELLMAN, B., KEW, M., WILKES, R. (2001): *Correlates of the Digital Divide: Individual, Household and Spatial Variation*. [online] [cit. 2009-03-11]. Dostupné z:

<<http://www.chass.utoronto.ca/~wellman/publications/index.html>>.

GANS, H. (1962): *The urban villagers: group and class in the life of Italian-Americans*. The Free Press of Glencoe, New York, 367 s.

GANS, H. (1967): *The Levittowners: Ways of life and politics in a new suburban community*. Colombia University Press, New York, 558 s.

GEHL, J. (2000): *Život mezi budovami. Nadace partnerství*, Brno, 202 s.

GUY, N.K. (1996): *Community Networks: Building Real Communities in a Virtual Space?* Simon Fraser University, 254 s. [online] [cit. 2009-02-07]. Dostupné z: <<http://ir.lib.sfu.ca/bitstream/1892/8322/1/b18026424.pdf>>.

GRANOVETTER, M. S. (1973): The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78, č. 6, s. 1360-1380.

HAMPTON, K. N., WELLMAN, B.(2002): *Neighboring in Netville: How the Internet Helps Connect People in a Wired Suburb*. *City and Community*, č.1, 40 s.

HILLERY, G.A. (1955): Definitions of Community: Areas of agreement. *Rural Sociology*, č. 20, s. 111 - 123.

HNILIČKA P. (2005): *Sídelní kaše. Otázky k suburbánní výstavbě rodinných domů*. ERA, Brno, 132 s.

JACKSON, J. (2002): *Urban Sprawl*. *Urbanismus a územní rozvoj*, č. 6, s. 21 – 28.

JACKSON, K. T. (1985): *Crabgrass Frontier: The Suburbanisation of the United Stated*. Oxford University Press, New York, 357 s.

JANELLE, D. G., HODGE, D. C. (2001): Information, Place and Cyberspace. Issues in Accessibility. EJTIR, č. 2 , s. 211 – 214.

JANOWITZ, M. (1952): The Community Press in an Urban Setting. An Emperical Study of Metropolitan Integration. Free Press, Glencoe

JOHNSTON, R. J. (2004): The Dictionary of Human Geography. Blackwell, Oxford, 958 s.

KELLER, S. (1968): The Urban Neighborhood. Random House, New York, 201 s.

KRAUT, R., LUNDMARK, V., PATTERSON, M., KIESLER, S., MUKOPADHYAY, T., SCHERLIS, W. (1998): Internet Paradox: A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being? American Psychologist, 53, č. 9. 1017–1031 s. [online] [cit. 2009-02-07].

Dostupné z: <<http://www.cs.cmu.edu/~kraut/RKraut.site.files/articles/kraut98-InternetParadox.pdf>>.

KROKER, A (1994): The Theory of the Virtual Class. St. Martin's Press. New York, 165 s.

KUČERA, P. (2006): Kyberprostor: Nová dimenze geografie, Psytrance a informační síť. Diplomová práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 89 s.

LUPI, T. , MUSTERD S. (2004): The Suburban Community Question. Urban Studies, 43, č. 4, s. 801 – 817.

LUPI, T. (2005): Community Light: Territorial Ties and Local Participation in a New Suburban Area. Paper prepared for the OTB conference, 15 s.

NIE, N. H., HILLYGUS (2002): The Impact on Internet Use on Sociability: Time-Diary Findings. IT&Society, 1, č. 1, s. 1-20.

NOVOBILSKÝ, J. (2003): Postkomunistická města v krajině kyberprostoru. Sociologický časopis, 39, č. 2, s. 255 – 268.

OČKO, P. (2005): Digital Divide: rizika informačního věku. [online] [cit. 2008-12-20]. Dostupné z:

<http://uisk.jinonice.cuni.cz/ocko/info_ekonomika/Lekce8/L8_Digital_Divide.pdf>

OUŘEDNÍČEK, M. (2002): Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu. In: Sýkora, L. (ed.): Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Ústav pro ekopolitiku, Praha, s. 39-54.

OUŘEDNÍČEK, M. (2003): Suburbanizace Prahy. Sociologický časopis, 39, č. 2, s. 235-253.

OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ J. (2008): Současná česká suburbanizace a její důsledky. Veřejná správa, 11, č. 4, 6 s.

PHILLIPS, B. (1996): City Lights. Urban - Suburban Life in the Global Society. Oxford University Press, New York, 624 s.

POTOČNÝ, T. (2006): Lidé na okraji. Případová studie satelitního městečka. Ivris working papers, č. 06/01, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti, Brno, 47 s.

PULDOVÁ, P. (2006): Vliv suburbanizace na změnu sociálního prostředí v zázemí Prahy. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 70 s.

PULDOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M. (2006): Změny sociálního prostředí v zázemí Prahy jako důsledek procesu suburbanizace. In.: Ouředníček, M. (ed.): Sociální geografie Pražského městského regionu. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK a Centrum pro výzkum měst a regionů, Praha, s. 143 – 159.

PUTNAM, R. D. (1995): Bowling Alone: America's Declining Social Capital. Journal of Democracy, 6, č. 1, s. 65 – 78.

PUTNAM, R. D. (2000): Bowling Alone: the Collapse and Revival of American Community. Simon & Schuster, New York,

RHEINGOLD, H. (1993): The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier. Addison-Wesley, Massachusetts. [online] [cit. 2008-12-20]. Dostupné z: <<http://www.rheingold.com/vc/book/>>.

SADÍLEK, J. (2006): Suburbanizace a občanská aktivita: případová studie Přezletice. Ročníková práce. Fakulta sociálních věd UK, Praha, 35 s.

SEDLÁČKOVÁ, M., ŠAFR J. (2005): Měření sociálního kapitálu. Koncepce, Výzkumné projekty a zdroje dat. SDA Info, 7, s. 4-11.

SCHULER, D. (1996): New Community Networks: Wired for change. [online] [cit. 2009-04-11]. Dostupné z: <<http://www.scn.org/ncn/>>.

STERN, J., DILLMAN, A. (2006): Community Participation, Social Ties, and Use of the Internet. City and Community, 5, s. 409 – 424.

STOLL, C. (1995): Silicon Snake Oil. Doubleday, New York, 247 s.

SUTTLES, G. D. (1972): The Social Construction of Communities. University of Chicago Press, Chicago, s.

SÝKORA, L., (ed.) (1993): Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 201 s.

SÝKORA, L. (ed.) (2002): Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Ústav pro ekopolitiku, 191 s.

SÝKORA, L. (2003) Suburbanizace a její společenské důsledky. Sociologický časopis, 39, č. 2, s. 55-71.

TONNIES, F. (1887): Community and Society. Transaction Publishers, New Brunswick, 298 s.

TURKLE, S. (1996): Virtuality and its Discontents: Searching for Community in Cyberspace. The American Prospect, 24, s. 50-57.

URBÁNKOVÁ, J., OUŘEDNÍČEK, M. (2006): Vliv suburbanizace na dopravu v Pražském městském regionu. In.: Ouředníček, M. (ed.): Sociální geografie

Pražského městského regionu. Sociální geografie Pražského městského regionu. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK a Centrum pro výzkum měst a regionů, Praha, s. 79 - 95.

USLANER, E. M. (1999): Democracy and Social Capital. In Warren M. E. (ed.): Democracy and Trust. Cambridge University Press, s. 121-150.

WELLMAN, B. (1979): The Community Question: The Intimate Networks of East Yorkers. American Journal of Sociology, 84, č.5, s. 1201-1231.

WELLMAN, B., LEIGHTON, B. (1979): Networks, Neighborhoods and Communities. Approaches to the Study of the Community Question. Urban Affairs Quaterly, 14, č. 3, s. 363-390.

WELLMAN, B., HAYTHORNTHWAITE, C. (eds.). (2002): The Internet in Everyday Life. Blackwell, Oxford, 561 s.

WELLMAN, B., CHEN, W. (2004): The Global Digital Divide – Within and between Countries. IT&Society, 1, č. 7, s. 39-45. [online] [cit. 2009-03-11]. Dostupné z: <<http://www.chass.utoronto.ca/~wellman/publications/index.html>>.

WELLMAN, B. (2006): Cyber Society. In Netlab. Centre for Urban and Community Studies University of Toronto, Toronto [online] [cit. 2009-03-11]. Dostupné z: <<http://www.chass.utoronto.ca/~wellman/publications/index.html>>.

WIRTH, L. (1938): Urbanism as a Way of Life. American Journal of Sociology, 44, c. 1, s. 1-24.

WHYTE, W. H. (1956): The Organisation Man. Simon and Schuster, New York, 429 s.

YOUNG, M., WILLMOTT, P. (1957): Family and Kinship in East London. Routledge and Kegan Paul, London, 197 s.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Anti Supernemovistosti – [online] [cit. 2009-03-09].

Dostupné z: <<http://supernemovitosti.webnode.cz/>>

Blog Zlatá – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://blogzlata.blog.cz>>

Bytový soubor Zlatý kopec – [online] [cit. 2009-03-19].

Dostupné z: <<http://zlaty-kopec.lifeme.net>>

Český statistický úřad [cit. 2009-03_02]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

International Communication Union [cit. 2009-03_02].

Dostupné z: <<http://www.itu.int>>

Diskusní fórum Čelákovice – [online] [cit. 2009-03-04].

Dostupné z: <<http://forum.celakovice.cz>>

Diskusní fórum Černošice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://cernosice.netmilk.net/>>

Diskusní fórum Jinočany – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.jinocany.hrncir.org/>>

Diskusní fórum Hostivice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://forum.hostivice.info>>

Diskusní fórum Chýně – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://forum.chyne.info/>>

Diskusní fórum lokality Holubí Háj – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://holubicekozinec.net>>

Diskusní fórum Velké Přílepy – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://vprilepy.zizkovi.name/>>

Informační portál občanů a přátel Mratína – [online] [cit. 2009-03-11].

Dostupné z: <<http://www.mratin.info>>

Internet Geography [cit. 2009-03-19].

Dostupné z: <<http://internetgeography.blogspot.com>>

Kunický Hyde Park – [online] [cit. 2009-03-09].

Dostupné z: <<http://kunice.countryhome.cz/>>

Mapy 1188 – [online] [cit. 2009-05_04]. Dostupné z : <<http://mapy.1188.cz>>

Mapy.cz – [online] [cit. 2009-05_04]. Dostupné z : <<http://www.mapy.cz>>

Mukařov-sko, o.s. pro Mukařov, Srbín a Žernovku – [online] [cit. 2009-03-12].

Dostupné z: <<http://www.volny.cz/mukarov-sko>>

NationMaster - World Statistics, Country Comparisons [cit. 2009-07-10].

Dostupné z: <<http://www.nationmaster.com>>

Neoficiální diskusní fórum Vonoklasy – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://vonoklasy.forumotion.com/>>

Nezávislý informační portál Květnice – [online] [cit. 2009-03-09].

Dostupné z: <<http://www.kvetnice.info>>

Neoficiální stránky obce Měchenice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://mechenice.unas.cz>>

Neoficiální stránky obce Měchenice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.mechenice.net/>>

Nezávislé stránky Brandýs nad Labem – [online] [cit. 2009-03-04].

Dostupné z: <<http://www.brandysboleslav.cz>>

Občanské sdružení Jenštejn – [online] [cit. 2009-03-05].

Dostupné z: <<http://www.jenstejn.eu>>

Občanské sdružení Klidná Bašť – [online] [cit. 2009-03-04].

Dostupné z: <<http://www.klidnabast.cz>>

Občanské sdružení Otevřené Úvaly – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.otevreneuvaly.cz>>

Obec Babice [online] [cit. 2009-04-03]. Dostupné z: <<http://www.babiceurican.cz>>

Obec Bořanovice - [online] [cit. 2009-03-04].

Dostupné z: <<http://www.boranovice.cz>>

Obec Černé Voděrady – [online] [cit. 2009-04-04].

Dostupné z: <<http://www.cernevoderady.cz/diskuzni-forum/>>

Obec Černošice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www-archiv.mestocernosice.cz>>

Obec Dobřejovice – [online] [cit. 2009-04-03].

Dostupné z: <<http://www.dobrejovice.eu>>

Obec Dobříč – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://dobric.tomkorp.org/>>

Obec Dolní Břežany – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://dolnibrezany.cz>>

Obec Holubice [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.holubicekozinec.cz/>>

Obec Hovorčovice – [online] [cit. 2009-04-03].

Dostupné z: <<http://www.hovorcovice.com>>

Obec Husinec – Řež – [online] [cit. 2009-04-03].

Dostupné z: <<http://www.husinec-rez.cz>>

Obec Jesenice u Prahy – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.oujesenice.cz>>

Obec Jíloviště – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.jiloviste.cz/>>

Obec Klecany – [online] [cit. 2009-03-05]. Dostupné z: <<http://www.klecany.cz/>>

Obec Kostelec nad Černými lesy – [online] [cit. 2009-03-09].

Dostupné z: <<http://www.kostelecnci.cz>>

Obec Kostelec u Křížku – [online] [cit. 2009-03-09].

Dostupné z: <<http://www.kostelecukrizku.cz>>

Obec Květnice – [online] [cit. 2009-03-09]. Dostupné z: <<http://www.kvetnice.net>>

Obec Měchenice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.mechenice.cz>>

Obec Mníšek pod Brdy – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.mnisek.cz>>

Obec Odolená voda – [online] [cit. 2009-03-12].

Dostupné z: <<http://www.odolenavoda.cz>>

Obec Panenské Břežany – [online] [cit. 2009-03-15].

Dostupné z: <<http://www.panenskebrezany.cz>>

Obec Přezletice – [online] [cit. 2009-03-15]. Dostupné z: <<http://prezletice.cz>>

Obec Psáry – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.psary.cz>>

Obec Roztoky – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.roztoky.cz/>>

Obec Rudná – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.mestorudna.cz>>

Obec Řitka – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.ritka.cz>>

Obec Říčany – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://info.ricany.cz>>

Obec Slapy nad Vltavou – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.slapynadvltavou.cz>>

Obec Šestajovice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.sestajovice.cz>>

Obec Tehov – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.obec-tehov.cz>>

Obec Třebotov – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.obectrebotov.cz>>

Obec Veliká ves – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.velikaves.eu>>

Obec Velké Přílepy – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.velke-prilepy.cz/>>

Obec Vestec – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.vestec.cz>>

Obec Vonoklasy – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://vonoklasy.cz/>>

Obytný soubor Červená skála – [online] [cit. 2009-04-03].

Dostupné z: <<http://cervena-skala.cz>>

Odolená voda a okolí – [online] [cit. 2009-03-12].

Dostupné z: <<http://odolenavoda.czechian.net> >

Ouvaly – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.ouvaly.cz>>

PROKOP – přátelé obce Nučice, o.s. – [online] [cit. 2009-03-12].

Dostupné z: <<http://www.prokop-nucice.net>>

ROOF STAR, s.r.o. [cit. 2009-05-15]. Dostupné z: <<http://roofstar.cz/>>

RŘD Nučice – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://rrdnucice.activeboard.com/>>

Škvorec – lokalita Nad Pivovarem – [online] [cit. 2009-03-20].

Dostupné z: <<http://www.skvorec.eu>>

Zdíby online – [online] [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.zdiby.cz/>>

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Online dotazník

Vážení respondenti,

tento dotazník je součástí šetření v rámci diplomové práce zaměřené na nové možnosti utváření komunity a zvýšení občanské a politické participace, kterou nabízí diskusní fóra obcí. Vyplněním tohoto dotazníku mi poskytnete velice cenné informace o diskusním fóru Vaší obce.

Dotazníky jsou anonymní, všechna zjištěná data budou použita pouze pro účely výzkumu.

Předem děkuji za ochotu!

V případě jakýchkoli dotazů nebo připomínek se prosím obračejte na:

Kateřina Susová (katerinasusova@gmail.com, tel. 721 359 077)

(případně na vedoucího práce: RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D., slamak@natur.cuni.cz)

1. Jste

☐ žena

☐ muž

2. Kolik Vám je let?

3. Jak dlouho v obci bydlíte?

☐ ještě jsem se nenastěhoval

☐ méně než 1 rok

- ☐ 1 – 2 roky
- ☐ 2 – 3 roky
- ☐ 3 – 5 let
- ☐ déle

4. Jak často se navštěvujete s lidmi ze sousedství, z obce?

- ☐ několikrát měsíčně
- ☐ přibližně jednou měsíčně
- ☐ několikrát ročně
- ☐ přibližně jednou ročně
- ☐ nikdy

5. Kolik obyvatel obce znáte jménem i příjmením?

(pokud nevíte přesně, stačí pouhý odhad)

6. Máte internetové připojení u vás doma?

- ☐ ano
- ☐ ne

7. Jak často navštěvujete diskusní fórum obce?

- ☐ denně
- ☐ několikrát týdně
- ☐ přibližně 1x týdně
- ☐ několikrát do měsíce
- ☐ přibližně 1x do měsíce
- ☐ minimálně

8. Napište prosím, za jakým účelem diskusní fórum nejčastěji navštěvujete

9. Využil(a) jste někdy pomoc ostatních obyvatel obce prostřednictvím diskusního fóra?

☐ ano

☐ ne

10. Napište prosím, jakého typu byla tato pomoc

11. Myslíte si, že diskusní fórum přispívá k rozvoji společenských vztahů v obci?

☐ ano

☐ ne

12. Pokud ano, zkuste popsat jakým způsobem

13. Seznámil(a) jste se prostřednictvím diskusního fóra s dalšími rezidenty obce?

☐ ano

☐ ne

14. Pokud ano, jak často se s nimi setkáváte?

☐ vícekrát do týdne

☐ zhruba 1x do týdne

☐ vícekrát do měsíce

☐ zhruba 1x do měsíce

☐ několikrát za rok

15. Vzbudilo diskusní fórum Váš zájem o dění v obci?

☐ ano

☐ ne

16. Máte dojem, že příspěvky na fóru mají vliv na vedení obce?

- ☐ ano, ve většině případů jsou smysluplné příspěvky řešeny
- ☐ ano, ale jen výjimečně
- ☐ ne, nepřikládají jim váhu
- ☐ ne, myslím si, že na fórum nechodí

Příloha 2 – Tištěný dotazník

1. Jste

- a. žena
- b. muž

2. Kolik je Vám let?

3. Jak dlouho v obci bydlíte?

- a. ještě jsem se nenastěhoval
- b. méně než 1 rok
- c. 1 – 2 roky
- d. 2 – 3 roky
- e. 3 – 6 let
- f. déle

4. Jak často se navštěvujete s lidmi ze sousedství, z obce?

- a. několikrát měsíčně
- b. přibližně jednou měsíčně
- c. několikrát ročně
- d. přibližně jednou ročně
- e. nikdy

5. Kolik obyvatel obce znáte jménem i příjmením?

(pokud nevíte přesně, stačí pouhý odhad)

.....

6. Jste uživatelem internetu:

- a. ano
- b. ne

v případě odpovědi b) – dotazník pro Vás končí. Vložte jej prosím i přesto do obálky a odešlete. Děkuji!

7. Máte internetové připojení u vás doma?

- a. ano
- b. ne

8. Navštěvujete nějaký typ diskusní fóra týkající se vaší obce?

- a. ano
- b. vím o něm, ale nenavštěvuji
- c. nevím o žádném diskusním fóru

v případě odpovědi b) a c) - dotazník pro Vás končí. Vložte jej prosím i přesto do obálky a odešlete. Děkuji!

9. Jaký typ fóra navštěvujete?

(uveďte webovou adresu, případně jen stručně popište)

.....

10. Jak často navštěvujete toto fórum?

- a. denně
- b. několikrát týdně
- c. přibližně jednou týdně
- d. několikrát do měsíce
- e. přibližně jednou do měsíce
- f. minimálně (méně než jednou do měsíce)

11. Prosím napište, za jakým účelem tyto stránky nejčastěji navštěvujete:

.....
.....
.....
.....

12. Využil(a) jste někdy pomoc ostatních obyvatel obce prostřednictvím diskusního fóra?

- a. ano
- b. ne

13. Pokud ano, napište, jakého typu byla tato pomoc:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Myslíte si, že diskusní fórum přispívá k rozvoji společenských vztahů v obci?

- a. ano, upřesněte jak.....
- b. ne

15. Seznámil(a) jste se prostřednictvím diskusního fóra s dalšími rezidenty obce?

- a. ano
- b. ne

16. Jak často se s nimi setkáváte?

- a. vícekrát do týdne
- b. zhruba jednou do týdne
- c. vícekrát do měsíce
- d. zhruba jednou do měsíce
- e. několikrát za rok

17. Vzbudilo diskusní fórum Váš zájem o dění v obci?

- a. ano
- b. ne

18. Máte dojem, že příspěvky na fóru mají vliv na vedení obce?

- a. ano, ve většině případů jsou smysluplné příspěvky řešeny
- b. ano, ale jen výjimečně
- c. ne, nepřikládají jim váhu
- d. ne, myslím si, že na fórum nechodí

Velice děkuji za vyplnění dotazníku!

Příloha 3 – Satelitní mapa obce Holubice – vymezení bytového souboru Holubí Háj

Zdroj: <http://mapy.cz>

Příloha 4 – Satelitní mapa obce Klecany – vymezení nové výstavby

Zdroj: <http://mapy.cz>